

การบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์)
สู่ระบบการแปรรูปแบบครบวงจร

โดย

นางนิตดา หมั่นอนันต์
พาณิชย์จังหวัดเชียงใหม่
สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 59
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2559-2560

บทคัดย่อ

เรื่อง การบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์)

สู่ระบบการแปรรูปแบบครบวงจร

ลักษณะวิชา การเศรษฐกิจ

ผู้วิจัย นางนิตดา หมั่นอนันต์ หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 59

ตำแหน่ง พาณิชยจังหวัดเชียงใหม่

ประเทศไทยสูญเสียงบประมาณในแต่ละปีเพื่อนำไปแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือเกษตรกร ในช่วงที่ผลผลิตสินค้าเกษตรราคาตกต่ำ ทั้งที่ในข้อเท็จจริงปริมาณผลผลิตไม่เพียงพอสำหรับการใช้ภายในประเทศ และต้องกำหนดโควตานำเข้าเพื่อให้ภาคเอกชนมีวัตถุดิบเพียงพอต่อการผลิตในภาคอุตสาหกรรม จากความไม่สมดุลดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงด้านเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นจึงจัดทำงานวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) สู่ระบบการแปรรูปแบบครบวงจร” ขึ้นเพื่อศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์สินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ทั้งปริมาณการผลิต และความต้องการด้านการตลาด ตลอดจนวิถีการค้า รูปแบบการค้าที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์แนวโน้ม การนำเข้าสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ในประเทศเข้าสู่ระบบการแปรรูป และเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาด้านสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ในประเทศ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และมีการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ พบว่า การบริหารจัดการนำเข้าวัตถุดิบทดแทนอาหารสัตว์อย่างสมดุล ทำให้สร้างความพึงพอใจกับผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน มีความจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชน การสร้างฐานข้อมูลความต้องการใช้และความต้องการนำเข้าวัตถุดิบทดแทนสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) เข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมอาหารสัตว์แบบครบวงจรที่มีความสมดุล ตลอดจนลดผลกระทบต่อเกษตรกรผู้ปลูกพืชรวมทั้งผลกระทบต่อผู้บริโภคในเรื่องระดับราคาสินค้าที่เกี่ยวข้องนั้น โดยการสร้างจุดแข็งด้านการผลิตเน้นเรื่องคุณภาพ และสามารถกำหนดช่วงการเก็บเกี่ยวต้องสอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรมภายในประเทศ และเกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสารทางการตลาดที่รวดเร็ว การเก็บเกี่ยวตามระยะเวลาเหมาะสม เพื่อเป็นการชะลอการระงอกตัวของผลผลิตและลดความชื้นในตัวผลผลิต ทำให้สินค้ามีคุณภาพที่ดี สนับสนุนการเชื่อมโยงช่องทางการตลาดระหว่างเกษตรกรและผู้ประกอบการค้า ให้เชื่อมถึงกันมากขึ้น ทั้งทางตรงและทางอ้อม พร้อมกับภาครัฐ สร้างความสมดุลในวงจรการค้าตลอดห่วงโซ่อุปทานสินค้าเกษตรพืชไร่ ควรปรับสมดุลปริมาณนำเข้าสินค้าวัตถุดิบทดแทนในปริมาณที่เหมาะสม โดยใช้ฐานข้อมูลจากหน่วยงานอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลการผลิตการตลาดภายในประเทศและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง พร้อมกับมีการติดตาม วิเคราะห์ ประมวลผลข้อมูลแบบ Real Time เพื่อลดผลกระทบต่อฐานรากเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว

คำนำ

เอกสารวิจัย เรื่อง “การบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) สูระบบการแปรรูปแบบครบวงจร” ที่เป็นส่วนประกอบของการศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชนที่ผู้เขียนเลือกศึกษาและวิจัยนี้ เนื่องจากผู้เขียนได้พบว่า ปัญหาเรื่องราคาสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ประสบปัญหาเรื่อง การรักษาเสถียรภาพราคา ซึ่งส่งผลให้นโยบายของภาครัฐต้องมีการอัดฉีดเงินงบประมาณลงผ่านมาตรการความช่วยเหลือต่าง ๆ เพื่อพยุงราคาและช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูก (ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ในเวลาที่ผ่านมากว่า 20 ปี ปัญหาดังกล่าวยังไม่มี การวางแผนเป็นระบบแบบครบวงจร เนื่องด้วย แต่ละหน่วยงานที่รับผิดชอบก็ทำหน้าที่ของตน เช่น การพิจารณาสูตรการผลิตอาหารสัตว์ ที่ต้องใช้วัตถุดิบที่เกี่ยวข้อง เช่น ปลาช่อน ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ กากถั่วเหลือง ปลาป่น และองค์ประกอบอื่น ๆ ก็จะมีเรื่องของความคุ้มค่าโภชนาการ และอีกองค์การหนึ่งก็จะดูแลการนำเข้าวัตถุดิบอื่น ๆ ที่มีการกำหนดอัตราภาษีนำเข้า เป็นการเชื่อมโยงด้าน ต้นทุนวัตถุดิบนำเข้า โดยมีได้ศึกษาข้อมูลการผลิตและการบริโภคในประเทศเชิงลึกและครบวงจร ก็ส่งผลกระทบต่อในพื้นที่แหล่งผลิตภายในประเทศ จากประเด็นปัญหาการทำงานของหน่วยงานภาครัฐดังกล่าว ทำให้มีขอบภาพการทำงานแบบไม่มีการบูรณาการอย่างแท้จริง และขาดความเชื่อมโยงต่อในกระบวนการทางความคิด และแนวทางปฏิบัติ

จากข้อเท็จจริง เมื่อเรามองภาพองค์รวมของสินค้าข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่จะนำเข้ามาสู่กระบวนการแปรรูปอาหารสัตว์ เพื่อหล่อเลี้ยงภาคปศุสัตว์ในประเทศ จะพบว่า ความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และผลิตภัณฑ์ข้าว มีสัดส่วนความต้องการถึง 60 % ในการนำมาผลิตอาหารสัตว์ ซึ่งปริมาณการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศมีเพียง 4 – 4.5 ล้านตัน แต่ประมาณความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศมีปริมาณ 7 – 8 ล้านตันต่อปี

จากสถิติความต้องการใช้ย้อนหลัง 5 ปี จะเห็นว่าตลาดวัตถุดิบอาหารสัตว์มีความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และผลิตภัณฑ์ข้าว เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้เกิดแนวคิดการบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) สูระบบการแปรรูปแบบครบวงจร จะช่วยให้เกิดดุลยภาพและเสถียรภาพราคาสินค้าเกษตรอย่างยั่งยืนต่อไป

(นางนิชดา หมั่นอนันต์)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 59

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	จ
สารบัญแผนภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
วิธีดำเนินการวิจัย	4
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	4
บทที่ 2 แนวคิด และทฤษฎีอุปสงค์และอุปทานสินค้าเกษตร	6
ภาพรวมอุปทานสินค้าเกษตรพืชไร่ที่สำคัญในประเทศ	6
นโยบายที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตรพืชไร่ โดยภาครัฐ	8
ภาพรวมด้านอุปสงค์สินค้าเกษตรพืชไร่ ภายในประเทศโดยภาคเอกชน	12
ศึกษาแนวคิด ผลกระทบจากนโยบายการนำเข้าวัตถุดิบทดแทน	14
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
สรุป	19
บทที่ 3 สรุปแนวทางการบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่เข้าสู่ระบบ	
การแปรรูปแบบครบวงจร (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์)	20
เปรียบเทียบอุปสงค์และอุปทานของสินค้าเกษตรพืชไร่	20
เป้าหมายเปรียบเทียบราคาจากแหล่งผลิตสู่โรงงานแปรรูป	36
เปรียบเทียบราคาของต้นทุนสินค้าเกษตรพืชไร่และวัตถุดิบนำเข้าทดแทน	37
การดำเนินการสัมภาษณ์บุคคลในวงการค้าพืชไร่ ที่เกี่ยวข้องโดยใช้แบบสัมภาษณ์	38
สรุป	41

บทที่ 4	ผลกระทบจากการนำเข้าวัตถุดิบทดแทนสินค้าพืชไร่ในประเทศ	42
	มาตรการด้านภาษี	42
	มาตรการด้านการค้าด้านอื่น	43
	มาตรการสนับสนุนโดยใช้งบประมาณจากภาครัฐ	46
	มาตรการภาครัฐที่ใช้ในปัจจุบัน	46
	กฎระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง กับเกษตรกร ตามนโยบายของภาครัฐ	50
	กฎหมายของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับเกษตรกร ตามนโยบายของภาครัฐ	55
	กฎหมายของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตนำเข้าวัตถุดิบทดแทน	58
	แนวความคิดการบริหารจัดการนำเข้าวัตถุดิบทดแทนอย่างสมดุล	59
	สรุป	60
บทที่ 5	สรุปและข้อเสนอแนะ	
	สรุป	61
	ข้อเสนอแนะ	62

บรรณานุกรม

ประวัติย่อผู้วิจัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1-1 มูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่สำคัญ 10 อันดับแรก ปี 2554 – 2558	1
2-1 แสดงพื้นที่ปลูก ผลผลิต และความต้องการใช้ การนำเข้า – ส่งออก ข้าวของไทย ปี 2556/57 – ปี 2558/59	6
2-2 แสดงพื้นที่ปลูก ผลผลิต และความต้องการใช้ การนำเข้า – ส่งออก ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของไทย ปี 2556/57 – ปี 2559/60	7
2-3 แสดงการนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่สำคัญ ตั้งแต่ปี 2557 – 2559	8
3-1 แสดงข้อมูลการผลิต การบริโภค การค้า และสต็อกข้าวโลก ปี 2557/58 – ปี 2559/60	20
3-2 แสดงข้อมูลประเทศผู้ส่งออก – ประเทศผู้นำเข้ารายใหญ่ ปี 2558/59- ปี 2559/60	21
3-3 แสดงการส่งออกข้าวไทยเทียบกับประเทศผู้ส่งออกข้าวที่สำคัญของโลก	22
3-4 แสดงปริมาณและมูลค่าการส่งออกข้าวคุณภาพสูง (Premium Rice) ปี 2558-2559	24
3-5 เปรียบเทียบการเพาะปลูกและผลผลิตข้าวของประเทศไทย รอบที่ 1 และรอบที่ 2 ปี 2558/59-ปี 2559/60	27
3-6 ชนิดข้าวนาปี และ ข้าวนาปรัง : เนื้อที่เพาะปลูก ผลผลิต รายภาค ปี 2559-2560	28
3-7 แสดงสัดส่วนร้อยละการเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวแต่ละเดือนของ ปี 2560	29
3-8 แสดงราคาข้าวแต่ละชนิดในแต่ละช่วงการค้า	30
3-9 แสดงผลผลิต ความต้องการใช้และสต็อกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปี 2556/57 – ปี 2560/61	30
3-10 แสดงสมดุลการผลิตและการค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ปี 2556/57 – ปี 2560/61	31
3-11 แสดงสัดส่วนร้อยละการเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แต่ละเดือนของ ปี 2560/61	32
3-12 แสดงราคาซื้อขายปลายข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ปี 2556 – ปี 2560	36
3-13 แสดงการเปรียบเทียบราคาของต้นทุนวัตถุดิบอาหารสัตว์ในประเทศและ วัตถุดิบนำเข้า ปี 2556 – ปี 2560	37

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
2-1 การกำหนดราคาขึ้นสูง	9
2-2 การเปลี่ยนแปลงเส้นอุปสงค์เมื่อมีการใช้นโยบายปันส่วนสินค้า โดยการแจกคูปอง	10
2-3 กรณีที่รัฐบาลประกันราคาสินค้าขึ้นต่ำโดย การรับซื้ออุปทานส่วนเกิน	11
2-4 กรณีที่รัฐบาลประกันราคาสินค้าขึ้นต่ำโดยการจ่ายเงินอุดหนุนเกษตรกร	12
2-5 แสดงวัตถุประสงค์หลักในการผลิตอาหารสัตว์	13
2-6 แสดงสถานการณ์ความต้องการใช้อาหารสัตว์ไทย ปี 2556 – 2559	14
3-1 โครงสร้างการค้าสินค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	33
3-2 แสดงร้อยละความต้องการใช้วัตถุดิบอาหารสัตว์แต่ละชนิด ของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์	35
3-3 แสดงสัดส่วนความต้องการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของภาคปศุสัตว์	36
4-1 แสดงแผนการบริหารจัดการข้าวครบวงจร	49

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทย เป็นดินแดนแห่งแผ่นดินธรรมและแผ่นดินทอง มีความอุดมสมบูรณ์จากทรัพยากรธรรมชาติ ตามสภาพภูมิศาสตร์ ที่เอื้อต่อการทำการเกษตรกรรมตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ประเทศไทย ยังวางตำแหน่งของประเทศ คือ คร้วของโลก ซึ่งคงปฏิเสธไม่ได้ เพราะวิถีชีวิตของประชาชนคนไทยร้อยละ 43 ที่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร โดยแยกเป็นชนิดภาคการเกษตร ทั้งพืชไร่ พืชสวน พืชผัก ผลไม้ ปศุสัตว์ ในรอบ 1 ปี ประเทศไทยมีสินค้าเกษตรที่สามารถป้อนตลาดในประเทศและตลาดโลกได้ครบทั้ง 12 เดือนโดยหากมองศักยภาพการเกษตรไทยประเทศไทย เป็นหนึ่งในไม่กี่ประเทศในโลกที่มีศักยภาพด้านเกษตรกรรมที่สามารถผลิตผลผลิตการเกษตรที่เป็นพืชอาหารได้ปริมาณมากและส่งออกเกิน 50% การจะรักษาศักยภาพนี้ให้ได้อย่างยั่งยืนหรือไม่ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น สิ้นค่าน้ำมัน พืชพาดตลาดเดียวหรือไม่ อาทิ ข้าว พืชพาดตลาดแอฟริกา , ยางพารา พืชพาดตลาดจีน , มันสำปะหลัง พืชพาดตลาดจีน และ ลำไย พืชพาดตลาดจีน เป็นต้น ดังนั้น จุดแข็งของประเทศไทย คือ มีความมั่นคงทางด้านวัตถุดิบเข้าสู่อุตสาหกรรม แม้ว่ากำไรส่วนของ Feedstock อาจจะน้อยกว่า End product มาก แต่ก็เป็นส่วนสำคัญ ให้ไทยเป็นผู้ผลิตและส่งออกสินค้าเกษตร โดยปริมาณมากกว่า 50% พืชพาดการส่งออก

ตารางที่ 1-1 มูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่สำคัญ 10 อันดับแรก ปี 2554 – 2558

ล้านบาท

รายการ	2554	2555	2556	2557	2558	ร้อยละ เพิ่ม/ลด ปี 57-58	อัตราการ ขยายตัว ปี 54 - 58 (ร้อยละ)
มูลค่าการส่งออกสินค้าทั้งหมด	6,707,051	7,082,333	6,907,494	7,304,899	7,220,348	-1.16	1.80
มูลค่าสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่สำคัญ	1,444,997	1,341,826	1,268,217	1,308,708	1,211,163	-7.45	-3.71
ยางธรรมชาติ	440,547	336,304	315,159	244,740	193,938	-20.76	-17.79
ข้าวและผลิตภัณฑ์	208,253	158,433	149,733	191,224	172,778	-9.65	-1.84
มันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์	77,689	84,322	95,692	113,719	115,889	1.91	11.62
ปลาและผลิตภัณฑ์	112,179	131,369	122,481	120,657	109,792	-9.00	-1.27
ผลไม้และผลิตภัณฑ์	81,334	77,307	80,962	95,901	106,184	10.72	7.77
น้ำตาลและผลิตภัณฑ์	116,950	132,129	94,262	95,437	98,309	3.01	-6.50
เนื้อไก่และผลิตภัณฑ์	60,295	67,751	66,800	73,963	81,175	9.75	7.06

รายการ	2554	2555	2556	2557	2558	ร้อยละ เพิ่ม/ลด ปี 57-58	อัตราการ ขยายตัว ปี 54 - 58 (ร้อยละ)
กุ้งและผลิตภัณฑ์	110,665	96,522	69,349	65,004	57,481	-11.57	-15.68
ผักและผลิตภัณฑ์	21,420	21,035	20,919	23,421	23,054	-1.57	2.58
กากและเศษที่เหลือใช้ทำอาหารสัตว์	19,583	16,772	16,795	17,905	19,619	9.57	0.69
สินค้าเกษตรอื่น ๆ	196,082	219,882	236,065	266,729	232,944	-12.67	5.52

จากตารางที่ 1-1 แสดงให้เห็นว่าในช่วงปี 2554 – 2558 มูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรในภาพรวมของไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ยกเว้น ในปี 2556 ที่ลดลงเล็กน้อยจากปี 2555 โดยมูลค่าการส่งออกของไทยได้ขยายตัวจาก 6,707,851 ล้านบาท ในปี 2554 เป็น 7,220,348 ล้านบาท ในปี 2558 หรือมีอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 1.80 ต่อปี ขณะที่มูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์มีทิศทางลดลงเฉลี่ยร้อยละ 3.71 ต่อปี

แต่จากสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งเข้าสู่สังคมเศรษฐกิจอาเซียน และข้อตกลงทางการค้า (Free Trade Area : FTA) และ (World Trade Organization : WTO) รวมทั้งกฎหมายทางการค้าอื่น ๆ ที่มีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของประเทศ และเศรษฐกิจโลก ได้สร้างการแข่งขันทางการค้าแบบไร้พรมแดน ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาคสินค้าเกษตรของประเทศไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และเมื่อเปรียบเทียบรายได้เกษตรกรในอดีตย้อนหลังประมาณ 10 -20 ปี พืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ของประเทศไทย ถือเป็นพืชเศรษฐกิจหลัก เช่น ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง และถั่วเหลือง ยังคงมีราคาแทบจะไม่แตกต่างจากเดิมทั้งที่ปัจจุบันอัตราค่าเงินมีการปรับเปลี่ยน อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงตามวงจรเศรษฐกิจ แต่รายได้ของเกษตรกรกลับเท่าเดิมและมีหนี้สิน เพิ่มมากขึ้นถึงร้อยละ 81.1 ของ Gross Domestic Product ใน พ.ศ. 2559 และจากหลายปัจจัยส่งผลกระทบต่อเกษตรกรของไทยมีชีวิตที่ลำบากกว่าเดิม เพราะสินค้าอุตสาหกรรมต่าง ๆ ได้ปรับตัวสูงขึ้นตามค่าเงินและเศรษฐกิจโลก แต่สินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ของไทยยังย่ำอยู่กับที่และถูกซ้ำเติมจากระบบนายทุน ที่พยายามแข่งขันการค้าในตลาดโลก โดยลึมนึกถึงเกษตรกรในประเทศ ซึ่งเป็นบรรพบุรุษและกระดูกสันหลังของประเทศชาติตั้งแต่อดีตกาล

ภาครัฐบาล อาจมีจุดอ่อนในการรับรู้ข่าวสารทางเศรษฐกิจที่ล่าช้า ขาดข้อมูลแบบ Real Time เพื่อประกอบการตัดสินใจ เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐแยกบทบาท ภารกิจความรับผิดชอบในแต่ละภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยไม่ได้วางแผนให้เป็นระบบ ในด้านการบริหารจัดการกับสินค้าเกษตรแต่ละชนิด โดยข้อเท็จจริงแล้วมีหลายภาคส่วนทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่ต้องมีการวางแผนบูรณาการ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงเกษตรและ

สหกรณ์การเกษตร มีบทบาทดูแลด้านการผลิตสินค้าเกษตรรวมทั้งกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรกรรม , กระทรวงพาณิชย์ มีบทบาทภารกิจด้านในประเทศ มีหน้าที่ดูแลราคาสินค้าเกษตรและรายได้เกษตรกร ดูแลผู้บริโภคภายใต้กรอบกฎหมายของกระทรวงพาณิชย์ รวมทั้ง ภารกิจด้านต่างประเทศ มีหน้าที่เจรจาการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งประกอบด้วยเจรจาภายใต้กรอบ WTO FTA อนุภูมิภาค ภูมิภาค ฯลฯ จัดระเบียบและบริหารการนำเข้าส่งออก รวมทั้งการขายข้าวรัฐต่อรัฐ การค้ามันสำปะหลัง สินค้าข้อตกลงต่างๆ แก้ไขปัญหา และรักษาผลประโยชน์ทางการค้า เช่น การดูแลเรื่อง GSP การเก็บภาษีตอบโต้การทุ่มตลาด ส่งเสริมและเร่งรัดการส่งออก และกระทรวงการคลัง มีบทบาทผ่านกรมศุลกากร ในการจัดเก็บภาษีอากรจากของที่นำเข้ามาในและส่งออกไป นอกพระราชอำนาจมาเป็นการมุ่งเน้นที่จะพัฒนาส่งเสริมด้านการค้าระหว่างประเทศ และการส่งออกของไทยที่มีศักยภาพ ในการแข่งขันกับตลาดการค้าของโลกได้ ควบคู่กันนั้นกรมศุลกากร ได้พัฒนาระบบงานการจัดองค์กรการ นำระบบคอมพิวเตอร์ มาใช้ในการบริหารงาน และสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย มีบทบาทในการดูแลสมาชิกผู้ส่งออกสินค้าข้าวของไทย รวมทั้งสมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย ซึ่งมีบทบาทส่งเสริมสมาชิกเกี่ยวกับการผลิต การค้าอาหารสัตว์ การนำเข้าวัตถุดิบสัตว์ เช่น ข้าวโพด ปลายัน ถั่วเหลือง กากถั่วเหลือง ฯลฯ เพื่อตลาดภายในประเทศ และส่งออกต่างประเทศ โดยที่ผ่านมามีการได้ซึ่งข้อมูลแบบ Real Time จากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการวางแผนแก้ไขปัญหาและบริหารจัดการสินค้าเกษตรที่สำคัญพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) อันมีผลกระทบ ต่อเกษตรกรส่วนใหญ่ของประเทศ เป็นไปได้ยาก

ดังนั้น ภาครัฐจึงต้องสูญเสียงบประมาณมากมายในแต่ละปี ที่จะนำไปแก้ไขปัญหา และช่วยเหลือเกษตรกรในช่วงที่ผลผลิตสินค้าเกษตรราคาตกต่ำ ทั้งที่ในข้อเท็จจริงปริมาณการผลิตไม่เพียงพอสำหรับการใช้ภายในประเทศเสียด้วยซ้ำ อีกทั้งต้องมีการกำหนดโควตานำเข้าเพื่อให้ภาคเอกชนได้มีวัตถุดิบเพียงพอต่อการผลิตในภาคอุตสาหกรรม จากความไม่สมดุลดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจและเป็นปัญหาด้านเสถียรภาพ ความเชื่อมั่นของรัฐบาลที่จะขาดความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นจึงเกิดประเด็นการศึกษา การบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ผู้ระบบการแปรรูปแบบครบวงจร ซึ่งจะยังผลต่อการแก้ไขปัญหาสินค้าพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ในระยะยาวต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์สินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ทั้งปริมาณการผลิต และความต้องการด้านการตลาด ตลอดจนวิธีการค้า รูปแบบการค้าที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อวิเคราะห์แนวโน้ม การนำเข้าสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ในประเทศเข้าสู่ระบบการแปรรูป
3. เพื่อเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ในประเทศ เพื่อสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจของชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ศึกษาปัญหาสินค้าเกษตรพืชไร่ที่เกิดผลกระทบจากการนำเข้าวัตถุดิบอื่นที่สามารถนำมาใช้ทดแทนกันได้ เช่น ข้าว และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
2. วิเคราะห์ศักยภาพของสินค้าเกษตรพืชไร่ที่มีความผันผวนด้านราคาและสถานการณ์เป็นประจำ โดยนำเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมการแปรรูป เพื่อวางแผนด้านการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดอันจะส่งผลให้สามารถแก้ไขปัญหาสินค้าเกษตรพืชไร่ที่มีเสถียรภาพอย่างยั่งยืนต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลสภาพปัญหาของสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ในด้านปริมาณการผลิตและการตลาด ย้อนหลังไม่น้อยกว่า 5 ปี
2. ศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหามาจากนโยบายของภาครัฐ งบประมาณที่ใช้ไปของแต่ละชนิดสินค้า
3. ศึกษาข้อมูลการส่งเสริมและเชื่อมโยงการนำเข้าสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) เข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมในประเทศ
4. ศึกษาผลกระทบจากการนำเข้าสินค้าทดแทนสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ภายในประเทศ
5. เสนอแนวทางการบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) เข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมแบบครบวงจร

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. จะทำให้ได้แนวทางแก้ไขปัญหาสินค้าเกษตรพืชไร่(ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ในประเทศ เพื่อสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจของชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน
2. ได้แนวคิดในการปรับบทบาทของหน่วยรับผิดชอบหลักในการกำหนดนโยบาย ความมั่นคงด้านเศรษฐกิจเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างครบวงจร

คำจำกัดความ

สินค้าเกษตรพืชไร่ หมายถึง พืชไร่ เป็นไม้ประเภทไม้ล้มลุกและไม้ทนแล้ง ต้องการน้ำน้อย มีอายุ การปลูกและการเก็บเกี่ยวไม่นาน และเมื่อให้ผลผลิตแล้วลำต้นก็จะตาย พืชไร่ถือเป็นอาชีพหลักของเกษตรกรของประเทศไทย พืชไร่ที่ จัดเป็นพืชเศรษฐกิจนำรายได้มาสู่ประเทศไทยอย่างมาก เช่น อ้อย เป็นวัตถุดิบสำหรับผลิตน้ำตาลทราย, ข้าวโพด เป็น วัตถุดิบสำหรับผลิตอาหารสัตว์, มันสำปะหลัง เป็นวัตถุดิบในการ ผลิตแป้งและอาหารสัตว์

ระบบการแปรรูป หมายถึง การนำผลผลิตทางการเกษตรมาแปรรูปจะช่วยป้องกันการสั่นคลาด ของผลิตผลสด ซึ่งช่วยยกระดับราคาผลิตผล ไม่ให้ตกต่ำ การเพิ่ม มูลค่าของผลิตผลทางการเกษตรมาแปรรูปเป็นอาหารระดับ อุตสาหกรรม ที่สามารถรับวัตถุดิบเพื่อผลิตเป็นอาหารจำนวนมาก ได้ การผลิตอาหารให้ได้มาตรฐานเพื่อความปลอดภัยต่อผู้บริโภค การส่งเสริม ให้ผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหารให้เป็นที่ยอมรับ และสามารถขยายตลาดการค้าออกไปสู่ต่างประเทศ จะช่วยเพิ่มพูน รายได้ให้แก่ประเทศได้เป็นอย่างดี

สินค้าทดแทนสินค้าเกษตรพืชไร่ หมายถึง สินค้าที่ใช้ทดแทนเป็นวัตถุดิบอาหารสัตว์ คือ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และปลายข้าว โดยในที่นี้จะหมายถึงเฉพาะ ข้าวสาลี และ DDGS คือ Dry distillers grains with solubles

บทที่ 2

แนวคิด และทฤษฎีอุปสงค์และอุปทานสินค้าเกษตรพืชไร่

(ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์)

สู่ระบบแปรรูปแบบครบวงจร

การบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์)สู่ระบบการแปรรูปแบบครบวงจร ผู้ศึกษาได้ศึกษา ค้นคว้า นโยบายและกฎระเบียบ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาใช้เป็นแนวทางการศึกษา และวิเคราะห์ผลการศึกษา ดังนี้

ภาพรวมอุปทานสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ที่สำคัญในประเทศ

1. ข้าว

ข้าวถือเป็นสินค้าพืชอาหารที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมไทย เพราะ เป็นพืชที่เกี่ยวข้องกับประชากรทั้งประเทศในฐานะเกษตรกรกว่า 3.7 ล้านครอบครัว ที่นอกจากเป็นสินค้าที่สร้างรายได้ อย่างมีนัยสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ รวมทั้งเป็นวัตถุดิบให้กับภาคอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องอีกมากมายและยังเป็นอีกตัวแปรในธุรกิจการผลิตอาหารสัตว์ โดยเฉพาะในปัจจุบันการเปิดเสรีทางการค้า ทำให้โลกมีความใกล้ชิดกันมากขึ้น ปริมาณผลผลิต และระดับราคาข้าวในตลาดโลกจึงเป็นปัจจัยสำคัญ ที่เข้ามกระทบกับกลุ่มเกษตรกรของประเทศอย่างหลีกเลี่ยงได้ยาก

ตารางที่ 2 - 1 แสดงพื้นที่ปลูก ผลผลิต และความต้องการใช้ การนำเข้า – ส่งออก ข้าว ของไทย
ปี 2556/57 – ปี 2558/59

รายการ/ปี	ปี 2556/57	ปี 2557/58	ปี 2558/59
พื้นที่ปลูก (ล้านไร่)	77.135	69.251	64.124
ผลผลิต (ล้านตันข้าวเปลือก)	36.762	31.617	28.089
ความต้องการใช้ (ล้านตัน ขป.)	15.161	15.217	15.100
การส่งออก (ตันข้าวสาร)	10.969	9.796	9.883

ที่มา : กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ 2559 , สำนักเศรษฐกิจการเกษตร

2. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นตัวอย่างที่สำคัญของสินค้าเกษตรที่มีปัญหาความขัดแย้งเชิงนโยบาย หากมีการดำเนินนโยบายและมาตรการที่สอดคล้องกันจะเป็นโอกาสให้ประเทศเป็นศูนย์กลางของสินค้าเกษตรในระดับภูมิภาค ซึ่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ถือเป็นแหล่งรายได้ของเกษตรกรกว่า 445,000 ครัวเรือน (ปี 2559) พื้นที่เพาะปลูกกว่า 6.97 ล้านไร่ และเป็นวัตถุดิบสำคัญในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ ซึ่งปัจจุบันมีความต้องการมากขึ้นเรื่อย ๆ การเพาะปลูกข้าวโพดส่วนใหญ่พึ่งพาฝนตามฤดูกาล ผลผลิตจึงออกสู่ตลาดในเวลาเดียวกัน ราคาจึงตกต่ำในฤดูเก็บเกี่ยว และสูงขึ้นในฤดูแล้ง โดยพื้นที่เพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่สูง ดังตารางที่ 2-2

ตารางที่ 2-2 แสดงพื้นที่ปลูก ผลผลิต และความต้องการใช้ การนำเข้า – ส่งออก ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
ของไทย ปี 2556/57 – ปี 2559/60

รายการ/ปี	ปี 2556/57	ปี 2557/58	ปี 2558/59	ปี 2559/60
พื้นที่ปลูก (ล้านไร่)	7.427	7.231	7.153	6.970
ผลผลิต (ล้านตัน)	4.876	4.729	4.600	4.610
ความต้องการใช้ (ตัน)	4.720	5.040	5.720	5.850
การนำเข้า (ตัน)	182,174	28,658	166,610	124,459
การส่งออก	561,136	631,497	80,640	581,838

ที่มา : กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ 2559 , สำนักเศรษฐกิจการเกษตร

3. ข้าวสาลี

ข้าวสาลี ที่จะกล่าวเป็นพืชอาหารที่มีการนำเข้ามาเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ ซึ่งปัจจุบันนำมาใช้เป็นส่วนประกอบในอาหารสัตว์ค่อนข้างมาก ดังจะเห็นได้จากสถิติการนำเข้าข้าวสาลี เกรดอาหารสัตว์มีปริมาณสูงขึ้นทุกปี ทั้งนี้เนื่องจากมีต้นทุนการรับซื้อที่ค่อนข้างต่ำ เป็นผลดีต่อผู้ประกอบการสามารถลดต้นทุนการผลิต และสามารถแข่งขันด้านราคาได้ในตลาดโลก และจัดอยู่ในกลุ่มพืชอาหารที่มีคุณค่าโปรตีนสูงอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถใช้ทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในธุรกิจอาหารสัตว์ โดยการนำเข้าสินค้านี้ ทำให้มีผลกระทบต่อราคาสินค้าข้าว (รำข้าว ปลายข้าว) และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังตารางที่ 2-3

ตารางที่ 2-3 แสดงการนำเข้าวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่สำคัญ ตั้งแต่ปี 2557 – 2559

วัตถุดิบ	ม.ค. – ธ.ค. 57		ม.ค. – ธ.ค. 58		ม.ค. – ธ.ค. 59	
	จำนวน (ล้าน กก.)	ราคาCIFเฉลี่ย (บาท/กก.)	จำนวน (ล้าน กก.)	ราคา CIF เฉลี่ย(บาท/กก.)	จำนวน (ล้าน กก.)	ราคา CIF เฉลี่ย(บาท/กก.)
เมล็ดถั่วเหลือง	1,898	18.43	2,557	14.97	2,957	14.57
กากถั่วเหลือง	2,888	18.82	2,694	15.57	2,577	14.24
ข้าวสาลีเกรดอาหารสัตว์	593	8.24	3,467	7.91	3,546	7.12
DDGS	377	9.70	457	8.75	711	7.64

ที่มา : กรมศุลกากร

นโยบายที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) โดยภาครัฐ

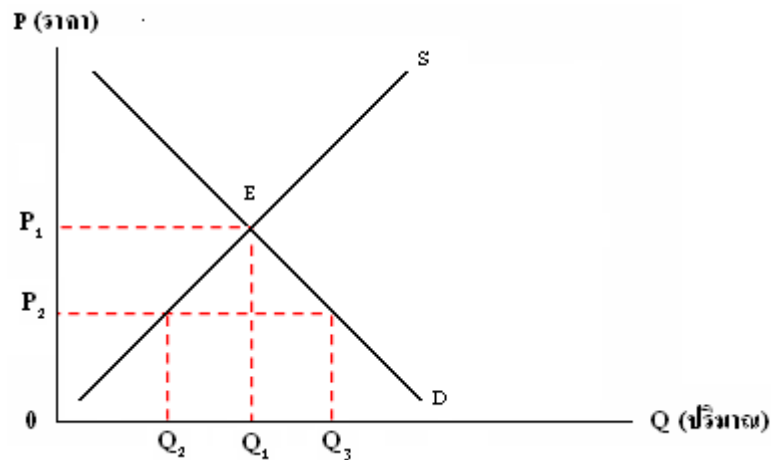
สินค้าเกษตรพืชไร่ ข้าว และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เป็นสินค้าที่มีผลกระทบต่อเกษตรกรหลายล้านครอบครัว เนื่องจากเป็นสินค้าที่สร้างรายได้ พืชอาหารที่หากอยู่ในสถานการณ์ที่ผลผลิตออกสู่ตลาดมากแบบกระจุกตัวจะทำให้ราคาตกต่ำลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อรายได้และความเป็นอยู่ของเกษตรกร ดังนั้นรัฐบาลจึงต้องเข้าไปแทรกแซง เนื่องจากมีอยู่ด้วยกันหลายสาเหตุและเป็นการช่วยในระดับรากหญ้าจนถึงระดับสูง ทำให้มีการแสดงบทบาทออกมาดังนี้ (ทิพากรณ์ ทวีกุลวัฒน์, 2549 : 41)

1. เพื่อรักษาเสถียรภาพของราคา
2. เพื่อรักษาเสถียรภาพของรายได้เกษตรกร
3. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการผลิต เพื่อให้มีสินค้าเกษตรเพียงพอกับความต้องการอุปโภค และบริโภคภายในประเทศ
4. เพื่อก่อให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรให้ดีขึ้น เพราะในบางขณะอาจมีการใช้ทรัพยากรเพื่อการผลิตสินค้าบางชนิดมากเกินไป มีผลทำให้การใช้ทรัพยากรเพื่อการผลิตสินค้าชนิดอื่น น้อยกว่าที่ควรจะเป็น อันเนื่องมาจากใช้ราคาปัจจุบันเป็นตัวจัดสรรทรัพยากร ถ้าเกษตรกรสามารถทราบล่วงหน้าว่ามีการแทรกแซงตลาดก็สามารถที่จะวางแผนการผลิตได้
5. เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
6. เพื่อเพิ่มพูนสวัสดิภาพของสังคม โดยเฉพาะเกษตรกร เพราะมีรายได้ต่ำกว่าบุคคลในอาชีพอื่น การประกันราคาหรือพยุงราคาสินค้าเกษตรทำให้เกษตรกรเห็นว่าสังคมไทยไม่ได้ทอดทิ้ง และยังป้องกันไม่ให้เกษตรกรละทิ้งที่ดิน อพยพเข้ามาอยู่ในเมืองด้วย

ความไม่แน่นอนของราคาผลผลิตทางการเกษตร ทำให้รัฐบาลต้องเข้าแทรกแซงราคาพืชผลทางการเกษตร โดยได้นำเอาทฤษฎีอุปสงค์ อุปทาน และความยืดหยุ่นมาประยุกต์ใช้เพื่อขจัดปัญหาที่เกษตรกรได้รับ เช่น ปัญหาราคาสินค้าตกต่ำเนื่องจากสินค้าล้นตลาด หรือประสบปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติทำให้ผลผลิตได้รับความเสียหาย ดังนั้นรัฐจึงจำเป็นต้องเข้ามามีบทบาทในด้านการตลาดสินค้าเกษตร เพื่อพัฒนาระบบการตลาดสินค้าเกษตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งมาตรการของรัฐจะเข้าแทรกแซงกลไกของราคาในตลาดสามารถกระทำได้ 2 วิธี คือ การกำหนดราคาขั้นสูง (Price ceiling) และการประกันราคาขั้นต่ำ (Price support) (ไพรัช กาญจนการุณ, 2547)

1. การกำหนดราคาขั้นสูง (Price ceiling) หรือการควบคุมราคา (Price control) การกำหนดราคาขั้นสูง (Price ceiling) หรือการควบคุมราคา (Price control) หมายถึง การที่รัฐบาลเข้ามาแทรกแซงการทำงานของกลไกราคาในตลาดโดยการกำหนดราคาซื้อขายสินค้าไว้ต่ำกว่าราคาดุลยภาพในตลาดขณะนั้น ซึ่งในกรณีนี้มักนำมาใช้ในเวลาที่เกิดเหตุการณ์สินค้าขาดตลาด หรือสินค้าขาดแคลนอย่างมาก

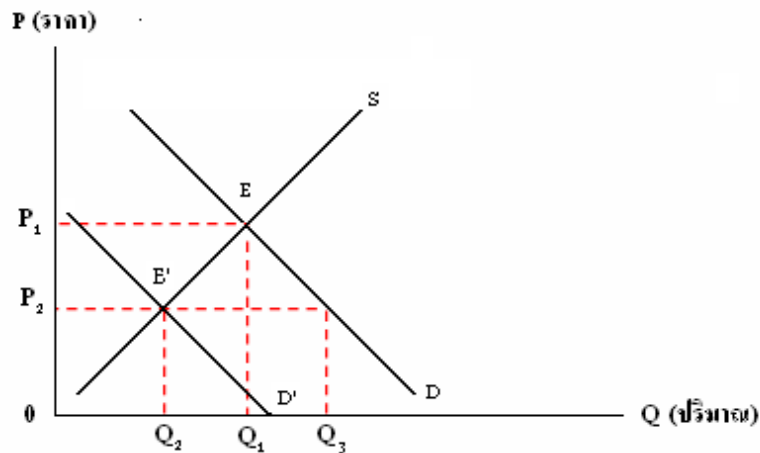
แผนภาพที่ 2 - 1 การกำหนดราคาขั้นสูง

พิจารณาจากแผนภาพที่ 2-1 ที่จุด E ถือเป็นจุดดุลยภาพที่เกิดขึ้น โดยยังไม่มีแทรกแซงจากรัฐบาล โดยมีราคาขายอยู่ที่ P_1 ซึ่งระดับนี้สมมุติว่าเป็นราคาที่สูงเกินไปผู้บริโภคได้รับความเดือดร้อน รัฐบาลจึงต้องเข้ามาแทรกแซงโดยการกำหนดราคาขั้นสูงให้อยู่ในระดับ P_2 ซึ่งเป็นราคาที่ต่ำกว่าจุดดุลยภาพ และสิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมาคือจะเกิดการขาดแคลนสินค้าเนื่องจากผู้ผลิตมีความเต็มใจที่จะผลิตเพียงจำนวน Q_2 แต่ผู้บริโภคมีความต้องการซื้อที่จำนวน Q_3 จึงเกิด Excess demand ในจำนวนเท่ากับ $Q_3 - Q_2$ สถานการณ์เช่นนี้ส่งผลกระทบต่อให้เกิดปัญหาตลาดมืด (Black Market) คือ มีการลักลอบขายสินค้าสูงกว่าราคาประกันขั้นสูง ทำให้มาตรการนี้ใช้ไม่ได้ผลเนื่องจากไม่มีสินค้าจำหน่ายในระดับราคานั้น เพราะผู้ผลิตได้ลักลอบนำสินค้าไปขายในตลาดมืด จึงเกิดภาวะขาดแคลนสินค้าขึ้น

ดังนั้นวิธีที่จะสามารถแก้ไขปัญหาการเกิดอุปสงค์ส่วนเกิน Excess demand ได้วิธีหนึ่ง คือ การลดอุปสงค์ให้เท่ากับระดับอุปทาน ณ ระดับราคาประกันขั้นสูงที่รัฐบาลกำหนดไว้ รัฐบาลจะใช้นโยบายการปันส่วนสินค้า โดยการแจกคูปอง (Coupons) ทำให้ผู้บริโภคไม่สามารถซื้อเกินสิทธิ์ที่ได้รับได้จากแผนภาพที่ 2-2 หลังจากการใช้ใช้นโยบายการปันส่วนสินค้า โดยการแจกคูปองทำให้เส้นอุปสงค์ Shift จากเส้น D ไปด้านซ้ายเป็นเส้น D' ทำให้เกิดจุดดุลยภาพจุดใหม่ ณ จุด E' ทำให้นโยบายนี้สามารถประสบความสำเร็จได้

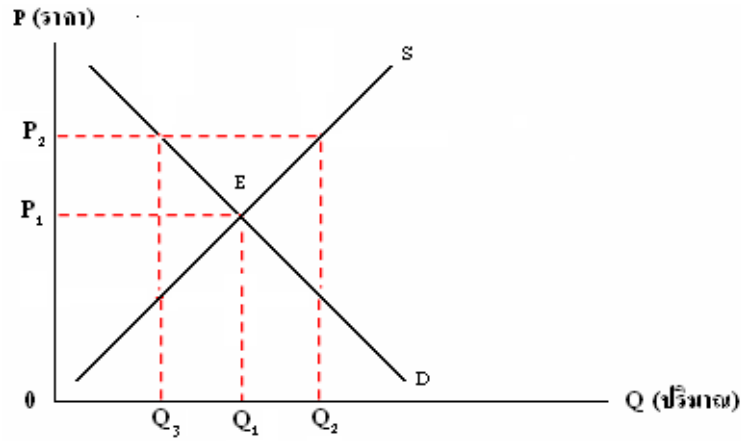
แผนภาพที่ 2-2 การเปลี่ยนแปลงเส้นอุปสงค์เมื่อมีการใช้นโยบายปันส่วนสินค้าโดยการแจกคูปอง

2. การประกันราคาขั้นต่ำ (Price support) หรือการพยุงราคาสินค้า การประกันราคาขั้นต่ำ (Price support) หรือการพยุงราคาสินค้า หมายถึง การที่รัฐบาลเข้าไปแทรกแซงราคาโดยการกำหนดราคาซื้อขายให้สูงกว่าราคาดุลยภาพ เนื่องจากราคาดุลยภาพในขณะนั้นทำให้เกษตรกรได้รับผลขาดทุนจากการผลิต โดยปกติรัฐบาลจะนิยมใช้การประกันราคาขั้นต่ำน้อยกว่าการประกันราคาขั้นสูงเพราะมักพบเสมอว่าราคาผลผลิตทางการเกษตรมักมีราคาตกต่ำมากกว่ามีราคาแพง การประกันราคาขั้นต่ำแบ่งได้ 2 มาตรการ คือ

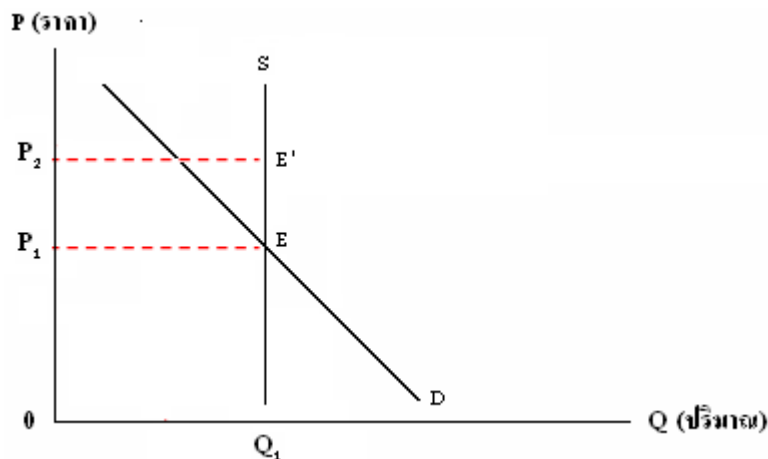
2.1 การประกันราคาขั้นต่ำโดยการรับซื้ออุปทานส่วนเกิน กรณีนี้รัฐบาลจะประกาศราคาประกันขั้นต่ำ และออกกฎหมายบังคับให้มีการซื้อขายสินค้าในราคาประกันและหากเกษตรกรไม่สามารถขายผลผลิตได้ในราคาที่ประกันไว้ รัฐบาลจะรับภาระโดยการรับซื้อผลผลิตโดยไม่จำกัดจำนวน

แผนภาพที่ 2-3 กรณีที่รัฐบาลประกันราคาสินค้าขึ้นต่ำโดยการรับซื้ออุปทานส่วนเกิน

จากรูป D คือ เส้นความต้องการซื้อสินค้าเกษตรในตลาด S คือ เส้นการเสนอขายสินค้าในตลาด ราคาดุลยภาพในตลาดอยู่ที่จุด E โดยมีระดับราคาอยู่ที่ P_1 ปริมาณผลผลิตอยู่ที่ Q_1 แต่ ณ ระดับราคา P_1 เป็นราคาต่ำกว่าระดับที่เหมาะสมที่เกษตรกรควรได้รับ หรือเกษตรกรได้รับผลตอบแทนจากการผลิต ทำให้รัฐบาลต้องเข้าไปแทรกแซงโดยการประกาศประกันราคาขั้นต่ำของสินค้าที่ระดับ P_2 แต่ผลที่เกิดขึ้นจากการกำหนดราคาดังกล่าวนี้ก็คือ ปริมาณความต้องการเสนอขายจะเพิ่มขึ้นเป็น Q_2 ในขณะที่ความต้องการซื้อมีเพียง Q_3 ฉะนั้นผู้บริโภคจะซื้อสินค้าดังกล่าวในปริมาณ Q_3 ณ ระดับราคา P_2 และเพื่อให้ราคาประกันเป็นไปตามที่รัฐประกาศไว้รัฐบาลจะต้องทำการซื้อสินค้า ณ ระดับราคาประกัน ปริมาณ Q_2Q_3 หรือต้องจ่ายเงินซื้อสินค้าเป็นปริมาณ $P_2(Q_2Q_3)$

2.2 การประกันราคาขั้นต่ำโดยการจ่ายเงินอุดหนุนให้แก่เกษตรกร กรณีนี้รัฐบาลจะกำหนดราคาประกันขั้นต่ำไว้ โดยปล่อยให้การซื้อขายเป็นไปตามกลไกของตลาด และจะจ่ายเงินชดเชยเท่ากับส่วนต่างราคาประกันกับราคาตลาดให้แก่เกษตรกร ดังแสดงในแผนภาพ ที่ 2 - 4

แผนภาพที่ 2-4 กรณีรัฐบาลประกันราคาสินค้าขึ้นต่ำโดยการจ่ายเงินอุดหนุนเกษตรกร

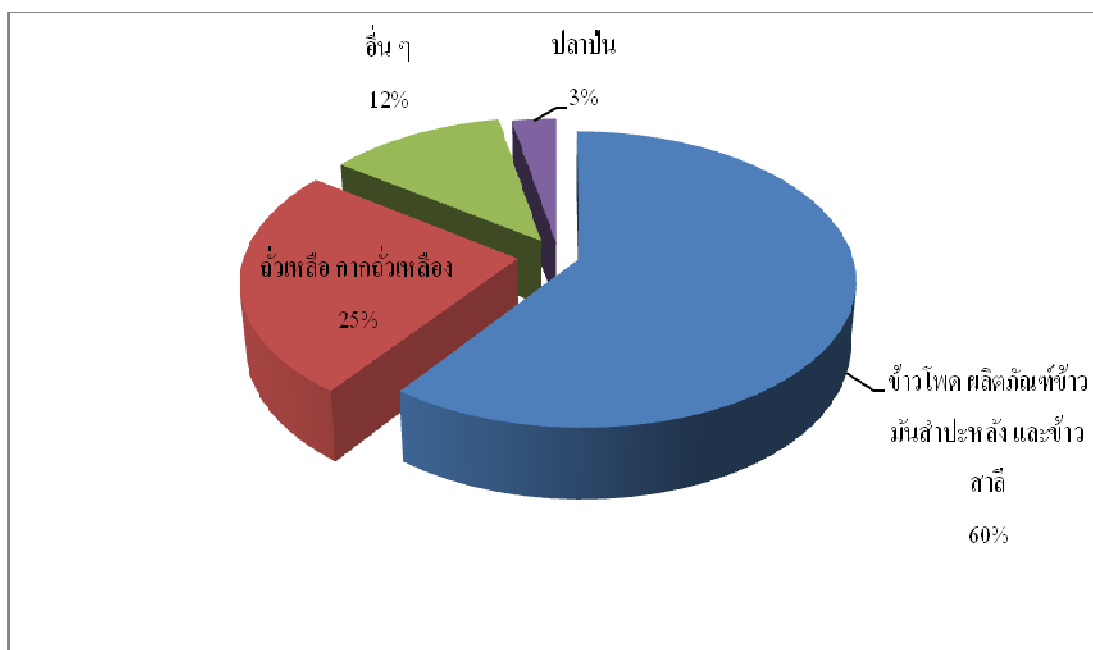
กรณีนี้จะกำหนดให้เส้นอุปสงค์ที่ตั้งฉากกับแกนนอนเนื่องจากรัฐบาลต้องดำเนินการในระยะเวลาอันสั้นและโดยใช้งบประมาณน้อยที่สุด จึงต้องประกาศราคาขั้นต่ำในช่วงที่เกษตรกรไม่สามารถเพาะปลูกผลผลิตเพิ่มได้อีกหรือในช่วงหลังฤดูเก็บเกี่ยวเสร็จสิ้นแล้ว ทั้งนี้เนื่องจากราคาตลาดในช่วงนี้จะอยู่ในระดับสูงทำให้ภาระการจ่ายเงินอุดหนุนลดน้อยลง ดังนั้นงบประมาณที่รัฐบาลใช้ในการอุดหนุนเท่ากับ $P_1 P_2 E' E$

ภาพรวมด้านอุปสงค์สินค้าเกษตรพืชไร่ ภายในประเทศโดยภาคเอกชน

ในภาคเอกชนมีการรวมตัวของผู้ประกอบการในธุรกิจอาหารสัตว์ ในชื่อของ “สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย” ซึ่งเป็นองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร เริ่มต้นจากการรวมตัวของกลุ่มพ่อค้าวานิชที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของการร่วม มือในการพัฒนาวงการปศุสัตว์ไทย จัดตั้งชมรมผู้ผลิตอาหารสัตว์และพัฒนาสถานะของชมรมเป็น สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย และได้ขึ้นทะเบียนตามระเบียบของกระทรวงพาณิชย์ เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2521 มีวัตถุประสงค์หลักคือ การเป็นศูนย์กลางความร่วมมือของผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทยในการแก้ปัญหาต่างๆ ของธุรกิจอาหารสัตว์และธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับภาคปศุสัตว์ไทย โดยมีคณะกรรมการสมาคมฯ ซึ่งเป็นตัวแทนของบริษัทสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้ง ทำหน้าที่บริหารงานสมาคมฯ และมีวาระการทำงาน 2 ปี ต่อมา คณะกรรมการสมาคมฯ มีแนวคิดจะพัฒนาและยกระดับธุรกิจอาหารสัตว์ไทยให้มีมาตรฐานและการพัฒนาที่ดี ยิ่งขึ้น เพื่อให้ภาคปศุสัตว์ของไทยสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ จึงจัดโครงสร้างการทำงานเพื่อให้สมาชิกสมาคมฯ มีส่วนร่วมด้วยการจัดตั้งคณะ อนุกรรมการด้านต่างๆ ภายใต้คณะกรรมการสมาคมฯ ประกอบด้วย ด้านการจัดซื้อวัตถุดิบ ด้านการตลาด ด้านวิชาการ และด้านทรัพยากรบุคคล และให้บริษัทสมาชิกส่งผู้แทนเข้าร่วมในแต่ละด้านเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน ข้อมูลและความเห็นเพื่อการลดอุปสรรคและพัฒนาธุรกิจด้วยกัน

ปี พ.ศ. 2557 สมาคมฯ มีสมาชิกจำนวน 51 บริษัท คณะกรรมการจำนวน 18 คน ซึ่งคณะกรรมการสมาคมฯ ได้เพิ่มเติมแนวทางการบริหารงานเพื่อสร้างประโยชน์สูงสุดให้กับสมาชิกด้วยการมุ่งพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารที่ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญมากขึ้นของการดำเนิน ธุรกิจและมีเป้าหมายที่จะเป็นศูนย์กลางข้อมูลสำหรับภาคธุรกิจปศุสัตว์ไทย เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของธุรกิจปศุสัตว์ไทยตลอดห่วงโซ่การผลิต โดยในปัจจุบันสมาคมดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในการสะท้อนความคิดเห็นผลกระทบต่อการดำเนินงานของภาครัฐ โดยในแต่ละปี จะมีความต้องการใช้วัตถุดิบอาหารสัตว์หลายชนิด ดังแสดงในแผนภาพที่ 2 - 5

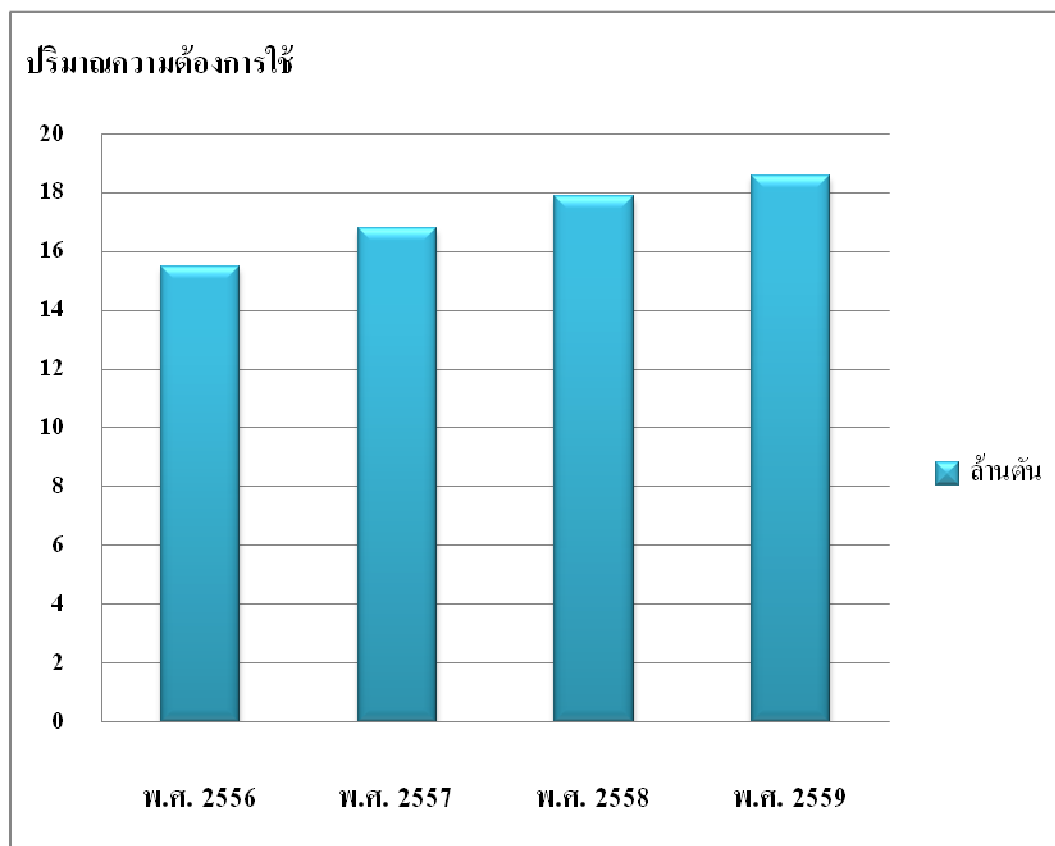
แผนภาพที่ 2 - 5 แสดงวัตถุดิบหลักในการผลิตอาหารสัตว์

ที่มา : สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย

และจากนโยบายรัฐบาลไทยในปี 2548 ได้กำหนดเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาประเทศไทยประการหนึ่งคือ การเป็นครัวของโลก (Kitchen of the World) เนื่องจากไทยเป็นแหล่งผลิตอาหารที่อุดมสมบูรณ์ อีกทั้งอาหารไทยยังมีชื่อเสียงระดับโลกและเป็นที่ยอมรับของต่างชาติ ในส่วนของการจัดการห่วงโซ่อาหารเพื่อทำให้การผลิตอาหารทุกหมู่มีปริมาณที่เพียงพอแก่การบริโภคของประชากร จำเป็นต้องมีการวางแผน จัดการ กิจกรรมและผลผลิตที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมอาหารตั้งแต่ต้นน้ำ คือ การผลิตวัตถุดิบ การเกษตร อุตสาหกรรมกลางน้ำ คือ การแปรรูปวัตถุดิบการเกษตรให้เป็นอาหารคน อาหารสัตว์ และ อุตสาหกรรมปลายน้ำ คือ การผลิตอาหารสำหรับการบริโภคของประชากรทั้งที่เป็นอาหารแป้ง อาหารโปรตีน อาหารไขมัน โดยต่อยอดเป็นอาหารสำเร็จรูปหรืออาหารสำเร็จรูปพร้อมสำหรับการบริโภค และจากสถานการณ์ดังกล่าวความต้องการอาหารสัตว์ของไทย ในปี 2556 มีปริมาณ 15.5 ล้านตัน ปี 2557 มีปริมาณ 16.8 ล้านตัน ปี 2558 ปริมาณ 17.9 ล้านตัน และ ปี 2559 ปริมาณ 18.6 ล้านตัน โดยเมื่อเทียบปี 2558 -2559 มีอัตราการเติบโตมากขึ้นร้อยละ 7.2 ดังแผนภาพที่ 2-5

แผนภาพที่ 2-6 แสดงสถานการณ์ความต้องการใช้อาหารสัตว์ไทย ปี 2556 – 2559

ที่มา : สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย

ศึกษาแนวคิด ผลกระทบจากนโยบายการนำเข้าวัตถุดิบทดแทนสินค้าเกษตร พืชไร่

ความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศไทยมีปริมาณ 7-8 ล้านตันต่อปี ซึ่งการผลิตภายในประเทศ มีความสามารถผลิตได้ประมาณ 4 - 4.5 ล้านตัน ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ต้องมีการนำเข้าวัตถุดิบอื่นมาทดแทน ซึ่งในช่วงปี 2558-2559 วัตถุดิบทดแทนที่ใช้ในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ โดยเฉพาะข้าวสาลีในตลาดโลกมีราคาตกลงมากจนต่ำกว่าราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในประเทศไทย ประกอบกับประเทศไทยได้ลดอัตราอากรนำเข้าข้าวสาลีข้างต้น ทำให้ผู้ประกอบการ จึงนำเข้าวัตถุดิบดังกล่าวเข้ามาใช้ทดแทนข้าวโพดในปริมาณที่เพิ่มมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อปริมาณการรับซื้อและราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศค่อนข้างมาก และกระทบเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์กว่า 0.45 ล้านครัวเรือน โดยเมื่อปี 2558 ที่ผ่านมา ผู้ผลิตอาหารสัตว์มีการนำเข้าข้าวสาลีประมาณ 3.4 ล้านตัน สำหรับปี 2559 ประมาณ 3.1 ล้านตัน ส่วนใหญ่นำเข้ามาจากประเทศ ยูเครน อาร์เจนตินา ฝรั่งเศส บราซิล สหรัฐอเมริกา และออสเตรเลีย ตามลำดับ ในส่วนการนำเข้า DDGS (กากข้าวโพดจากการผลิตเอทานอลเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์) ในปี 2559 มีการนำเข้าประมาณ 0.71 ล้านตัน ในขณะที่เดียวกันสภา

เกษตรกรแห่งชาติ ขอให้ภาครัฐพิจารณาแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรผู้ผลิตพืชเศรษฐกิจหลักของไทย เกี่ยวกับการนำเข้าข้าวสาลี และ DDGS ในปริมาณที่มากเกินไป ส่งผลกระทบต่อผลผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง โดยขอให้พิจารณาควบคุมการนำเข้าข้าวสาลี พร้อมกับตรวจสอบการใช้อาหารสัตว์ที่กำหนดให้กับเกษตรกรในเรื่องคุณภาพและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสูตรอาหารสัตว์ที่ใช้วัตถุดิบข้าวสาลี และ DDGS ที่นำเข้าจากต่างประเทศ

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้นโยบายของรัฐบาล การบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ผู้ระบบการแปรรูปแบบครบวงจร สามารถรวบรวมผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ ดังนี้

อัมมาร สยามวาลา (2537) ศึกษาการประเมินผลกระทบของการแทรกแซงของรัฐบาลในตลาดข้าวในฤดูการตลาด 2535/36 เพื่อประเมินว่าการแทรกแซงในระดับที่ทำไปนั้นมีโอกาส ส่งผลกระทบต่อถึงราคาข้าวได้จริงหรือไม่ และถ้าหากราคาข้าวภายในประเทศได้รับผลกระทบจากการแทรกแซงจริงผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้นมีความยั่งยืนหรือไม่ ผลการศึกษาสรุปการประเมินผลกระทบของมาตรการปี 2535/36 ดังนี้ 1) มาตรการรับจำนำข้าวของ ธ.ก.ส. มีส่วนสำคัญที่สุดในการช่วยให้ชาวนาระบายข้าวออกในราคาที่ดีได้ ส่วนที่ชาวนานำมาจำนำนั้นให้ผลดีต่อชาวนาอย่างแน่นอน และชาวนาที่มีให้นำข้าวมาจำนำ ก็ได้หนีความเสี่ยงจากราคาตลาดที่ลอยค้างอยู่ในระดับสูงในเดือนมกราคมและกุมภาพันธ์ 2536 ไปบางส่วนด้วย แต่มาตรการรับจำนำข้าวของ ธ.ก.ส. ไม่สามารถทำให้ราคาตลาดลอยค้างอยู่อย่างยั่งยืนได้ในที่สุดเมื่อปริมาณข้าวที่นำมาจำนำกับ ธ.ก.ส. หมดตัวลง ราคาข้าวก็เริ่มลดต่ำลงอย่างรวดเร็ว เริ่มต้นจากเดือนมีนาคม 2536 2) มาตรการเร่งซื้อข้าวเข้าสต็อกของกระทรวงพาณิชย์มีผลน้อยมากในการพยุงราคาข้าวภายในประเทศให้สูงขึ้น ตรงกันข้าม ในครั้งแรกของปี 2536 กระทรวงพาณิชย์ระบายข้าวออกจากสต็อกเดิมที่มีอยู่ทุกเดือนยกเว้นในเดือนมกราคม ระหว่างที่ราคาภายในประเทศลอยค้างอยู่ในระดับที่สูงกว่าในตลาดโลก ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2535 ถึงเดือนมกราคม 2536 พ่อค้าส่งออกได้ลดการส่งข้าวไทยออกไปมาก เพราะไม่สามารถแข่งราคากับคู่แข่งได้ มาตรการเร่งรัดขายข้าวออกของกระทรวงพาณิชย์ก็ไม่สามารถกู้สถานการณ์ได้เพียงพอ และมาตรการของรัฐบาลไทยได้ช่วยให้เวียดนามขายข้าวได้มากขึ้นและง่ายขึ้น

อัจฉรา ไวยราษฎร์ (2544) ศึกษากระบวนการตลาดข้าวเปลือกและการทำหน้าที่ทางการตลาดและแปรรูปของโรงสีข้าวใน 5 จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยส่วนแรกจะศึกษาด้านการตลาดข้าวเปลือกเพื่ออธิบายหน้าที่การตลาดของพ่อค้าข้าวเปลือกในตลาดระดับต่าง ๆ ไปสู่เกษตรกร การขายข้าวของเกษตรกรนอกจากนำข้าวไปขายที่โรงสีเองแล้วเกษตรกรยังขายข้าวผ่านพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น ตัวแทนหรือนายหน้า สถาบันเกษตรกร ตลาดกลาง ไปยังโรงสี และพบว่าเกษตรกรจะขายข้าวผ่านพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่นมากที่สุด ทำให้ระบบตลาดข้าวเปลือกมีพ่อค้าเข้ามาซื้อข้าวจำนวนมากและข้าวเปลือกมีความแตกต่างในสายตาของผู้ซื้อในด้านความชื้นและสิ่งเจือปน การกำหนดราคาซื้อขายข้าวเปลือกจะถูกล่งผ่านจากโรงสีมายังพ่อค้าระดับต่าง ๆ และราคาจะขึ้นอยู่กับคุณภาพข้าวเปลือก การซื้อขายข้าวมีการต่อรองราคา แต่จะสิ้นสุดที่ระดับโรงสีในการทำหน้าที่ทางการตลาดของโรงสีข้าว พบว่าโรงสีจะทำหน้าที่ในการซื้อ การขาย การเก็บรักษาและการแปรรูป สำหรับส่วนเหลือการตลาดในตลาดข้าวเปลือกพบว่าโรงสีมีส่วนเหลือมากที่สุดและเมื่อแบ่งตามขนาดโรงสีพบว่าโรงสีขนาดใหญ่มีส่วนเหลือการตลาดมากที่สุด สำหรับผลการทดสอบประสิทธิภาพของตลาดข้าวเปลือกพบว่าโรงสีทุกขนาดมีความแตกต่างของราคาข้าวเปลือกในอุดมคติและราคารับซื้อข้าวเปลือกที่แท้จริงมากกว่าศูนย์

ปิยะนุช เงินคล้าย และคณะ (2549) ศึกษาเรื่อง นโยบายและมาตรการของรัฐในการยกระดับราคาสินค้า มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและมาตรการของรัฐในการยกระดับราคาสินค้าเกษตร ศึกษาผลของการดำเนินการนโยบายและมาตรการในรูปแบบต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกร ศึกษาผลกระทบของนโยบายที่มีต่อราคาพืชผลเกษตร และเพื่อแสวงหาแนวทางช่วยเหลือเกษตรกรอย่างยั่งยืน การศึกษาครั้งนี้ศึกษาจากแนวความคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสารทางราชการเกี่ยวกับนโยบายยกระดับราคาและมาตรการของรัฐในการยกระดับราคาสินค้าเกษตร ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. ความจำเป็นของนโยบาย นโยบายการรับจํานําเป็นนโยบายที่ดี และมีความจำเป็นต้องดำเนินต่อไปเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร เพราะการรับจํานําเป็นเสมือนการตรึงราคาขั้นต่ำไว้สร้างทางเลือกให้เกษตรกร
2. ปัญหาของการกำหนดนโยบาย ปริมาณผลผลิตสินค้าแต่ละชนิดเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อการกำหนดนโยบายให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ดังนั้นการคาดคะเนผลผลิตทางการเกษตรควรมีความแม่นยำ หรือใกล้เคียงกับปริมาณผลผลิตจริงมากที่สุด
3. การขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชผลแต่ละชนิด ยังมีความบกพร่อง เป็นปัญหาทุกครั้งที่มีการรับจํานํา มีการแอบอ้างสิทธิของเกษตรกรมาจํานํา
4. การตั้งราคารับจํานํา มีข้อวิจารณ์ว่าตั้งราคาสูงกว่าราคาตลาดมากเกินไป โดยเฉพาะราคาข้าว ซึ่งกระทบต่อผู้ส่งออกข้าวไปต่างประเทศ การค้าข้าวในตลาดโลกมีประเทศคู่แข่งจำนวนมาก โดยเฉพาะเวียดนามที่เป็นคู่แข่งที่สำคัญ ขายข้าวในราคาที่ต่ำกว่าประเทศไทย

5. การกำหนดระยะเวลาโครงการ มีปัญหาเรื่องการดำเนินโครงการล่าช้าในบางพื้นที่หรือบางโครงการอาจจะเร็วเกินไป เช่น การรับจำนำมันสำปะหลัง เกษตรกรยังไม่สามารถขุดมันได้เพราะต้องรอให้ฝนตก

6. ปัญหาการรับจำนำข้ามเขต ซึ่งทำให้เกิดการทุจริตนำข้าวคุณภาพต่ำไปจำนำในราคาข้าวคุณภาพดี การเปิดรับจำนำข้าวข้ามเขต มีการรู้เห็นกันในพื้นที่รับจำนำให้นำข้าวที่ราคาต่ำกว่ามารับจำนำต่ำกว่า

7. การแทรกแซงราคาตลาดสินค้าเกษตร เพื่อพยุงราคาผลผลิตในช่วงต้นฤดูการเก็บเกี่ยว เป็นแนวทางที่ผันกลไกการตลาด เนื่องจากราคาเป้าหมายหรือราคาที่รัฐเข้าไปอุดหนุนเกษตรกรสูงกว่าราคาตลาด ทำให้รัฐต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก และทุกโครงการประสบการขาดทุน เพราะรัฐจำเป็นต้องระบายสินค้าในสต็อกออกมาในราคาที่ต่ำกว่าราคาจำนำ และที่สำคัญคือไม่สามารถรักษาเสถียรภาพของราคาในระยะยาวได้

8. การแทรกแซงราคาสินค้าเกษตรของรัฐมีลักษณะเป็นการดำเนินการทางการเมืองเพื่อรักษาความนิยมในพรรคการเมืองที่บริหารประเทศมากกว่าความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาราคาสินค้าเกษตรให้มีเสถียรภาพในระยะยาว

ธีระ ศรีจิรารัตน์ (2540-2541) ศึกษาเรื่อง ผลกระทบจากนโยบายพืชไร่ต่อการนำไปเป็นวัตถุดิบอาหารสัตว์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของพืชไร่อาหารสัตว์ ในด้านการผลิตและการตลาด และทราบถึงนโยบายและมาตรการต่างๆ ที่ภาคราชการได้นำมาใช้ในการควบคุมดูแลปัญหาวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่ผ่านมามีปัญหา ผลกระทบ และเพื่อเสนอแนะแนวทางการกำหนดนโยบายในอนาคตให้สามารถประสานผลประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้เพื่อเป็นการส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงรูปแบบสินค้าเกษตรส่งออก จากการส่งในรูปแบบของตัวสินค้าเกษตรโดยตรง มาเป็นการส่งออกในรูปแบบของเนื้อสัตว์หรือผลิตภัณฑ์จากเนื้อสัตว์ซึ่งมีมูลค่าเพิ่มสูง มีตลาดกว้างขวางทั่วโลก ประหยัดค่าขนส่ง เนื่องจากต้องการเนื้อที่บรรทุกและน้ำหนักบรรทุกต่ำกว่าการส่งในรูปแบบตัวสินค้าเกษตร อันจะเป็นการช่วยแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศในการเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ประเทศอีกทางหนึ่ง ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

วัตถุดิบอาหารสัตว์ มีผู้เกี่ยวข้องในวงกว้างหลายกลุ่ม ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูก โรงงานอาหารสัตว์ ผู้เลี้ยงสัตว์ ผู้ส่งออกเนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์ โรงงานสกัดน้ำมันพืช แม่บ้าน ผู้บริโภคเนื้อสัตว์และน้ำมันพืชภายในประเทศ ซึ่งแต่ละกลุ่มมีผลประโยชน์ขัดกันทั้งสิ้น นโยบายกำหนดมาตรการต่างๆ ของทางราชการที่ใช้มาในอดีตจนถึงปัจจุบันจึงมีข้อบกพร่องในแง่มุมมองของกลุ่มที่เสียผลประโยชน์ จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวตลอดเวลาดังจะเห็นได้จากในกรณีที่เกิดการขาดแคลนวัตถุดิบอาหารสัตว์ภายในประเทศทำให้ต้นทุนเลี้ยงสัตว์สูงไม่สามารถแข่งขันในตลาดต่างประเทศได้ ผู้บริโภคเดือดร้อน เนื้อสัตว์มีราคาสูง ทางราชการก็ต้องอนุญาตให้นำวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่ขาดแคลนเข้ามาใช้ภายในประเทศ โดยจะต้องมีให้กระทบต่อกลุ่มต่างๆ ดังกล่าวหรือหากกระทบก็

ให้น้อยที่สุด โดยใช้มาตรการเสริมเพื่อแก้ไข ซึ่งมาตรการต่าง ๆ ที่ใช้มาในอดีตจนถึงปัจจุบันก็คือ อนุญาตให้นำเข้าตามปริมาณที่เหมาะสม โดยต้องมีให้กระทบต่อเกษตรกรผู้ผลิต ให้นำเข้าตามปริมาณโควตาที่กำหนด และช่วงเวลาที่สินค้าหมดจากมือเกษตรกรไปแล้ว แต่ยังมีปัญหาที่ผู้นำเข้าบางรายชะลอการซื้อสินค้าภายในประเทศ โดยหวังว่าเมื่อถึงช่วงที่นำเข้าได้ก็จะสามารถซื้อสินค้าได้ในราคาต่ำกว่าทางราชการก็แก้ไขโดยการกำหนดให้ผู้นำเข้าต้องเข้ามาแทรกแซงตลาดรับซื้อตามราคาที่กำหนด แต่ก็มีปัญหาทางปฏิบัติที่ไม่อาจดำเนินการได้อย่างทั่วถึง จึงได้ปรับปรุงโดยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษการนำเข้าเพื่อเป็นการเพิ่มต้นทุนการนำเข้าให้ได้สัดส่วนกับราคาภายในประเทศซึ่งทำให้ผู้ผลิตอาหารสัตว์จะนำเข้าเฉพาะเมื่อไม่สามารถหาวัตถุดิบภายในประเทศได้เพียงพอเท่านั้นเนื่องจากราคาค้นทุนใกล้เคียงกัน แต่การดำเนินการดังกล่าวยังมีปัญหาที่ไม่สามารถลดราคาอาหารสัตว์ให้ต่ำลงได้ เพราะปกติราคาวัตถุดิบภายในประเทศจะสูงกว่าการนำเข้า การใช้วัตถุดิบภายในประเทศหรือการนำเข้าโดยปรับเพิ่มค่าธรรมเนียมพิเศษนำเข้าจึงทำให้ราคาค้นทุนการผลิตสูง ราคาอาหารสัตว์จึงอยู่ในระดับสูงทำให้ยากแก่การแข่งขันในตลาดต่างประเทศ

วัชร บุญชูเศรษฐ (2539-2540) ศึกษาเรื่อง การรักษาเสถียรภาพราคาสินค้าเกษตรกับความมั่นคงแห่งชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการ การประกันราคาหรือนโยบายพยุรราคาของรัฐ ในการเข้าแทรกแซง เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรที่ประสบความเดือดร้อนจากราคาสินค้าเกษตรขาดเสถียรภาพ และศึกษานโยบายและมาตรการที่รัฐใช้ดำเนินการในการรักษาเสถียรภาพราคาสินค้าเกษตรที่สำคัญ จากคณะกรรมการนโยบายและมาตรการช่วยเหลือเกษตรกร(คชก.) และจากกองทุนรวมเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร และเพื่อศึกษาแนวทางในการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในการเพิ่มประสิทธิภาพทางการผลิต การสร้างอำนาจต่อรองเพื่อสร้างเสถียรภาพของราคา และความสามารถในการแข่งขันกับประเทศต่างๆ ในยุคโลกาภิวัตน์ และ เพื่อช่วยให้ผู้บริหารในองค์กรหรือหน่วยงาน หรือหน่วยปฏิบัติที่เกี่ยวข้องเห็นภาพที่ชัดเจนขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินงานและการให้ความร่วมมือต่างๆ ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

พบว่า แม้ภาครัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้มีนโยบายและมาตรการในอันที่ดำเนินการหรือวางแผนเพื่อเตรียมการช่วยเหลือไว้ล่วงหน้ามิให้เกษตรกรประสบปัญหาความเดือดร้อนจากราคาสินค้าเกษตรตกต่ำจำหน่ายไม่ได้ ไม่คุ้มต้นทุนการผลิต ทำให้รายได้ลดลงและในขณะเดียวกันในทางผู้บริโภคจะประสบปัญหาต้องซื้อสินค้าราคาแพงทำให้เกิดความเดือดร้อน ในการครองชีพ แต่ปัญหาเหล่านี้จะเกิดขึ้นเสมอทุกปี แล้วแต่จะเกิดขึ้นกับพืชชนิดใดอาจเกิดซ้ำหรือหลายปีครั้ง ทั้งนี้เพราะสินค้าเกษตรเป็นสินค้าที่ควบคุมได้ยาก อาจเกิดจากปัญหาภายในประเทศ เช่น ประสิทธิภาพการผลิตหรือเกิดภัยทางธรรมชาติ หรือเกิดจากปัญหาการขาดเทคโนโลยีที่เหมาะสม ทั้งการผลิต การจัดการแลปัญหาต่างๆ อีกมากมายที่สะสมมานานและยังได้รับการแก้ไขไม่ถูกต้อง และรวมทั้งปัญหาจากภายนอกประเทศ

สรุป

สินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ยังเป็นพืชที่มีผลต่อเศรษฐกิจรากฐานของประเทศเพราะเกี่ยวข้องกับเกษตรกรส่วนใหญ่ของประเทศ จากความต้องการที่มีอย่างต่อเนื่องในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ จากการศึกษาทฤษฎี และเอกสารงานวิจัย พบว่าความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของประเทศไทยมีปริมาณ 7-8 ล้านตันต่อปี ซึ่งการผลิตภายในประเทศ มีความสามารถผลิตปริมาณ 4 - 4.5 ล้านตัน ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ต้องมีการนำเข้าวัตถุดิบอื่นมาทดแทน บทบาทของภาครัฐเข้ามาดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยใช้นโยบายและมาตรการในอันที่ดำเนินการหรือวางแผนเพื่อเตรียมการช่วยเหลือไว้ล่วงหน้ามิให้เกษตรกรประสบปัญหาความเดือดร้อนจากราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ จำหน่ายไม่ได้ เป็นสิ่งที่ควรมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบเพื่อยับยั้งปัญหาดังกล่าว

บทที่ 3

สรุปแนวทางการบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่เข้าสู่

ระบบการแปรรูปแบบครบวงจร (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์)

ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นพืชไร่ที่มีความสำคัญและสร้างรายได้ต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย เนื่องจากจำนวนเกษตรกรส่วนใหญ่ที่เพาะปลูกพืชทั้งสองชนิดนี้ และเกี่ยวข้องกับผู้บริโภคและอุตสาหกรรมการผลิตภายในประเทศที่เกี่ยวข้อง ซึ่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และปลายข้าว ถูกใช้เป็นวัตถุดิบหลักในการและการผลิตปศุสัตว์ ในแต่ละปีมีการใช้เป็นจำนวนมาก โดยในที่นี่จะขอยกในส่วนข้อมูลสินค้าข้าว สินค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และข้อมูลการใช้วัตถุดิบอาหารสัตว์ในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ไทย และที่เกี่ยวข้อง

เปรียบเทียบอุปสงค์และอุปทานของสินค้าเกษตรพืชไร่(ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์)

สถานการณ์การผลิตและการตลาด

1. สถานการณ์ข้าวโลกและข้าวไทย

1.1 สถานการณ์ข้าวโลก ปี 2559/60

1.1.1 สมดุลการค้าข้าว

ตารางที่ 3-1 แสดงข้อมูลการผลิต การบริโภค การค้า และสต็อกข้าวโลก ปี 2557/58 – ปี 2559/60

หน่วย : ล้านตันข้าวสาร

ปีการผลิต	2557/58	2558/59	2559/60	Δ (%) 59/60
ผลผลิต	478.55	472.16	480.35	1.73
บริโภค	477.51	470.93	478.84	1.68
การค้า	42.63	40.41	41.23	2.03
สต็อกปลายปี	114.91	116.15	117.65	1.29

ที่มา : กระทรวงเกษตรสหรัฐฯ (USDA) ณ เดือนมีนาคม 2560 อ้างอิงจากกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

ตารางที่ 3-2 แสดงข้อมูลประเทศผู้ส่งออก – ประเทศผู้นำเข้ารายใหญ่ ในปี 2558/59- ปี 2559/60

หน่วย : ล้านตันข้าวสาร

	2558/59					2559/60				
	ผลผลิต	บริโภค	ส่งออก	นำเข้า	สต็อก	ผลผลิต	บริโภค	ส่งออก	นำเข้า	สต็อก
ประเทศผู้ส่งออก										
ไทย	15.80	9.10	9.87	0.30	8.40	18.60	10.30	10.00	0.30	6.95
อินเดีย	104.41	93.57	10.04	-	18.40	106.50	97.00	10.00	-	17.90
เวียดนาม	27.46	22.60	5.10	0.30	1.32	27.80	22.70	5.60	0.30	1.12
ปากีสถาน	6.80	2.70	4.30	0.01	1.02	6.64	2.75	4.20	0.01	0.72
สหรัฐอเมริกา	6.13	3.55	3.54	0.77	1.48	7.12	4.19	3.50	0.78	1.66
ประเทศผู้นำเข้า										
จีน	145.77	144.00	0.37	4.60	63.74	144.85	144.00	0.50	5.00	69.09
ฟิลิปปินส์	11.00	13.00	-	0.80	1.81	11.50	12.90	-	1.40	1.41
อินโดนีเซีย	36.20	37.80	-	1.00	3.51	36.60	37.30	-	0.80	3.61
กอตติวาร์	1.84	2.80	0.08	1.30	0.53	1.95	3.20	0.08	1.35	0.50
ข้าวโลก	472.16	470.93	40.41	40.41	116.15	480.35	478.84	41.23	41.23	117.65

ที่มา : กระทรวงเกษตรสหรัฐ (USDA) ณ เดือนมีนาคม 2560

การผลิตข้าวโลก คาดการณ์ในปีการผลิต 2559/60 ผลผลิตข้าวโลกจะมีประมาณ 480.35 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2558/59 ซึ่งมีปริมาณ 472.16 ล้านตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.73 เนื่องจากปริมาณผลผลิตข้าวของประเทศผู้ผลิตรายใหญ่ของโลก โดยเฉพาะประเทศในกลุ่มทวีปเอเชีย มีปริมาณผลผลิตเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากปริมาณน้ำฝนที่มากกว่าปกติ ได้แก่ อินเดีย เวียดนาม และไทย มีผลผลิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็น 106.50 ล้านตัน 27.80 ล้านตัน และ 18.60 ล้านตัน ตามลำดับ ประกอบกับประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญ ได้แก่ อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ มีปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้นเป็น 36.60 ล้านตัน และ 11.50 ล้านตัน ตามลำดับ เช่นกัน

การบริโภคข้าวโลก ปี 2560 คาดว่าจะมีความต้องการบริโภคประมาณ 478.84 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2559 ซึ่งมีประมาณ 470.93 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 1.68 เนื่องจากอินเดีย เวียดนาม และสหรัฐฯ จะมีการบริโภคข้าวที่เพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 97 ล้านตัน 22.70 ล้านตัน และ 4.19 ล้านตัน ตามลำดับ แม้ว่าการบริโภคข้าวโลกจะเพิ่มขึ้น แต่ปริมาณผลผลิตยังคงเพิ่มขึ้นมากกว่าปริมาณการบริโภค คิดเป็นร้อยละ 0.32

การค้าข้าวโลก คาดการณ์ว่าปริมาณการค้าข้าวโลกในปี 2560 จะมีประมาณ 41.23 ล้านตันเพิ่มขึ้นจากการค้าข้าวโลกปี 2559 ซึ่งมีประมาณ 40.41 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 2.03 เนื่องจากคาดการณ์ว่าประเทศผู้นำเข้าหลัก ได้แก่ จีน ฟิลิปปินส์ และ โกตดิวัวร์ จะนำเข้าข้าวเพิ่มขึ้นเป็น 5 ล้านตัน 1.40 ล้านตัน 1.35 ล้านตัน โดยมีสัดส่วนการนำเข้าเทียบกับปริมาณการนำเข้าโลกประมาณ ร้อยละ 12.13 ร้อยละ 3.40 และร้อยละ 3.27 ตามลำดับ เนื่องจากประเทศดังกล่าวผลิตข้าวไม่เพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศ จึงจำเป็นต้องนำเข้าข้าวจากต่างประเทศ เพื่อเพิ่มปริมาณสต็อกข้าวสำรองในประเทศ ปัจจุบันการค้าข้าวโลกมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 8 - 9 ของผลผลิตทั้งหมด โดยประเทศผู้ส่งออกหลัก ได้แก่ อินเดีย และไทย มีสัดส่วนการส่งออกประมาณร้อยละ 24.25 และเวียดนามร้อยละ 13.58 ของปริมาณการส่งออกข้าวโลก

สต็อกข้าวโลก ปลายปี 2560 คาดการณ์ว่าสต็อกข้าวโลกจะอยู่ที่ประมาณ 117.65 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปลายปี 2559 ซึ่งมีประมาณ 116.15 ล้านตัน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.29 เนื่องจากผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้น การบริโภคข้าวเพิ่มขึ้น แต่ในอัตราที่น้อยกว่าผลผลิต ส่งผลให้สต็อกข้าวของประเทศผู้ผลิตข้าวและ ผู้นำเข้าข้าวสำคัญ ได้แก่ จีน อินโดนีเซีย และสหรัฐฯ มีปริมาณสต็อกข้าวปลายปีเพิ่มขึ้น

1.1.2 การส่งออกข้าวไทยเทียบกับประเทศผู้ส่งออกสำคัญ

ตารางที่ 3-3 แสดงการส่งออกข้าวไทยเทียบกับประเทศผู้ส่งออกข้าวที่สำคัญของโลก

หน่วย : ล้านตันข้าวสาร : เปรียบเทียบสหรัฐฯ ต่อตัน

ประเทศ ผู้ส่งออก	ส่งออก ^{1/}		ม.ค. - 7 มี.ค. ^{2/}		Δ %	ราคาFOB (\$/T) ^{3/}			ราคาFOB (\$/T) ^{3/}			Δ (\$/T)		
	2558	2559	2558	2559		5%	15%	25%	5%	15%	25%	5%	15%	25%
ไทย*	9.9	10.0*	2.09	1.58	-24.40	350	345	336	348	343	339	-2	-2	3
เวียดนาม	5.1	5.6	1.09	1.04	-4.59	355	349	338	358	350	338	3	1	-
อินเดีย	10.0	10.0	1.73	2.06	19.08	370	N/A	320	388	N/A	368	18	N/A	48
ปากีสถาน	4.3	4.2	0.91	0.67	-26.37	395	N/A	350	372	360	340	-23	N/A	-10
สหรัฐฯ	3.5	3.5	0.51	0.67	31.37	415	N/A	N/A	415	N/A	N/A	-	N/A	N/A
5 ประเทศ	32.8	33.3	6.33	6.02	-4.90	(ณ 15 ก.พ.60)			(ณ 17 มี.ค. 60)					
รวมโลก	40.4	41.2	ที่มา : 1/ กระทรวงเกษตรสหรัฐฯ (USDA) 2/ The Rice Trader3/ Rice online *เป้าหมายกระทรวงพาณิชย์											

ตั้งแต่เดือนมกราคม – 7 มีนาคม 2560 อินเดียส่งออกข้าวได้สูงสุดเป็นอันดับหนึ่งของโลก ประมาณ 2.06 ล้านตัน รองลงมาเป็นไทย 1.58 ล้านตัน เวียดนาม 1.04 ล้านตัน และปากีสถาน 0.67 ล้านตัน ตามลำดับ จากสถานการณ์ปัจจุบันที่อุปทานของผลผลิตข้าวมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว เนื่องจากผลผลิตข้าวของประเทศผู้ส่งออกหลัก โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียมีปริมาณเพิ่มขึ้น อาทิ อินเดีย เวียดนาม และไทย รวมทั้งเมียนมาร์และกัมพูชาที่สามารถเพิ่มปริมาณผลผลิตและคุณภาพข้าว เพื่อให้สามารถส่งออกได้เพิ่มขึ้น ส่งผลให้การแข่งขันในตลาดโลกมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้นและกดดันราคาข้าวในตลาดโลกไม่ให้สูงขึ้น เนื่องจากการแข่งขันทางด้านราคาในตลาดโลกสูงขึ้น ทั้งจากคู่แข่งรายเดิม อาทิ อินเดีย เวียดนาม และคู่แข่งรายใหม่ อาทิ เมียนมาร์ และกัมพูชา

จากรายงานราคาส่งออกข้าวของเว็บไซต์ RICEONLINE ณ วันที่ 17 มีนาคม 2560 ราคา (FOB) ของข้าวขาว 5% ของอินเดีย 388 เหรียญสหรัฐฯ ต่อตัน ปากีสถาน 372 เหรียญสหรัฐฯ ต่อตัน และเวียดนาม 358 เหรียญสหรัฐฯ ต่อตัน ในขณะที่ราคาส่งออกข้าวของไทยที่ประกาศโดยสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ณ วันที่ 15 มีนาคม 2560 ราคา (FOB) ข้าวขาว 5% ราคา 366 เหรียญสหรัฐฯ ต่อตัน โดยราคาข้าวในช่วงเดือนที่ผ่านมามีความผันผวน เนื่องจาก

- **อินเดีย** ราคาข้าวได้ขยับตัวสูงขึ้นเพราะมีคำสั่งซื้อข้าวหนึ่งจากประเทศในแถบแอฟริกา ประกอบกับสามารถส่งข้าวบาสมาดิไปยังอิหร่าน และสหรัฐอาหรับเอมิเรตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

- **ปากีสถาน** ราคาข้าวมีความผันผวนมาก เนื่องจากประเทศผู้นำเข้าชะลอคำสั่งซื้อ

- **เวียดนาม** ราคาส่งออกข้าวได้ขยับตัวสูงขึ้น เนื่องจากบริษัทส่งออกข้าวเวียดนามต้องการซื้อข้าวเพื่อส่งออกตามสัญญาซื้อขายข้าวระหว่างเวียดนามกับฟิลิปปินส์ที่ได้ลงนามเมื่อปี 2559

- **ไทย** ราคาส่งออกข้าวได้ขยับตัวลดลง เนื่องจากผู้ซื้อรอประเมินสถานการณ์ราคาในช่วงที่ภาครัฐไทยจะเปิดให้มีการประมูลข้าวในสต็อกของรัฐ ซึ่งมีผลต่อจิตวิทยาตลาดในช่วงเวลานี้

1.1.3 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกข้าวคุณภาพสูง (Premium Rice)

ตารางที่ 3-4 แสดงปริมาณและมูลค่าการส่งออกข้าวคุณภาพสูง (Premium Rice) ปี 2558-2559

ชนิดข้าว	ปริมาณการส่งออก (ตัน)			มูลค่า (ล้านเหรียญสหรัฐ)			ราคาเฉลี่ย (เหรียญสหรัฐ)		
	ปี 2558	ปี 2559	Δ%	ปี 2558	ปี 2559	Δ%	ปี 2558	ปี 2559	Δ%
1. ข้าวหอมมะลิ	2,124,230	2,607,581	22.75	1,646.61	1,690.28	2.65	1,290	1,543	19.58
2. ข้าวคุณภาพสูงชนิดอื่น	49,078	56,920	15.98	44.79	49.99	11.61	-	-	-
2.1 ข้าวเจ้าเกลือวิตามิน	27,047	30,721	13.58	15.73	17.54	11.51	1,719	1,751	1.86
2.2 ข้าวกล้องแดง*	6,398	8,011	25.21	6.84	7.67	12.13	935	1,044	11.66
2.3 ข้าวหอมมะลิอินทรีย์	6,802	8,431	23.95	9.51	11.28	18.61	715	747	4.50
2.4 ข้าวกล้องหอมมะลิอินทรีย์	5,631	6,531	15.98	7.36	8.28	12.50	765	789	3.10
2.5 ข้าวเหนียวดำ**	2,382	2,187	-8.19	3.93	2.90	-26.21	606	754	24.42
2.6 ข้าวกล้องดำ***	818	1,039	27.02	1.42	2.32	63.38	576	448	-22.26
รวมข้าวคุณภาพสูง (1+2)	2,173,308	2,664,501	22.60	1,691.40	1,740.27	2.89	-	-	-
รวมข้าวทุกชนิด	10,861,098	10,915,210	0.50	5,053.99	4,912.37	-2.80	465	450	-3.23

ที่มา : กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ , โบนัสชุดส่งออกข้าว ณ เดือนมีนาคม 2560

* ข้าวกล้องแดง เช่น ข้าวหอมมะลิแดง และข้าวสังข์หยด (ข้าวสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ GI)

** ข้าวเหนียวดำ เช่น ข้าวเหนียวดำลิ้มผัว

*** ข้าวกล้องดำ เช่น ข้าวไรซ์เบอร์รี่ และข้าวหอมนิล

ปี 2559 ประเทศไทยมีการส่งออกข้าวที่มีคุณภาพสูงปริมาณรวม 2.66 ล้านตัน มูลค่าการส่งออกประมาณ 1,740 ล้านดอลลาร์สหรัฐ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

1.1.3.1 กลุ่มข้าวหอมมะลิ ปริมาณ 2.60 ล้านตัน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 23.89 ของปริมาณการส่งออกรวม มูลค่าการส่งออกประมาณ 1,690 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ราคาข้าวหอมมะลิที่ส่งออกมีความแตกต่างกันมาก โดยในช่วงสัปดาห์ที่ผ่านมาระดับราคาอยู่ในช่วง 500 – 1,100 เหรียญสหรัฐฯ ต่อตัน ขึ้นอยู่กับลักษณะการจำหน่ายและบรรจุภัณฑ์ โดยระดับราคาข้าวหอมมะลิที่ส่งออกมากที่สุดอยู่ในช่วง 600 - 700 เหรียญสหรัฐฯ ซึ่งข้าวหอมมะลิส่วนใหญ่ส่งออกไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา และฮ่องกง เป็นต้น

1.1.3.2 **กลุ่มข้าวคุณภาพสูงชนิดอื่น** ปริมาณ 0.06 ล้านตัน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 0.52 ของปริมาณการส่งออก รวมมูลค่าการส่งออกประมาณ 50 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และราคาส่งออกเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 448 - 1,751 เหรียญสหรัฐฯ ต่อตัน ตามชนิดข้าว ซึ่งราคาส่งออกข้าวคุณภาพสูงจะมีราคาเฉลี่ย ต่อหน่วยสูงกว่าราคาส่งออกทั่วไป ข้าวส่วนใหญ่จะเป็นการผลิตและส่งออกตามคำสั่งซื้อล่วงหน้าไปยังตลาดเฉพาะ (Niche Market) อาทิ ประเทศในกลุ่มทวีปยุโรป และเอเชีย เป็นต้น ปัจจุบันปริมาณการส่งออกข้าวคุณภาพสูงชนิดอื่นที่มีใช้หอมมะลิในแต่ละปีจะยังไม่สูงมาก เนื่องจากข้อจำกัดของตลาดที่ไม่ได้ใหญ่มากนัก โดยการจะขยายการตลาดนั้น ต้องใช้ระยะเวลาในการสร้างความตระหนัก ความเข้าใจและการรับรู้ในเรื่องคุณภาพและคุณค่าทางโภชนาการที่แตกต่างจากข้าวทั่วไป

1.1.4 แนวโน้มสถานการณ์ด้านต่างประเทศ

1.1.4.1. ในช่วงไตรมาสแรกของปี 2560 ปริมาณการส่งออกข้าวไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากในช่วงปลายเดือนมกราคม 2560 ที่ผ่านมามีการเจรจาการค้าระหว่างไทยได้ชนะการประมูลนำเข้าข้าวจากญี่ปุ่น (MAFF) ปริมาณ 27,000 ตัน และเอกชนไทยสามารถบรรลุข้อตกลงในการซื้อขายข้าวกับรัฐบาลอิหร่าน ปริมาณ 100,000 ตัน โดยจะเริ่มส่งมอบข้าวขาว 5% และข้าว 100% ในช่วงเดือนมีนาคม – เมษายน 2560 ภายหลังจากที่การส่งออกข้าวไทยไปตลาดอิหร่านได้หยุดชะงักไปร่วม 10 ปี เนื่องจากปัญหาอิหร่านถูกคว่ำบาตร ทางการค้าและการไม่เชื่อมั่นในคุณภาพมาตรฐานของข้าวไทย ทั้งนี้ คาดว่าอิหร่านยังมีความต้องการข้าวเพิ่มเติมอีกประมาณ 500,000 ตัน

1.1.4.2. สำหรับการซื้อขายข้าวแบบรัฐบาลต่อรัฐบาล (G to G) ปริมาณ 1 ล้านตัน ภายใต้อำนาจฉบับลงวันที่ 3 ธันวาคม 2558 กับ COFCO (รัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีน) ขณะนี้ได้มีการตกลงราคาขายสำหรับการส่งมอบข้าวงวดที่ 3 และ 4 ปริมาณ รวม 200,000 ตัน โดยคาดว่าจะเริ่ม ส่งมอบข้าวภายหลังการส่งมอบข้าวงวดที่ 2 แล้วเสร็จในเดือนมีนาคม 2560 เพื่อมารองรับผลผลิตข้าวนาปรังฤดูกาลใหม่กำลังทยอยออกสู่ตลาด และช่วยตรึงราคาข้าวไทยไม่ให้ลดต่ำลงในช่วงที่ตลาดข้าวมีปริมาณมาก นับว่าเป็นสัญญาณเชิงบวกต่อราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรจะได้รับและเป็นผลดีต่อสถานการณ์ตลาดข้าวไทยทั้งระบบ

1.1.5 การดำเนินการขยายตลาดและส่งเสริมการผลิตและบริโภคข้าวไทย

1.1.5.1. กระตุ้นตลาดการส่งออกข้าว โดยการผลักดันเชิงรุกกับประเทศที่มีการซื้อขายแบบรัฐต่อรัฐ (G to G) ดังนี้

- เร่งรัดการส่งมอบข้าว 1 ล้านตัน ภายใต้สัญญาปี 2558 ให้แก่สาธารณรัฐประชาชนจีน (COFCO) และผลักดันการเจรจาซื้อขายข้าว 1 ล้านตันที่สอง ภายใต้ MOU การค้าสินค้าเกษตรไทย - จีน

- จัดคณะผู้แทนการค้าภาครัฐและเอกชนไทยเดินทางไปเจรจาขยายตลาดข้าวและกระชับความสัมพันธ์ทางการค้ากับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนของฟิลิปปินส์ ในระหว่างวันที่ 29 - 31 มีนาคม 2560 ณ ประเทศฟิลิปปินส์ และเข้าร่วมการประชุม G to G ของสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ซึ่งคาดว่าจะมีการเปิดประมูลนำเข้าข้าวในปี 2560 อย่างน้อย 250,000 ตัน ในช่วงปลายเดือนมีนาคม – ต้นเดือนเมษายน 2560

- ดำเนินการจัดทำการต่ออายุบันทึกความเข้าใจ (MOU) ที่ได้จัดทำร่วมกับรัฐบาลบังกลาเทศ โดยบังกลาเทศจะมีการนำเข้าข้าวหนึ่งจากไทยปริมาณ 1 ล้านตันต่อปี ซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์ข้าวของทั้งสองประเทศและราคาตลาดโลก

- เชิญคณะผู้แทนสาธารณรัฐอิรักมาเยือนไทยเพื่อหาแนวทางให้กลับมานำเข้าข้าวไทยหลังจากไทยต้องเสียตลาดนี้ไปในช่วงรัฐบาลที่ผ่านมา

1.1.5.2. จัดกิจกรรมส่งเสริมและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้าวผลิตภัณฑ์ข้าวและนวัตกรรมข้าวในต่างประเทศ

การดำเนินการในช่วงที่ผ่านมา

- จัดกิจกรรมส่งเสริมประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ข้าวอินทรีย์และเจรจาขยายตลาดข้าวไทยและการเจรจาจับคู่ธุรกิจ (Business Matching) ในงาน Biofach 2017 ระหว่างวันที่ 15 - 18 กุมภาพันธ์ 2560 ณ ประเทศเยอรมนี ซึ่งผลจากการเจรจาธุรกิจภายในงาน คาดการณ์ว่าจะสามารถได้รับคำสั่งซื้อข้าวเพื่อส่งออกไปยังสหภาพยุโรปได้กว่า 1,200 ตัน และผลิตภัณฑ์จากข้าวกว่า 10 คู่คอนเทนเนอร์

- จัดกิจกรรมส่งเสริมและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ข้าวไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าวหอมมะลิ ข้าวเหนียว และข้าวคุณลักษณะพิเศษ เช่น ข้าวไรซ์เบอร์รี่ และข้าวสังข์หยด เป็นต้น รวมทั้งสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานข้าวไทย ในงาน Foodex 2017 ระหว่างวันที่ 7 - 10 มีนาคม 2560 ณ ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งได้รับการตอบรับที่ดีจากผู้บริโภคและผู้ประกอบการญี่ปุ่นและต่างชาติกว่าวันละ 250 ราย

1.2 สถานการณ์ข้าวไทย ปี 2559/60

1.2.1. การเพาะปลูกข้าว ปี 2559/60 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ คาดการณ์ ดังนี้

- รอบที่ 1 พื้นที่ 58.20 ล้านไร่ ผลผลิต 25.60 ล้านตันข้าวเปลือก ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับ ปี 2558/59 พื้นที่เพิ่มขึ้น 0.14 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.24 และผลผลิตเพิ่มขึ้น 1.29 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 5.30

- รอบที่ 2 (ณ เมษายน 2560) คาดการณ์ผลผลิตจะมีประมาณ 6.77 ล้านตันข้าวเปลือก ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2558/59 พื้นที่เพิ่มขึ้น 4.38 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 72.25 และผลผลิตเพิ่มขึ้น 3.66 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 118

ทั้งนี้ เมื่อเทียบผลผลิต 32.86 ล้านตัน กับเป้าหมาย 27.17 ล้านตัน ตามแผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจร ผลผลิตเพิ่มขึ้น 5.69 ล้านตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 19.84

ตารางที่ 3-5 เปรียบเทียบการเพาะปลูกและผลผลิตข้าวของประเทศไทยรอบที่ 1 และรอบที่ 2 ปี 2558/59-ปี 2559/60

ชนิดข้าว	พื้นที่เพาะปลูก (ล้านไร่)			ผลผลิต (ล้านตัน)		
	ปี 58/59	ปี 59/60	ρ%	ปี 58/59	ปี 59/60	ρ%
รวมทั้งประเทศ	63.20	69.30	9.65	27.42	32.86	19.84
รอบที่ 1	58.06	58.20	0.24	24.31	25.60	5.30
ข้าวหอมมะลิ	22.91	25.46	11.13	7.72	10.08	30.64
ข้าวเหนียว	16.51	16.09	- 2.56	6.51	6.09	- 6.45
ข้าวปทุม ข้าวเจ้า และอื่นๆ	18.64	16.65	- 10.68	10.09	9.43	- 6.50
รอบที่ 2	5.14	11.10	116	3.11	6.77	118

ที่มา : กรมการข้าว ณ เม.ย.60

ตารางที่ 3-6 ชนิดข้าวนาปี และ ข้าวนาปรัง : เนื้อที่เพาะปลูก ผลผลิต รายภาค ปี 2559-2560

ภาค/ฤดูเพาะปลูก	ข้าวนาปี			ข้าวนาปรัง		
	เนื้อที่ เพาะปลูก (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ร้อยละ เนื้อที่ เพาะปลูก	เนื้อที่ เพาะปลูก (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ร้อยละ เนื้อที่ เพาะปลูก
รวมทั้งประเทศ	57,497,441	23,253,251	100	5,222,514	8,862,812	100.00
ข้าวเจ้า	39,438,689	17,005,446	68.59	14,406,147	8,450,856	94.64
ข้าวเหนียว	18,058,752	6,247,805	31.41	816,367	411,956	5.36
ภาคเหนือ	12,778,264	6,499,264	100	5,716,625	3,356,037	100.00
ข้าวเจ้า	9,647,274	4,834,898	75.5	5,476,201	3,215,306	95.79
ข้าวเหนียว	3,130,990	1,664,366	24.5	240,424	140,731	4.21
ตะวันออกเฉียงเหนือ	33,008,124	10,377,499	100	3,024,086	1,535,209	100.00
ข้าวเจ้า	18,148,274	5,813,931	54.98	2,448,143	1,263,984	80.95
ข้าวเหนียว	14,859,850	4,563,568	45.02	575,943	271,225	19.05
ภาคกลาง	9,833,500	5,631,360	100	6,144,519	3,807,506	100.00
ข้าวเจ้า	9,766,497	5,611,802	99.32	6,144,519	3,807,506	100.00
ข้าวเหนียว	67,003	19,558	0.68	0	0	0
ภาคใต้	1,877,553	745,128	100	37,284	164,060	100.00
ข้าวเจ้า	1,876,644	744,815	99.95	37,284	164,060	100.00
ข้าวเหนียว	909	313	0.05	0	0	0

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์(2554)

1.2.2 การเก็บเกี่ยวข้าว ปี 2559/60

รอบที่ 1 มีการเก็บเกี่ยวแล้ว ในช่วงเดือนสิงหาคม 2559 - มีนาคม 2560
ไปแล้วทั้งสิ้น 25.57 ล้านตันข้าวเปลือก หรือร้อยละ 99.88 และจะมีการเก็บเกี่ยวในช่วงเดือนเมษายน
ถึง พฤษภาคม 2560 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ภาคใต้อีก 0.03 ล้านตันข้าวเปลือก หรือร้อยละ 0.12

ตารางที่ 3-7 แสดงสัดส่วนร้อยละการเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวแต่ละเดือนของ ปี 2560

รายการ	ส.ค. 59	ก.ย. 59	ต.ค.59	พ.ย.59	ธ.ค.59	ม.ค. 60	ก.พ.60	มี.ค.60	เม.ย.60	พ.ค.60	รวม
ผลผลิต (ล้านตัน)	0.39	1.50	4.02	15.38	3.81	0.43	0.02	0.02	0.02	0.01	25.60
สัดส่วน(%)	1.52	5.87	15.72	60.05	14.89	1.70	0.07	0.07	0.07	0.03	100.00

ที่มา : กรมการข้าว ณ ม.ค. 60

รอบที่ 2 ผลผลิตเริ่มมีทยอยออกสู่ตลาดแล้ว ตั้งแต่ปลายเดือนกุมภาพันธ์ 2560 ในพื้นที่ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดนครสวรรค์ พิจิตร พิษณุโลก แพร่ อุตรดิตถ์ และอุทัยธานี ภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดสุพรรณบุรี ชัยนาท สิงห์บุรี ฉะเชิงเทรา นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา ปราจีนบุรี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดอุบลราชธานี และร้อยเอ็ด โดยผลผลิตจะออกสู่ตลาดในช่วงปลายเดือนเมษายน – พฤษภาคม

1.2.3 ผลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปี 2559/60

รอบที่ 1 ณ กุมภาพันธ์ 2560 (ตั้งแต่ 1 พฤษภาคม 2559 - 15 กุมภาพันธ์ 2560) ทั้งประเทศมีเกษตรกรขึ้นทะเบียนแล้ว 4,001,587 ครัวเรือน พื้นที่ 56,518,625 ไร่

รอบที่ 2 ณ 16 มีนาคม 2560 ทั้งประเทศมีเกษตรกรขึ้นทะเบียนแล้ว 296,210 ครัวเรือน พื้นที่ 4,987,682 ไร่

1.2.4 ข้อมูลสถิติการผลิตข้าวคุณภาพสูง ข้าวพรีเมียม และข้าวที่นำไปสู่นวัตกรรม (ข้าวสี) ปี 2558 - 2560

ข้าวคุณภาพสูง ข้าวพรีเมียม และข้าวที่นำไปสู่นวัตกรรม (ข้าวสี) ประกอบด้วย ข้าวไรซ์เบอร์รี่ ข้าวหอมนิล ข้าวหอมแดง ข้าวลิ้มผิว ข้าวสังข์หยด และข้าวเฉพาะถิ่น (เช่น หอมมันปู กุ้งแดง แจกเสาไห้ สีนเหล็กหอมกะดังงา หอมไบเตย ดอกข่า เป็นต้น) โดยพื้นที่เพาะปลูกข้าวคุณภาพสูงมีทั้งหมด 160,217.16 ไร่ ผลผลิตรวมประมาณ 73,007.92 ตัน โดยข้าวเฉพาะถิ่นมีพื้นที่เพาะปลูกมากที่สุด 124,141.57 ไร่ หรือร้อยละ 77.48 ผลผลิตรวม 47,746.70 ตัน ปลูกมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองลงมาคือข้าวสังข์หยด 16,719.09 ไร่ หรือร้อยละ 10.44 ผลผลิตรวม 15,672.51 ตัน ข้าวไรซ์เบอร์รี่ 12,692.00 ไร่ หรือร้อยละ 7.92 ผลผลิตรวม 6,587.09 ตัน ข้าวหอมแดง 3,651.00 ไร่ หรือร้อยละ 2.28 ผลผลิตรวม 1,657.90 ตัน ข้าวหอมนิล 2,144.50 ไร่ หรือร้อยละ 1.34 ผลผลิตรวม 1,054.82 ตัน และข้าวลิ้มผิว 869 ไร่ หรือร้อยละ 0.54 ผลผลิตรวม 288.90 ตัน โดยผลผลิตข้าวคุณภาพกลุ่มนี้จะออกสู่ตลาดมากในเดือนตุลาคม – ธันวาคม

1.2.5 สถานการณ์ด้านราคา ข้าวเปลือกคิดจากราคาข้าวสารทอนจากราคาส่งออก F.O.B

โดยคำนวณจากราคาส่งออกมาเป็นราคาข้าวสารหักค่าใช้จ่ายของผู้ส่งออกเป็นราคาข้าวสารที่รับซื้อจากโรงสี โดยโรงสีจะนำไปคำนวณเป็นมูลค่าข้าว หักค่าใช้จ่ายของโรงสีเป็นราคาข้าวเปลือกที่รับซื้อจากเกษตรกร ณ ความชื้น 15% โดยราคาข้าวเปลือกที่คำนวณจากราคา F.O.B คิดเป็นข้าวหอมมะลิ ตันละ 11,294 บาท ข้าวเปลือกเจ้า 5% ตันละ 7,860 บาท ข้าวเปลือกเหนียวตันละ 12,322 บาท และข้าวปทุมธานี 1 ตันละ 9,406 บาท สอดคล้องกับราคาข้าวเปลือกที่มีการซื้อขายในตลาดปัจจุบัน

ตารางที่ 3-8 แสดงราคาข้าวแต่ละชนิดในแต่ละช่วงการค้า

หน่วย : เหรียญสหรัฐ/ตัน : บาท/ตัน

ชนิดข้าว	F.O.B.	ราคาข้าวสาร (ที่ใช้รับซื้อจากโรงสี)	ราคาข้าวเปลือกปรับขึ้น จากเกษตรกร ณ ความชื้น 15%
ข้าวขาว 5%	383	11,641	7,860
ข้าวหอมมะลิ 100% ชั้น 2	651	20,836	11,294
ข้าวเหนียว 10%	717	23,100	12,322
ข้าวปทุมธานี	516	16,204	9,406

ที่มา : กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ ณ 19 เม.ย.60

2. สถานการณ์การผลิตและการตลาดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปี 2559/60

2.1 สถานการณ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์โลก

กระทรวงเกษตรสหรัฐฯ USDA ได้รายงานผลผลิตของโลกปี 2559/60 อยู่ที่ 968.064 ล้านตัน และปี 2560/61 (พ.ค.60) ประมาณการอยู่ที่ 1,065.11 ล้านตัน เพิ่มขึ้น 97.05 ล้านตัน คิดเป็น ร้อยละ 10.03 เนื่องจากผลผลิตในประเทศรายใหญ่ อาทิ USA บราซิล และ อาร์เจนตินาเพิ่มขึ้น ขณะที่ความต้องการใช้ในปี 2559/60 อยู่ที่ 965.103 ล้านตัน สำหรับปี 2560/61 ประมาณการอยู่ที่ 1,053.59 ล้านตัน เพิ่มขึ้น 88.48 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 9.17 เนื่องจากประเทศผู้ใช้หลัก อาทิ USA จีน สหภาพยุโรป อินเดียมีความต้องการใช้เพิ่มขึ้น โดยสต็อกคงเหลือเมื่อสิ้นปีการผลิต 2559/60 อยู่ที่ 212.370 ล้านตัน และคาดว่าปีการผลิต 2560/61 มีสต็อกคงเหลือเมื่อสิ้นปีประมาณ 223.90 ล้านตัน เพิ่มขึ้น 11.53 ล้านตัน หรือร้อยละ 5.43 จากปีที่ผ่านมา

ตารางที่ 3-9 แสดงผลผลิต ความต้องการใช้และสต็อกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปี 2556/57 – ปี 2560/61

รายการ	2556/57	2557/58	2558/59	2559/60	2560/61	+/-
ผลผลิต (ล้านตัน)	872.634	993.748	1,018.534	968.064	1,065.114	10.03
ความต้องการใช้ (ล้านตัน)	867.448	952.083	983.953	965.103	1,053.585	9.17
สต็อก (ล้านตัน)	133.164	174.829	209.410	212.371	223.900	5.43

ที่มา : กระทรวงเกษตรสหรัฐฯ USDA

2.2 สถานการณ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ไทย

2.2.1 สมดุลการผลิตและการค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

ตารางที่ 3-10 แสดงสมดุลการผลิตและการค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปี 2556/57 – ปี 2560/61

รายการ	2556/57	2557/58	2558/59	2559/60	2560/61	อัตราเพิ่ม/ ลด (%)
ผลผลิต (ล้านตัน)	4.88	4.73	4.03	4.08	4.26	4.41
ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ (กก.)	657	654	608	623	644	3.37
พื้นที่เพาะปลูก (ล้านไร่)	7.42	7.23	6.63	6.55	6.61	5.93
ต้นทุนการผลิต (บาท/กก)	6.86	6.88	7.02	6.81	7.06	3.67
ใช้ในประเทศ *(สมาคมฯ)	6.40	7.03	7.59	7.82	8.10	3.58
นำเข้า (ล้านตัน)**	0.18	0.03	0.17	0.12	-	-
ส่งออก (ล้านตัน)**	0.56	0.63	0.08	0.58	0.064 (ม.ก. – มี.ก.)	-

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร / * ข้อมูลสมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย **ข้อมูลกรมศุลกากร

ผลผลิต ปี 2559/60 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (สศก.) ได้รายงานผลผลิต อยู่ที่ 4.08 ล้านตัน สำหรับปี 2560/61 ได้ประมาณการผลผลิตอยู่ที่ 4.26 ล้านตัน เพิ่มขึ้น 0.18 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 1.04 คาดว่าเนื้อที่เพาะปลูกข้าวโพดรุ่น 1 ลดลง เนื่องจากราคาที่เกษตรกรจำหน่ายได้ มีแนวโน้มลดลง ประกอบกับภาคเอกชนมีมาตรการไม่รับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ปลูกในพื้นที่ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ สำหรับเนื้อที่เพาะปลูกข้าวโพดรุ่น 2 คาดว่ามีปริมาณเพิ่มขึ้นจากโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวโพดหลังนา ปี 2560 สำหรับผลผลิตต่อไร่ทั้ง 2 รุ่นคาดว่าเพิ่มขึ้น เนื่องจากปริมาณน้ำเพียงพอต่อการเจริญเติบโต และไม่กระทบแล้งในช่วงออกดอก โดยผลผลิต ปี 2560/61 เริ่มออกสู่ตลาดตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2560 และกระจุกตัวมากในช่วงเดือนกันยายน – พฤศจิกายน 2560 ประมาณ 2.87 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 48.43 ของปริมาณผลผลิตทั้งปี

ตารางที่ 3-11 แสดงสัดส่วนร้อยละการเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แต่ละเดือนของ ปี 2560/61

รวม	ปี 2560							ปี 2561					
	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	
ร้อยละ (%)	100	0.38	1.76	6.32	22.10	28.40	17.07	10.14	3.65	1.52	2.97	4.49	1.20
ผลผลิต (ล้านตัน)	4.26	0.016	0.075	0.269	0.942	1.210	0.727	0.432	0.155	0.065	0.126	0.191	0.051

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจ

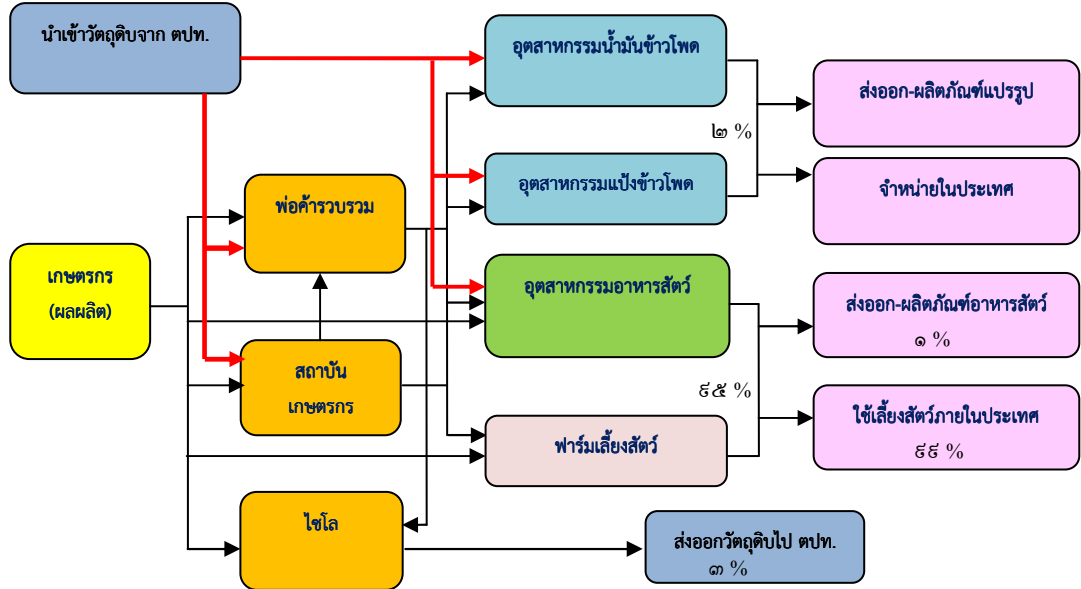
2.2.2. ต้นทุนการผลิต ข้อมูลจาก สศก. รายงานต้นทุนการผลิต ปี 2559/60 กก.ละ 6.81 บาท และประมาณการต้นทุนการผลิต ปี 2560/61 (พ.ค.60) กก.ละ 7.06 บาท เพิ่มขึ้นกก.ละ 0.25 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.67 โดยแหล่งเพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่สำคัญของไทยอยู่ที่จังหวัด เพชรบูรณ์ (12.94%) น่าน (11.23%) นครราชสีมา (9.35%) เลย (8.87%) ตาก (8.42%) และเชียงราย (6.32%) ซึ่งผลผลิตจาก 6 จังหวัดดังกล่าวจะมีประมาณ 2.43 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 57.13 ของ ผลผลิตรวมทั้งประเทศ

2.2.3. ความต้องการใช้ สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทยประมาณความต้องการใช้ใน อุตสาหกรรมผลิตอาหารสัตว์ ปี 2559 อยู่ที่ 7.82 ล้านตัน และปี 2560 อยู่ที่ 8.10 ล้านตัน เพิ่มขึ้น 0.28 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 3.58 ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องนำเข้าวัตถุดิบทดแทนอื่น เช่น ข้าวสาลี DDGS เพื่อมาใช้ทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในช่วงที่ผลผลิตในประเทศออกสู่ตลาดน้อย โดยสมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย คาดว่าความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในอุตสาหกรรมอาหาร สัตว์ในปี 2560/61 อยู่ที่เดือนละ 680,000 ตัน

2.2.4. สถานการณ์และแนวโน้มราคา ขณะนี้ ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ออกสู่ตลาด ใกล้เคียงแล้วประมาณ 4.55 ล้านตันหรือคิดเป็นร้อยละ 98 ปัจจุบันราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ เกษตรกรขายได้ ชนิดเมล็ด ความชื้น 14.5% เฉลี่ยอยู่ที่ กก.ละ 6.80 บาท เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับเดือน ก่อนที่ กก.ละ 6.60 บาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.03 ราคาชนิดเมล็ด ความชื้น 30% เฉลี่ยอยู่ที่ กก.ละ 5.05 บาท เพิ่มขึ้นจากเดือนที่แล้ว ที่ กก.ละ 4.75 บาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.32 ราคาโรงงานอาหารสัตว์ รับซื้อในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล ชนิดเมล็ด ความชื้น 14.5% ราคาเฉลี่ยอยู่ที่ กก.ละ 7.97 บาท เพิ่มขึ้นจากเดือนก่อนที่ กก.ละ 7.95 บาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.25 สำหรับแนวโน้มด้านราคาอาจ ปรับตัวสูงขึ้นเนื่องจากเป็นช่วงปลายฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิตเริ่มออกสู่ตลาดน้อยลง

2.2.5. การนำเข้าวัตถุดิบทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สำหรับการนำเข้าข้าวสาลีในปี 2559 มีการนำเข้าประมาณ 3.55 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปีก่อน ซึ่งมีประมาณ 3.46 ล้านตัน ราคาเฉลี่ยอยู่ที่ กก.ละ 6 – 8 บาท ส่วนใหญ่มีการนำเข้าจากประเทศยูเครน อาร์เจนตินา ฝรั่งเศส บราซิล อเมริกา และ ออสเตรเลีย ตามลำดับ ส่วนการนำเข้า DDGS ในปี 2559 มีการนำเข้าประมาณ 0.72 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจาก ปีก่อน ซึ่งมีประมาณ 0.46 ล้านตัน ราคาเฉลี่ยอยู่ที่ กก.ละ 7 - 8 บาท ส่วนใหญ่นำเข้าจากประเทศอเมริกา โดยในปี 2560 (ม.ค-เม.ย. 60) มีการนำเข้าข้าวสาลี ประมาณ 0.48 ล้านตัน โดยช่วงเดียวกันของปีก่อนมี การนำเข้า 1.16 ล้านตัน ลดลง 0.68 ล้านตัน สำหรับ DDGS มีการนำเข้าประมาณ 0.24 ล้านตัน โดยช่วง เดียวกันของปีก่อนมีการนำเข้า 0.22 ล้านตัน เพิ่มขึ้น 0.02 ล้านตัน

แผนภาพที่ 3-1 โครงสร้างการค้าสินค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร , สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย

2.2.6 โครงสร้างการค้าสินค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

2.2.6.1 เกษตรกร

เมื่อถึงเวลาเก็บเกี่ยวและขายผลผลิต เกษตรกรที่มีเงินทุนและรถเป็นของตนเองจะสามารถเลือกเองว่าจะไปขายให้กับที่ที่ให้ราคาสูงที่สุดได้ เช่น อาจจะไปขายที่ไซโลหรือขนไปขายที่โรงงานอาหารสัตว์ที่รับซื้อเลยก็ได้ ส่วนเกษตรกรที่ไม่มีรถเป็นของตนเองก็จะจ้างรถเพื่อบรรทุกสินค้าไปขายเองหรือผ่านหัวสี สำหรับเกษตรกรที่ไม่มีเงินทุนและใช้วัตถุดิบผ่านจากการกู้พ่อค้าคนกลางจะต้องขายให้กับพ่อค้าคนกลางที่ตนมีพันธะอยู่เท่านั้น

2.2.6.2 ผู้รับจ้างสี/หัวสี

หลังจากเกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้ว จะว่าจ้างพ่อค้าคนกลางหรือเกษตรกรที่มีรถลากและเครื่องสี (หัวสี) ให้สีและขนส่งข้าวโพดไปขายที่ไซโลหรือสหกรณ์การเกษตร เกษตรกรที่เชื่อวัตถุดิบมาจากไซโลหรือพ่อค้า จะต้องนำข้าวโพดของตนไปขายให้กับผู้ให้เชื่อวัตถุดิบมาเท่านั้น โดยเกษตรกรจะถูกหักเงินต้นพร้อมกับดอกเบี้ยในการขายข้าวโพดขึ้นตอนนี้ ส่วนเกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่จะเลือกส่งข้าวโพดไปขายที่สหกรณ์การเกษตร เนื่องจากนอกจากจะได้เงินจากการขายข้าวโพดแล้ว ยังจะได้เงินปันผลตอบแทนในภายหลังอีกด้วย อย่างไรก็ตาม เกษตรกรบางรายที่มีรถเป็นของตัวเองอาจจะจ้างหัวสีมาเพื่อสีข้าวโพดอย่างเดียว แล้วขนข้าวโพดไปขายที่ไซโล หรือ จูร์รับซื้อเอง

ในแต่ละพื้นที่จะมีผู้รับจ้างขนและสีไม้กีราย การให้บริการของหัวสีแต่ละรายจะคล้ายกัน ตลาดการบริการนี้เป็นแบบตลาดผู้ขายน้อยราย ระดับการตั้งราคามีผลต่อการแข่งขันค่อนข้างสูง เจ้าของรถสีไม่มีสิทธิตั้งราคาได้ตามใจชอบเนื่องจากลักษณะการบริการที่ไม่แตกต่างกัน เกษตรกรพิจารณาราคาเป็นหลัก อุปสรรคสำคัญในการเข้ามาแข่งขันในตลาดการบริการนี้คือปัจจัยทุน หรือเครื่องจักร เช่น รถไม่ รถลาก รถบรรทุกสำหรับขนส่ง ซึ่งการมีปัจจัยทุนดังกล่าวต้องใช้เงินทุนพอสมควร และอาจต้องพึ่งพาทุนสนับสนุนจากไซโลเอกชน นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ทางสังคมส่วนประกอบสำคัญในการดำเนินธุรกิจหัวสี

2.2.6.3 ผู้รวบรวมข้าวโพด

ผู้รวบรวมข้าวโพดจะรับข้าวโพดที่สีแล้วต่อจากหัวสีหรือเกษตรกรโดยตรง ผู้เล่นหลักในธุรกิจรวบรวมข้าวโพด คือ สหกรณ์การตลาดของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ส.ก.ต.) สหกรณ์การเกษตร และไซโลเอกชน เมื่อข้าวโพดมาถึงลานหรือโกดังรวบรวมข้าวโพด ผู้รวบรวมจะชั่งน้ำหนักผลผลิต วัดความชื้น คุณลักษณะความสมบูรณ์ของเมล็ดข้าวโพด และตรวจสอบว่าข้าวโพดมีเชื้อราหรือไม่ เมล็ดข้าวโพดที่สมบูรณ์ ไม่มีรา และมีความชื้นต่ำกว่าร้อยละ 14.5 จะมีราคาเต็มตามประกาศรับซื้อ หากข้าวโพดมีความชื้นเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ราคาจะลดลงไปประมาณ 10 สตางค์ต่อกิโลกรัม หลังจากผู้รวบรวมรับซื้อข้าวโพดไว้แล้ว ผู้รวบรวมจะปรับปรุงคุณภาพข้าวโพดให้มีความชื้นต่ำลงเพื่อให้ได้ราคาข้าวโพดที่สูงขึ้นก่อนส่งโรงงานผลิตอาหารสัตว์ต่อไป โดยผู้รวบรวมที่มีธุรกิจขนาดใหญ่จะใช้เตอบในการอบข้าวโพดเพื่อลดความชื้น ในขณะที่ในรายเล็กจะตากข้าวโพดที่ลานตากเพื่อลดความชื้น หลังจากรวบรวมข้าวโพดแล้ว ผู้รวบรวมจะใช้รถพ่วงในการขนข้าวโพดไปขายให้กับโรงงานผลิตอาหารสัตว์หรือฟาร์มเลี้ยงสัตว์ที่อยู่ตามภูมิภาคต่างๆ โดยโรงงานผลิตอาหารสัตว์จะตรวจเช็คคุณภาพข้าวโพดอีกครั้งหนึ่ง หากระดับความชื้นและคุณภาพได้มาตรฐานตรงตามความต้องการของโรงงาน ก็จะสามารถขายให้กับโรงงานนั้นๆ ได้ หากคุณภาพไม่ผ่านก็จำเป็นต้องขนไปขายโรงงานอื่นแทน ผู้รวบรวมจะได้รับแจ้งราคารับซื้อของโรงงานแต่ละแห่งทุกวัน จึงสามารถคำนวณต้นทุน-กำไรได้และเลือกขนไปโรงงานที่จะได้ผลตอบแทนสูงสุด

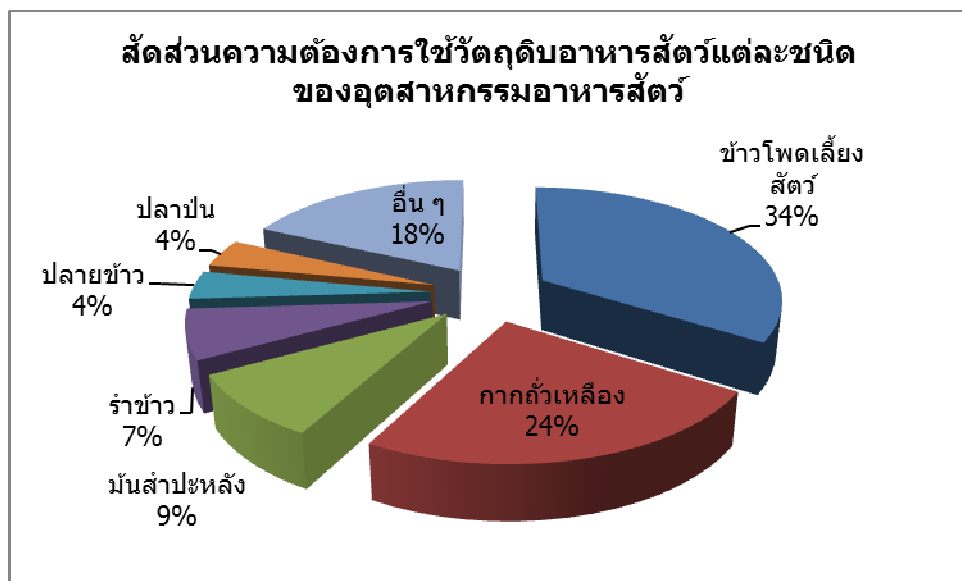
2.2.6.4 โรงงานผลิตอาหารสัตว์/ฟาร์มเลี้ยงสัตว์

โดยส่วนใหญ่แล้ว ผู้รวบรวมมักจะขายข้าวโพดให้กับโรงงานผลิตอาหารสัตว์ โดยมีโรงงานผลิตอาหารสัตว์ในเครือเจริญโภคภัณฑ์เป็นผู้นำในการกำหนดราคารับซื้อข้าวโพดในประเทศ แต่ด้วยลักษณะและการแข่งขันของตลาด ทำให้ราคาซื้อของทุกโรงงานจะไม่แตกต่างกันมากนัก ความแตกต่างของราคาซื้อข้าวโพดในแต่ละโรงงานจะขึ้นอยู่กับคุณภาพของเมล็ดข้าวโพด ความต้องการของโรงงานในช่วงเวลานั้นๆ และระยะทางการขนส่ง

โดยส่วนใหญ่ ราคาในประเทศจะเปลี่ยนแปลงตามราคาซื้อขายข้าวโพดล่วงหน้าในตลาดชิคาโก (CME: Chicago merchandise exchange) ซึ่งกลไกราคาจะกดดันให้โรงงานทุกโรงงานต้องปรับตาม หากราคาปรับขึ้นในประเทศต่างจากราคาในระดับภูมิภาคมาก ก็จะมีพ่อค้าในระดับภูมิภาค ทำการนำเข้า-ส่งออกตามกลไกราคาโดยหากโรงงานรับซื้อในราคาต่ำมาก ผลผลิตข้าวโพดก็จะถูกส่งออก ทำให้โรงงานต้องนำเข้าข้าวโพดจากต่างประเทศ และหากปริมาณการนำเข้าเกินโควตาที่กำหนด โดยกรมการค้าภายใน ผู้นำเข้าจะต้องเสียภาษีนำเข้าคิดเป็นมูลค่าสูง ทำให้โรงงานไม่สามารถกดราคาซื้อได้มาก

จากโครงสร้างการค้ำสินค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์พบว่าอุตสาหกรรมอาหารสัตว์มีความต้องการใช้สูงมากกว่าร้อยละ 95 แต่หากมองเชิงวัตถุดิบอาหารสัตว์แต่ละชนิดของอุตสาหกรรมนี้แล้ว พบว่าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ถือเป็นเพียงหนึ่งในวัตถุดิบที่มีสัดส่วนการใช้อยู่ที่ร้อยละ 34 รองลงมาคือกากถั่วเหลือง ร้อยละ 24 ,มันสำปะหลัง ร้อยละ 9 , ไร่ข้าว ร้อยละ 7, ปลายข้าว ร้อยละ 4, ปลายป่น ร้อยละ 4 และ วัตถุดิบอื่น ๆ ร้อยละ 18 ดังรูปภาพที่ 3-2

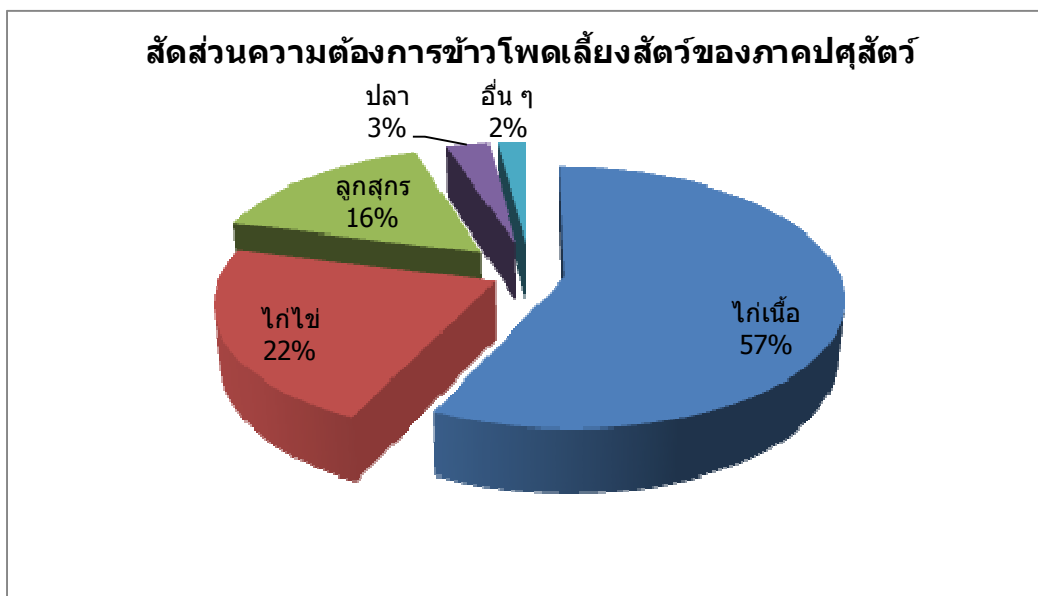
แผนภาพที่ 3-2 แสดงร้อยละความต้องการใช้วัตถุดิบอาหารสัตว์แต่ละชนิดของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

และหากเมื่อลงรายละเอียดประเภทการเลี้ยงสัตว์ที่มีการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เป็นวัตถุดิบนั้นพบว่า ไก่เนื้อ มีสัดส่วนความต้องการร้อยละ 57 ไก่ไข่ มีสัดส่วนความต้องการร้อยละ 22 ลูกสุกร มีสัดส่วนความต้องการ ร้อยละ 16 และ สัตว์ประเภทอื่น ๆ ร้อยละ 2 และสมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย ตระหนักถึงความสำคัญของการผลิตอาหารสัตว์ในฐานะเป็นอุตสาหกรรมกลางน้ำที่เชื่อมต่อการผลิตพืชเกษตรต้นน้ำกับการเลี้ยงสัตว์เพื่อเป็นอาหารโปรตีนของประชากรและตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมการเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงของปัจจัยแวดล้อมอุตสาหกรรมอาหาร

สัตว์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จึงจัดทำ ยุทธศาสตร์อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ ปี 2575 เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผน บริหารจัดการอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ให้สอดคล้องกับความต้องการอาหารของประชากร สอดคล้องกับยุทธศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้องกับการผลิตอาหารของไทย เพื่อให้อุตสาหกรรมอาหารของไทยมีความเข้มแข็งและยั่งยืนในตลาดอาหารโลก ดังนั้นหากทำให้เกิดการบริหารจัดการครบวงจรอย่างเป็นระบบ จะช่วยทำให้ปัญหาด้านราคาที่อาจส่งผลกระทบต่อเกษตรกร หรือวงจรธุรกิจเกิดขึ้นน้อยลง

แผนภาพที่ 3-3 แสดงสัดส่วนความต้องการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของภาคปศุสัตว์

เป้าหมายเปรียบเทียบราคาจากแหล่งผลิตผู้โรงงานแปรรูป

ตารางที่ 3-12 แสดงราคาซื้อขายปลายข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปี 2556 – ปี 2560

บาท ต่อ กก.

สินค้า/ราคา	ปี 2556	ปี 2557	ปี 2558	ปี 2559	ปี 2560
ปลายข้าว					
ราคา ณ หน้าโรงสี	13.24	9.21	9.92	10.89	10.34
ราคาที่โรงงานรับซื้อ	13.68	9.77	10.13	11.08	10.61
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์					
ราคาที่เกษตรกรขายได้	6.40	7.03	7.59	7.82	7.25
ราคาที่โรงงานรับซื้อ	9.32	9.10	9.45	8.67	8.00

ที่มา : กรมการค้าภายใน : 2560 , สมาคมโรงสีข้าวไทย 2560

จากตารางที่ 3-12 พบว่า ราคาซื้อขายปลายข้าว ปี 2556 ถึง ปี 2560 ราคา ณ หน้าโรงสี และราคาที่โรงงานรับซื้อเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบ มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน และราคาซื้อขายปลายข้าวในปี 2556 เป็นช่วงที่ราคาปลายข้าวขายได้ในราคาตันละ 13,240 -13,680 บาท สำหรับราคาซื้อขายข้าวโพดเลี้ยงสัตว์นั้น พบว่ามีความแตกต่างของระดับราคาที่เกษตรกรขายได้ และราคาที่โรงงานรับซื้ออย่างชัดเจนในห้วงปี 2556 – ปี 2558 และในปี 2559 –ปี 2560 แนวโน้มราคาอยู่ในภาวะทรงตัว

การเปรียบเทียบราคาของต้นทุนสินค้าเกษตรพืชไร่ในประเทศและวัตถุดิบนำเข้าทดแทน

ตารางที่ 3-13 แสดงการเปรียบเทียบราคาของต้นทุนวัตถุดิบอาหารสัตว์ในประเทศและวัตถุดิบนำเข้า ปี 2556 – ปี 2560

สินค้า/ราคา	ปี 2556	ปี 2557	ปี 2558	ปี 2559	ปี 2560
ข้าว (ปลายข้าว)	13.68	9.77	10.13	11.03	10.61
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	6.86	6.88	7.02	6.81	7.06
ข้าวสาลี	10.40	9.91	8.47	7.48	8.41
DDGS	8.30	8.05	7.90	7.05	7.17

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร , กรมศุลกากร,สมาคมโรงสีข้าวไทย

จากตาราง 3-13 ต้นทุนวัตถุดิบอาหารสัตว์ ได้แก่ ปลายข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ซึ่งเป็นพื้นที่ผลิตได้ภายในประเทศ (ต้นทุนการผลิตของเกษตรกร) และวัตถุดิบอาหารสัตว์นำเข้า ได้แก่ ข้าวสาลี และ DDGS (ต้นทุนการนำเข้ามาพร้อมจำหน่าย) เมื่อเปรียบเทียบกันแล้วพบว่าวัตถุดิบนำเข้ามีต้นทุนที่ต่ำกว่ามาก เมื่อเทียบกับความสามารถในการใช้งานได้ทันทีของแต่ละวัตถุดิบ และความสามารถในการทำกำไรต่อสินค้า ณ เวลาเดียวกัน จากข้อมูลข้างต้น ทำให้เห็นแรงจูงใจของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ ที่เน้นการส่งออก การลดต้นทุนการผลิตเพื่อให้สามารถแข่งขันกับตลาดโลก จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้มีการนำเข้าวัตถุดิบนำเข้ามากขึ้น

การดำเนินการสัมภาษณ์บุคคลในวงการค้าพืชไร่ ที่เกี่ยวข้องโดยใช้แบบสัมภาษณ์

ผลการสัมภาษณ์บุคคลในวงการค้าพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) การนำเสนอผลการศึกษาในครั้งนี้ได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ภาคเหนือและผู้ประกอบการค้าข้าว โรงงานรับซื้ออาหารสัตว์รายใหญ่ และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ผู้ประกอบการค้าพืชไร่

พบว่ามีความต้องการวัตถุดิบอาหารสัตว์ของไทยในอีก 5-10 ปี มีทิศทางเพิ่มสูงขึ้นและการที่ภาครัฐกำหนดสัดส่วนการรับซื้อผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ต่อการนำเข้าข้าวสาลีส่งผลดีต่อธุรกิจค้าพืชไร่ ทำให้สถานะการซื้อขายข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีความคล่องตัวขึ้น กระตุ้นกำลังซื้อจากโรงงานอาหารสัตว์ให้กลับมาซื้อผลผลิตภายในประเทศ โดยยังเป็นแนวทางช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และลดแรงกดดันด้านราคาในระดับหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตามการใช้วัตถุดิบทดแทนโดยเฉพาะ ข้าวสาลี และ DDGS ในธุรกิจอาหารสัตว์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากราคาถูกและมีระดับค่าโปรตีนสูงเหมาะสำหรับการทำอาหารสัตว์

2. โรงงานผู้ผลิตอาหารสัตว์

บริษัทผู้ผลิตอาหารสัตว์รายใหญ่ได้แสดงจุดยืนในส่วนการรับซื้อวัตถุดิบอาหารสัตว์ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ดังนี้

2.1 บริษัทโรงงานตามนโยบายของเครือข่ายเกษตรกรเราต้องการใช้พื้นที่เพาะปลูกถูกต้องตามกฎหมาย ด้วยการร่วมมือกับหลายหน่วยงาน เช่น สปก. สหกรณ์ เจ้าหน้าที่อำเภอ ตำบล กรมส่งเสริมการเกษตรเพื่อที่จะเข้าไปจับเป็นกลุ่มเกษตรกรอบรมให้ความรู้ สอนให้เกษตรกรเพาะปลูกที่ถูกต้อง หาผู้รับเหมาเพื่อทำงาน เช่น ทำงานปลูก เก็บเกี่ยว ผู้รับเหมาเป็นผู้มีความรู้ การขนส่งนำผลผลิตจากแหล่งเพาะปลูกสู่โรงงานอาหารสัตว์หรือตลาด รวมถึงการดูแลเรื่องราคาให้เกษตรกร เกษตรกรต้องขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้อง

2.2 การนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศเพื่อนำมาทดแทน ก่อนอื่นต้องขอพูดว่าภาพรวมการปลูกข้าวโพดในบ้านเรา ผลผลิต 4.7 ล้านตัน แต่ความต้องการของโรงงานอาหารสัตว์ 8.3-8.5 ล้านตัน ผลิตไม่พอจึงจำเป็นต้องหาสินค้ามาทดแทน ที่ผ่านมามีสินค้าทดแทนหลายตัวคือปลายข้าว ไร่ข้าว ข้าวสาลี แต่ไม่ได้กระทบต่อเกษตรกร เช่น ผลผลิตของเกษตรกรขายได้ไหม ปกติไม่พออยู่แล้ว อีกประเด็นคือ ราคาที่เกษตรกรราคา 8.00 บาท/ก.ก สูงกว่าราคาตลาดโลก คือไม่เกิน 7.00 บาท

2.3 ประเทศไทยต้องดูภาพรวมว่า พืชชนิดไหน ปลูกแล้วไม่เหมาะสม ควรลดลง พืชชนิดไหนที่เหมาะสม ควรสนับสนุน การปลูกพืชเรื่องการผลิตเกี่ยวข้องกับดิน อากาศ ฝน ของพืชแต่ละชนิด และความต้องการของตลาดด้วย ดังนั้นวิธีการให้ที่ดีคือ การจัดโซนนิ่ง เพื่อให้เหมาะสม รัฐส่งเสริมได้อย่างถูกต้อง ถ้าทำได้จะกลายเป็นเกษตรแปลงใหญ่ เช่น อเมริกา บราซิล เกษตรแปลงใหญ่ จะใช้เทคโนโลยีได้ ผลผลิตมาก ต้นทุนถูกลง รัฐต้องสนับสนุนให้ชัดเจน

3. หน่วยงานภาครัฐ

3.1. นโยบายการบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มีแนวทางการบริหารจัดการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ปี 2559/60 โดยกรมการค้าภายใน ได้ขอความร่วมมือสมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทยโดยสมาคมฯ ตกลงจะรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากเกษตรกรในราคาไม่ต่ำกว่า กก.ละ 8.00 บาท ที่ความชื้น 14.5% (ในกรุงเทพฯและปริมณฑล) และบริหารจัดการรับซื้อไม่ให้ติดคิว ในช่วงที่ผลผลิตออกสู่ตลาดพร้อมกันจำนวนมาก รวมทั้งเปิดช่องพิเศษเพื่อให้เกษตรกร/กลุ่มเกษตรกร/สหกรณ์ นำผลผลิตมาจำหน่ายโดยตรงได้ทันที

3.2 แนวโน้มมาตรการช่วยเหลือเกษตรกรในสินค้าวัตถุดิบอาหารสัตว์ ที่อาจได้รับผลกระทบจากการนำเข้าสินค้าข้าวสาลี และ DDGS ที่ผ่านมาภาครัฐดำเนินการจากการพิจารณาของคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง จากผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของไทยในแต่ละปีมีปริมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้โดยปี 2559 สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทยประมาณการความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ประมาณ 7.82 ล้านตัน โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรรายงานปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อยู่ที่ 4.08 ล้านตัน ซึ่งไม่เพียงพอต่อความต้องการ จึงมีความจำเป็นต้องมีการนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากประเทศเพื่อนบ้านรวมถึงนำเข้าวัตถุดิบทดแทนจากต่างประเทศ อาทิ ข้าวสาลี DDGS เป็นต้น โดยที่ผ่านมามีการกำกับดูแลการนำเข้าข้าวสาลี มิให้ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ราคารับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ภายในประเทศ ดังนี้

3.2.1. คณะรัฐมนตรีได้มีมติ เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2559 เห็นชอบให้ข้าวสาลีเป็นสินค้าควบคุมโดยคณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ (กกร.) ได้ออกประกาศ ลงวันที่ 10 ตุลาคม 2559 กำหนดให้ผู้นำเข้าข้าวสาลีที่ใช้เป็นวัตถุดิบอาหารสัตว์แจ้งข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณการนำเข้า ราคาต่อหน่วย แผนการนำเข้า ปริมาณการใช้ ปริมาณการจำหน่าย ปริมาณคงเหลือ และสถานที่เก็บให้กรมการค้าภายในทราบ

3.2.2. คณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2559 เห็นชอบแนวทางการบริหารจัดการการนำเข้าวัตถุดิบอื่นทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ตามที่คณะกรรมการนโยบายและบริหารจัดการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (นบขพ.) เสนอ โดยกำหนดให้ข้าวสาลีตามพิกัดอัตราศุลกากรประเภทย่อย 1001.99.90 เป็นสินค้าที่ต้องขออนุญาตและต้องปฏิบัติตามมาตรการจัดระเบียบในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร และกำหนดสัดส่วนการนำเข้าข้าวสาลีต่อการรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศ ในอัตราส่วน 1 : 3 (การนำเข้าข้าวสาลี 100 ตัน รับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในประเทศ 300 ตัน) และกระทรวงพาณิชย์ได้ดำเนินการ ดังนี้

3.2.2.1. ได้ออกประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้ข้าวสาลีเป็นสินค้าที่ต้องขออนุญาตและต้องปฏิบัติตามมาตรการจัดระเบียบในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2559 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 10 ธันวาคม 2559 เป็นต้นไป

3.2.2.2. ได้ออกระเบียบกระทรวงพาณิชย์ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการขออนุญาตและการอนุญาตให้นำข้าวสาลีเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2559 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 ธันวาคม 2559 ทั้งนี้ ได้กำหนดให้ผู้ขออนุญาตนำเข้าข้าวสาลีจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในการขออนุญาตนำเข้าข้าวสาลี เริ่มตั้งแต่วันที่ 19 มกราคม 2560 เป็นต้นไป ตามธรรมเนียมปฏิบัติเพื่อให้ผู้ประกอบการมีระยะเวลาปรับตัว เนื่องจากจะต้องสั่งซื้อสินค้าล่วงหน้า

3.2.2.3. ได้แต่งตั้งคณะทำงานตรวจสอบปริมาณการรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ภายในประเทศ เพื่อติดตามตรวจสอบปริมาณการรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ภายในประเทศของผู้ได้รับอนุญาตให้นำเข้าข้าวสาลีเข้ามาในราชอาณาจักรว่ามีการปฏิบัติเป็นไปตามระเบียบที่กำหนดไว้หรือไม่ ทั้งนี้ ในส่วนของ DDGS ยังไม่มีมาตรการควบคุมการนำเข้า เนื่องจากมีปริมาณการนำเข้าไม่สูงเมื่อเทียบกับข้าวสาลี โดยในปี 2559 มีการนำเข้า DDGS 0.724 ล้านตัน และมีการนำเข้าข้าวสาลี 3.547 ล้านตัน

3.3 แนวทางเพื่อให้เกิดความสมดุลสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ในอนาคตภาครัฐ มีแนวทางการบริหารจัดการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปี 2560/61 ตามมติที่ประชุม คณะกรรมการนบขพ. ครั้งที่ 2/2560 เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2560 ดังนี้

3.3.1. เห็นชอบแนวทางการบริหารจัดการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปี 2560/61 และมอบหมายให้กระทรวงพาณิชย์ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังนี้

3.3.1.1. ขอความร่วมมือให้สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทยเพื่อการส่งออก ช่วยรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จากเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนกับกระทรวงเกษตรและเพาะปลูกในพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ์ในราคาไม่ต่ำกว่า กก.ละ 8.00 บาท (ณ กทม.และปริมณฑล) ณ ความชื้น 14.5%

3.3.1.2. ประสานสหกรณ์ผู้เลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภคในประเทศรับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในราคาที่ยืดหยุ่นตามชั้นคุณภาพ

3.3.1.3. ประสานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย พิจารณาความเหมาะสมของพื้นที่ในการเลือกปลูกพืชทดแทน เพื่อให้กระทรวงพาณิชย์เตรียมจัดหาตลาดรองรับต่อไป

3.3.1.4. ขึ้นทะเบียนผู้ประกอบการ/ผู้รวบรวมที่รับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในท้องถิ่น เพื่อกำกับดูแลและจัดระเบียบผู้ค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

3.3.1.5. ขอความร่วมมือกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ให้ครบถ้วนถูกต้อง เพื่อให้สามารถนำใช้ในการช่วยเหลือเกษตรกรได้อย่างครอบคลุมทั่วถึง

3.3.2. เห็นชอบในหลักการให้มีการปรับปรุงมาตรการบริหารจัดการการนำเข้าวัตถุดิบทดแทนข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยอาจพิจารณากำหนดภยานำเข้าในอัตราแตกต่างกันตามฤดูกาล แต่ขอให้พิจารณาให้ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งปศุสัตว์ ประมง และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จากประเทศเพื่อนบ้าน

สรุป

การผลิตสินค้าพืชไร่เพื่อใช้เป็นวัตถุดิบอาหารสัตว์ของไทย เช่น ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พบว่าในแต่ละปีมีปริมาณออกสู่ตลาดมากในช่วงที่ผลผลิตออกสู่ตลาด ส่งผลทำให้ระดับราคาที่เกี่ยวข้องตกต่ำ และรูปแบบการจำหน่ายส่วนใหญ่เกษตรกรขายให้กับผู้ค้าทันทีที่เก็บเกี่ยว ในขณะที่ในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์มีวัตถุดิบภายในประเทศที่เข้าสู่กระบวนการผลิตหรือใช้ในอุตสาหกรรมการเลี้ยงและอาหารสัตว์ไม่เพียงพอจึงต้องมีการนำเข้าวัตถุดิบอื่น ๆ จากประเทศต่างๆ ในแต่ละปีมูลค่ามหาศาล ผลผลิตที่ออกสู่ตลาดมากออกมากกระจุกตัวช่วงใดช่วงหนึ่ง แต่ในขณะที่ความต้องการใช้ในแต่ละเดือนมีสัดส่วนที่แน่นอน ควรจะมีกลไกที่สร้างความสมดุล โดยการใช้การบริหารจัดการทั้งระบบ ตั้งแต่การเพาะปลูกแบบกำหนดช่วงเวลาในแต่ละพื้นที่การปลูก การกำหนดโซนนิ่ง ตั้งแต่เกษตรกร ผู้รับซื้อ คลังสินค้า และบริษัทผู้ซื้อวัตถุดิบ

บทที่ 4

ผลกระทบจากการนำเข้าวัตถุดิบทดแทนสินค้าพืชไร่ในประเทศ

จากภาพรวมการบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ของประเทศไทย ในระบบการแปรรูปแบบครบวงจร ทั้งการเข้าสู่การผลิตเพื่อการบริโภคและการผลิตในระบบอาหารสัตว์แล้ว มีปัจจัยสำคัญที่ต้องให้ความสำคัญ คือสินค้าที่ใช้ทดแทนกันที่มีการนำเข้ามาจากต่างประเทศในปริมาณสูงต่อเนื่องในแต่ละปี อาทิเช่น ข้าวสาลี และ DDGS เป็นต้น ซึ่งจะมีมาตรการต่างๆ ของภาครัฐ กฎหมาย กฎระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง กับเกษตรกรตามนโยบายของภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

มาตรการด้านภาษี

มาตรการด้านภาษีที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าวัตถุดิบทดแทนสินค้าพืชไร่(ข้าวสาลี และ DDGS (กากข้าวโพดเอทานอล)

1. มาตรการนำเข้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ตามมติคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2557 เห็นชอบการนำเข้า ปี 2558-2560

1.1 AFTA และ ACMECS ภาษี 0 % มาตรการบริหารการนำเข้า

1.1.1.1. อคส.นำเข้าได้ตลอดปี ให้จัดทำแผนจัดซื้อให้สอดคล้องกับการผลิต การตลาด ราคาและการใช้

1.1.1.2. ผู้นำเข้าทั่วไป ระหว่าง 1 กพ.-31 สค.แต่ละปี ปฏิบัติตาม พรบ.ควบคุมอาหารสัตว์ พ.ศ.2525

1.1.2 WTO ภาษีในโควตา 20% ปริมาณ 54,700 ตัน ให้อคส.นำเข้าไม่จำกัด ช่วงเวลานำเข้า ภาษีนอกโควตา 73% ค่าธรรมเนียมพิเศษ 180 บาท/ตัน

1.1.3 ไทย-นิวซีแลนด์(FTA) ภาษี 0% ไม่กำหนดปริมาณ ไม่ต้องขออนุญาต ไม่ต้องจัดระเบียบนำเข้า

1.1.4 ภายใต้กรอบข้อตกลงอื่นๆ มาตรการบริหารนำเข้าตาม WTO ดังนี้

1.1.4.1. ไทย-ออสเตรเลีย (FTA) ภาษีในโควตา ปี 2557 ภาษี 8% ปริมาณ 8,485.77 ตัน ปี 2558 ภาษี 6.67% ปริมาณ 8,910.05 ตัน ปี 2559 ภาษี 5.33 ปริมาณ 9,355.56 ตัน ปี 2560 ภาษี 4% ปริมาณ 9,823.33 ตัน ภาษีนอกโควตา 65.70%

1.1.4.2. ไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) ภาษีในโควตา 0% ภาษีนอกโควตา 73%

1.1.4.3. อาเซียน-ญี่ปุ่น (AJCEP)

ภาษีในโควตา (1) 1 มค.-31มีค.57 ภาษี 9.10% (2) 1 เมย.-31ธค.57 ภาษี 7.30% (3) 1 มค.-31 มีค.58 ภาษี 7.30% (4) 1 เมย.58-31 มีค.59 ภาษี 5.50% (5) 1 เมย.59 - 31 มีค.60 ภาษี 3.60% (6) 1 เมย.-31 ธค.60 ภาษี 1.80%

ภาษีนอกโควตา 73%

1.1.4.4. อาเซียน-เกาหลี (AKFTA) ภาษีในโควตา ปี 2557 ภาษี 4.44% ปี 2558 ภาษี 2.22% ปี 2559-60 ภาษี 0% ภาษีนอกโควตา 73%

และนอกจากนี้ไทยผูกพันไว้กับ WTO คือภาษีนำเข้าข้าวสาลีต้องลดลงมาเหลือ 27% แต่สาเหตุที่หน่วยงานเกี่ยวข้องพิจารณาการปรับลดภาษีนำเข้าข้าวสาลีเหลือ 0% เนื่องจากทางกรมศุลกากรได้พิจารณาแล้วว่าจะมีการลดภาษีศุลกากรในสินค้าที่เกี่ยวข้องกับวัตถุดิบอยู่ที่อัตรา 0-5% เพื่อช่วยเพิ่มขีดความสามารถให้กับการส่งออกสินค้าแปรรูปชนิดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งข้าวสาลีเป็นวัตถุดิบที่ไทยไม่สามารถผลิตได้ จึงมีการปรับลดอัตราภาษีลงมาซึ่งเป็นการปรับลดฝ่ายเดียวของไทยเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมภายในประเทศ

มาตรการด้านการค้าอื่น

ประเภทที่ 1 มาตรการทางการค้า (Trade Measures) มีจุดประสงค์หลักในการคุ้มครองผู้ผลิตสินค้าที่ทดแทนการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศได้ โดยให้ปราศจากการแข่งขันจากต่างประเทศ หรือเพื่อช่วยเหลือผู้ส่งออกในตลาดต่างประเทศ มีดังนี้

กลุ่มที่ 1 มาตรการที่ใช้ในการควบคุมด้านปริมาณการค้า

1.1 การห้ามนำเข้า (Import Prohibition) เป็นมาตรการกีดกันทางการค้าที่รุนแรงมากเพราะเป็นการแทรกแซงการแข่งขันอย่างสิ้นเชิง ผู้บริโภคถูกจำกัดทางเลือกต่อสินค้าประเภทนั้น โดยไม่สามารถที่จะพิจารณาถึงข้อดีข้อเสียของสินค้านั้นและเท่ากับว่าผู้ผลิตสินค้านั้นไม่สามารถแข่งขันได้อย่างเสรี

1.2 โควต้า (Quota) เป็นมาตรการกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภายใต้ใช้กันอย่างแพร่หลายที่สุดเพราะสามารถควบคุมสินค้าได้ในปริมาณที่แน่นอน จึงเป็นการปิดโอกาสการแข่งขันไม่เหมือนกับกรณีการเก็บภาษี เนื่องจากแม้ว่าจะมีการเก็บภาษีซึ่งทำให้สินค้ามีราคาสูงขึ้นแต่ผู้ผลิตต่างประเทศอาจจะลดต้นทุนการผลิตเพื่อให้สินค้ามีราคาต่ำลง ผลก็คือ ยังคงสามารถแข่งขันได้อยู่ ดังนั้น การใช้โควตาจึงประสบผลสำเร็จในการกีดกันได้ชัดเจนและแน่นอนกว่า การให้โควตามักจะอยู่ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เช่น ๑ ปี โดยขึ้นอยู่กับความเห็นของแต่ละประเทศว่าสินค้านำเข้าประเภทนั้นควรที่จะนำเข้ามาภายในประเทศในปริมาณเท่าใดซึ่งการจัดสรรโควตามีหลายวิธี อาจจะกำหนดโควตาแบบทั่วไป (global quota) หรืออาจจะเลือกเป็นรายประเทศ (selective quota) โดยจัดสรรให้แต่ละประเทศในปริมาณที่ไม่เท่ากันก็ได้ ซึ่งมักจะเกิดจากการทำความตกลงสองฝ่าย (bilateral agreement)

1.3 การออกใบอนุญาตการนำเข้า (Import Licensing) จะใช้ในกรณีการให้โควตานำเข้า ผู้นำเข้าจะต้องแจ้งการขอใบอนุญาตการนำเข้าต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของประเทศที่จะนำเข้า ซึ่งการที่จะออกใบอนุญาตการนำเข้าหรือไม่นั้นเป็นดุลยพินิจของหน่วยงานในประเทศ ผู้นำเข้า แม้จะมีข้อกำหนดต่างๆ ในการควบคุมดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ก็ตาม แต่รัฐก็อาจจะยังใช้ดุลยพินิจดังกล่าวในการกีดกันสินค้านำเข้า ซึ่งการกีดกันประเภทนี้เป็นการกีดกันที่ต่อจากการกำหนดโควตานำเข้า ทำให้ประสบผลสำเร็จในการกีดกันมากยิ่งขึ้น โดยปกติแล้วประเทศที่กำหนดโควต้ามักจะออกใบอนุญาตให้แก่ผู้นำเข้าจนกว่าจะครบจำนวนตามโควตาที่ได้กำหนดไว้

1.4 การจำกัดการส่งออกโดยความสมัครใจ (Voluntary Export Restraints) เป็นโควตาประเภทหนึ่งแต่เป็นกรณีที่ประเทศผู้ส่งออกจำกัดปริมาณสินค้าส่งออกประเภทหนึ่งเอง มิใช่เป็นมาตรการของประเทศผู้นำเข้า อย่างไรก็ตาม แม้จะเกิดจากความสมัครใจของประเทศผู้ส่งออกเองก็ตาม แต่แท้จริงแล้วมักจะเกิดมาจากความตกลงสองฝ่าย (bilateral agreement) ซึ่งประเทศที่ยอมจำกัดตนเองมักเป็นผลมาจากการบีบบังคับของอีกฝ่ายหนึ่งมากกว่าการสมัครใจที่จะจำกัดการส่งออกอย่างแท้จริง

1.5 การค้าโดยรัฐ (State Trading) เป็นการที่รัฐเข้ามาแทรกแซงกิจกรรมทางเศรษฐกิจ มิว่าจะอยู่ในรูปแบบใด เช่น การเข้ามาควบคุมวิสาหกิจ (enterprise) โดยปกติแล้วได้แก่ รัฐวิสาหกิจ (State enterprise) และวิสาหกิจซึ่งไม่ว่าจะเป็นรัฐวิสาหกิจหรือไม่ที่ได้รับเอกสิทธิ์เฉพาะหรือเอกสิทธิ์พิเศษไม่ว่าจะเป็นทางการหรือในทางปฏิบัติก็ตาม วิสาหกิจที่กล่าวมาทั้งหมดนี้มักจะถูกใช้เป็นเครื่องมือของรัฐในการกีดกันทางการค้าซึ่งรัฐมักจะอ้างเหตุผลต่างๆ มากมาย เช่น เพื่อเป็นการหารายได้เข้ารัฐ เพื่อเหตุผลด้านความมั่นคงหรือเพื่อรักษาเสถียรภาพทาง

ราคา เป็นต้น นอกจากนี้ ยังรวมถึงหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่จัดซื้อด้วย (Government Procurement) โดยหน่วยงานดังกล่าวจะจัดซื้อสินค้าเฉพาะที่เป็นสินค้าภายในประเทศ แม้ว่าสินค้านำเข้าจะมีราคาต่ำกว่าและมีคุณภาพดีกว่าก็ตาม

กลุ่มที่ ๒ มาตรการดำเนินงานด้านต้นทุนและราคา

๒.๑ การให้ผลประโยชน์ด้านภาษี (Tax Benefit) แก่อุตสาหกรรม
ภายในประเทศที่ผลิตสินค้าแข่งขันกับสินค้านำเข้าโดยอาจจะเป็นการยกเว้นการเก็บภาษีหรือจัดเก็บภาษีในอัตราที่ต่ำกว่าจากอุตสาหกรรมดังกล่าว การกระทำดังกล่าวย่อมทำให้ต้นทุนในการผลิตของอุตสาหกรรมประเทศผู้ส่งออกได้รับผลประโยชน์ลดลงซึ่งเป็นการบิดเบือนทางการค้า (Trade Distortion)

๒.๒ การให้เงินอุดหนุน (Subsidisation) แก่อุตสาหกรรมภายในประเทศ
ที่ผลิตสินค้าแข่งขันกับสินค้านำเข้าไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม (directly or indirectly) ซึ่งอาจจะเป็นการอุดหนุนภายในประเทศ (Domestic Support) หรือการอุดหนุนการส่งออก (Export Subsidy) ต่างก็มีผลในการลดต้นทุนการผลิต

ประเภทที่ ๒ มาตรการที่กำหนดขึ้นตามปัญหาที่อาจจะไม่เกี่ยวข้องกับนโยบายการค้าโดยตรง
แต่ถูกกำหนดขึ้นเป็นครั้งคราวเพื่อจำกัดการนำเข้าหรือเพื่อกระตุ้นการส่งออก

กลุ่มที่ ๑ มาตรการที่ใช้ในการควบคุมปริมาณการค้า การจำกัดปริมาณการขายในตลาด (Quantitative Marketing Restraint) การบิดเบือนทางการค้าย่อมเกิดขึ้นหากมีการจำกัดปริมาณสินค้าที่จะเข้าสู่ตลาดเป็นการกีดกันสินค้าไม่ให้เข้าสู่ตลาดโดยเสรี

กลุ่มที่ ๒ มาตรการดำเนินงานด้านต้นทุนและราคา ได้แก่ กฎระเบียบเกี่ยวกับการบรรจุหีบห่อและฉลากสินค้า (Packaging and Labeling) มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary Standard) วิธีประเมินราคาทางศุลกากร (Customs Valuation Procedure) การจำแนกประเภทสินค้าตามพิธีการศุลกากร (Customs Classification) กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า (Rule of Origin), มาตรฐานคุณภาพสินค้า (Quality Standards)

ประเภทที่ ๓ มาตรการที่ดำเนินต่อเนื่องกันโดยไม่ได้มีจุดมุ่งหมายหรือมีจุดมุ่งหมายที่จะคุ้มครอง
อุตสาหกรรมภายในประเทศเพียงเล็กน้อย แต่มีผลกระทบอย่างมาก (spill over effect) ต่อการค้า ได้แก่ การผูกขาด (Monopoly) , ความแตกต่างในการชั่งน้ำหนักและการวัด (Weights and Measures), มาตรฐานแรงงาน (Labor Standard), ความมั่นคงของรัฐ (National Security), มาตรฐานสิ่งแวดล้อม (Environmental Standard), การควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (Exchange Control)

3. มาตรการสนับสนุนโดยใช้งบประมาณจากภาครัฐ

นโยบายประกันราคาหรือนโยบายพยุงราคา

การประกันราคา เป็นการกำหนดราคาให้สูงขึ้นกว่าราคาตลาดโดยมิได้เปลี่ยนแปลงลักษณะอุปสงค์และอุปทานของสินค้า เป็นการเข้าแทรกแซงกลไกราคาโดยตรง ในกรณีที่รัฐบาลมีนโยบายหรือแผนงานที่จะช่วยเหลือเกษตรกรให้มีรายได้ดีขึ้น ในการให้คำแนะนำเพียงอย่างเดียวเกษตรกรจะไม่เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติตาม หากรัฐบาลมีคำรับรองหรือประกาศว่า หากเกษตรกรได้ปลูกพืชตามแผนงานที่รัฐกำหนดแล้ว เมื่อผลผลิตออกสู่ตลาดถ้าจำหน่ายไม่ได้ในราคาที่สมควรแล้ว รัฐจะรับซื้อในราคาระดับหนึ่ง คือ ราคาที่รับประกันไว้โดยไม่จำกัดจำนวน หรือรัฐจะจ่ายชดเชยให้ในส่วนเหลือที่แตกต่างจากราคาที่ประกัน เช่น ราคาข้าว รัฐประกันในราคา ต้นละ 15,000 บาท แต่เกษตรกรขายได้เพียงต้นละ 13,500 บาท รัฐจะจ่ายชดเชยให้ 1,500 บาทต่อต้น

การพยุงราคา เมื่อเกิดภาวะทางเศรษฐกิจที่เกษตรกรเดือดร้อนไม่สามารถจำหน่ายพืชผลได้ในราคาที่ควรจะได้รับ รัฐจะต้องเข้าไปช่วยเหลือโดยการรับซื้อในราคาเป้าหมายจนกว่าราคาตลาดจะสูงขึ้นแต่่นโยบายการพยุงราคาใช้วิธีการยกระดับราคาคุณภาพให้สูงขึ้นโดยเพิ่มระดับอุปสงค์ให้สูงขึ้น ในกรณีนี้กลไกราคาก็ยังทำงานไปตามปกติ อย่างไรก็ตามในการวิเคราะห์โดยทั่วไปมักจะกล่าวถึง นโยบายประกันราคา และนโยบายพยุงราคา รวมๆ กันไป โดยหมายถึง การที่ภาครัฐเข้ากำหนดราคาสินค้าให้สูงกว่าระดับราคาคุณภาพโดยวิธีปฏิบัติของสินค้าแต่ละชนิดมีความแตกต่างกัน ดังนั้นการใช้นโยบายเพื่อจะรักษาระดับราคา เพื่อลดความเปลี่ยนแปลงหรือความผันผวนด้านราคาในแต่ละปีนั้น จึงไม่กำหนดราคาตายตัว แต่เป็นลักษณะให้ราคามีการเปลี่ยนแปลงในช่วงต่ำสูง หากราคาต่ำหรือสูงกว่านั้น จึงจะมีการใช้มาตรการแทรกแซง

โดยที่ผ่านมามีการคำนวณงบประมาณของภาครัฐที่ใช้ใน โครงการรับจำนำข้าวในช่วงระยะเวลา 12 ปี รวมเป็นจำนวน 1.39 ล้านล้านบาท และในส่วนงบประมาณที่ภาครัฐใช้ไปในสินค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ตั้งแต่ปี 2538 - ปี 2553 รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 3,055 ล้านบาท

4. มาตรการภาครัฐที่ใช้ในปัจจุบัน

4.1. แผนงานการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจร

รัฐบาลจึงได้มอบหมายให้กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงมหาดไทย ร่วมบูรณาการเพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการ โดยใช้การตลาดนำการผลิต ซึ่งเป้าหมายความต้องการของตลาดกำหนดได้ 25 ล้านตันข้าวเปลือก

ซึ่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นหน่วยงานหลักในการกำหนดพื้นที่เพาะปลูกให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

สภาพปัจจุบันในตลาดข้าวประสบปัญหา 6 ด้าน ดังนี้

1. **ด้านอุปสงค์/อุปทาน** อุปทานมากกว่าอุปสงค์ ข้อมูลการผลิตและการตลาดไม่สอดคล้องกัน ชนิดข้าวที่ปลูกไม่สอดคล้องกับตลาด และความต้องการบริโภคข้าวต่อหัวต่อปีลดลง โดยอุปทานมากกว่า อุปสงค์ประมาณ 5.8 ล้านตันข้าวเปลือก

2. **ด้านความเป็นธรรม** ในห่วงโซ่อุปทานราคาข้าวถูกกำหนดจากตลาดโลก ทำให้ราคาในประเทศต้องปรับตัวตามโดยไม่เป็นไปตามต้นทุน ช่วงที่ผลผลิตออกมาพร้อมกันอำนาจต่อรองของชาวนาต่ำลงกว่าเดิม ข้าวตันถูกลงความชื้นสูง/ราคาต่ำ เกษตรกรขาดแรงจูงใจในการปรับปรุงคุณภาพข้าว ชาวนามักถูก เออาร์เคเอเปรียบเรื่องเครื่องจักร เครื่องวัดความชื้น และสถาบันเกษตรกรไม่มีความแข็งแรง ขาดอำนาจในการต่อรอง

3. **ด้านมาตรฐาน** มาตรฐานข้าวหอมมะลิไทยมีมาตรฐานเดียว ทำให้เป็นอุปสรรคในการแข่งขันตลาดในต่างประเทศ ขาดการกำหนดมาตรฐานข้าวสีและข้าวชนิดอื่น ๆ สร้างความสับสนในตลาด โรงสีข้าว ยังต้องพัฒนามาตรฐานให้เป็นสากลเพื่อให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลกได้ เช่น GMP/HACCP การสร้างมาตรฐานของโรงสีและผู้ส่งออกให้มีความเป็นธรรม

4. **ด้านข้อมูลข่าวสาร** ข้อมูลมีหลากหลายแหล่งมากเกินไปเกิดความสับสน การเข้าถึงแหล่งข้อมูลของแต่ละส่วนในตลาดข้าวมีไม่เท่าเทียมกัน ทำให้ความสามารถในการแข่งขันต่ำ การบริหารความเสี่ยงผิดพลาด ขาดการเชื่อมโยงราคาข้าวในแต่ละห่วงโซ่อุปทานและชาวนายังขาดความเข้าใจในระบบข้อมูลข้าว

5. **ด้านการจัดการ** การจัดการพันธุ์ข้าวไม่ทั่วถึง ไม่เพียงพอทำให้เกษตรกรต้องเก็บพันธุ์เอง พันธุ์ข้าวไม่มีคุณภาพ ยังมีปัญหาการบริหารจัดการในช่วงการผลิต (นาแปลงใหญ่, รถเกี่ยวนาข้าว, เครื่องจักรกลการผลิต, ค่าเช่าที่นา)

6. **ด้านนวัตกรรม** สินค้าที่ซื้อขายในตลาด 90% เป็นสินค้า commodity ซึ่งการแข่งขันสูง แต่ความสามารถในการแข่งขันต่ำ สินค้าราคาต่ำและไม่มีการสร้างมูลค่าเพิ่ม งานวิจัยมีปัญหारेื่องการ commercialize และ industrialize สินค้านวัตกรรมมีมูลค่าสูง มีความหลากหลาย มีคู่แข่งน้อย แต่การผลิต ไม่คงที่เนื่องจากวัตถุดิบไม่มากพอ

ดังนั้น คณะกรรมการนโยบายและบริหารจัดการข้าว (นบข.) ได้มีมติเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2558 มอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานหลักร่วมกันในการจัดทำแผนงานระยะสั้นในด้านการผลิตและการตลาดข้าวในช่วง 6, 12, 18 เดือนและทบทวนยุทธศาสตร์สินค้าข้าว แบ่งเป็นช่วงๆ ระยะเวลา

ช่วงละ 5 ปี เป็นยุทธศาสตร์กระทรวงและหน่วยงานระดับกรมเพื่อนำไปจัดทำแผนปฏิรูปภาคการเกษตรระยะยาว (20 ปี) เพื่อขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด ชาวนามีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และไทยเป็นผู้นำราคาข้าวในตลาดโลก และเห็นชอบแผนการผลิตและการตลาดข้าวแบบครบวงจร ซึ่งจะมีการบูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และเกษตรกร ร่วมกันดำเนินการให้เป็นไปตามแผนงาน ดังนี้

1. การกำหนด อุปสงค์และอุปทาน

กระทรวงพาณิชย์ กำหนดความต้องการข้าวแยกตามชนิดทั้งภายใน ประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งศึกษาวิเคราะห์แนวโน้มความต้องการ โดยกำหนดความต้องการใช้ประมาณ 25.01 ล้านตันข้าวเปลือก และการกำหนดพื้นที่เพาะปลูกข้าวประมาณ 27.17 ล้านตันข้าวเปลือกในอัตราเพื่อเหลือเผื่อขาด ร้อยละ 5 - 10

2. การลดต้นทุนการผลิต

- **ระยะสั้น (6 เดือน)** กระทรวงพาณิชย์ ลดราคาปัจจัยการผลิต ค่าปุ๋ย และยาฆ่าแมลง รวมทั้งกำกับดูแลค่ารถเกี่ยวนา และกระทรวงมหาดไทย กำกับดูแลราคาเช่าที่นาให้เหมาะสม
- **ระยะกลาง (12 เดือน)** กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรฯ และกระทรวงมหาดไทย สนับสนุนเรื่องเครื่องจักรกลการเกษตร เพื่อให้บริการครอบคลุมทุกพื้นที่ และส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาหมู่บ้านต้นแบบ
- **ระยะยาว (18 เดือน)** กระทรวงเกษตรฯ พัฒนาพันธุ์ข้าวเพื่อผลิตพันธุ์ข้าว ในแต่ละชนิดที่เหมาะสม เพื่อใช้ในการบริโภค อุตสาหกรรม และข้าวสำหรับตลาดเฉพาะ (Niche Market) กระทรวงเกษตรฯ และกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ส่งเสริมให้มีการนำนวัตกรรมมาแปรรูปข้าวให้มีความหลากหลายและสร้างมูลค่าเพิ่มในการผลิต

3. ช่วงเก็บเกี่ยว

- **ระยะสั้น (6 เดือน)** กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรฯ และกระทรวงมหาดไทย บริหารจัดการช่วงการเก็บเกี่ยว/หลังเก็บเกี่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร เช่น จัดการรถเกี่ยว การสำรวจความต้องการของเกษตรกร การสำรวจลานตากและเครื่องอบลดความชื้น การจัดหาสถานที่เก็บข้าวและขนส่ง
- **ระยะกลาง (12 เดือน)** กระทรวงพาณิชย์ ส่งเสริมพัฒนาประสิทธิภาพและมาตรฐานโรงสีข้าว โดยปรับปรุงเครื่องจักรและอุปกรณ์ให้ได้มาตรฐานสากล

4. การตลาดในประเทศ

- **ระยะสั้น (6 เดือน)** กระทรวงพาณิชย์ และ ธ.ก.ส. ดำเนินการมาตรการชะลอผลผลิตออกสู่ตลาดเพื่อสร้างความเข้มแข็งของกลไกตลาด เช่น จัดตลาดนัดข้าวเปลือก การชดเชยดอกเบี้ย

เก็บสต็อกข้าวและสินเชื่อบรรวมข้าวและชะลอการขายข้าวเปลือก กระทรวงพาณิชย์เชื่อมโยงการจำหน่ายข้าวคุณภาพเฉพาะ เพื่อเพิ่มช่องทางตลาด สร้างความเป็นธรรมในการค้าข้าว โดยส่งเสริมให้มีการซื้อขายอย่างเป็นธรรม/กำกับดูแลการใช้เครื่องชั่ง เครื่องวัดความชื้น การปิดป้ายแสดงราคา

- ระยะเวลา (12 เดือน) กระทรวงพาณิชย์ จัดทำมาตรฐานข้าวชนิดต่างๆ พร้อมทั้งสร้างการรับรู้และส่งเสริมการซื้อขายข้าวตามมาตรฐานอย่างจริงจัง และส่งเสริมการบริโภคข้าวในประเทศ

5. การตลาดต่างประเทศ

- ระยะสั้น (6 เดือน) กระทรวงพาณิชย์ เชื่อมโยงและขยายตลาดในต่างประเทศ สร้างการรับรู้ประโยชน์ข้าวไทย และส่งเสริมการบริโภคข้าวในต่างประเทศ

- ระยะเวลา (12 เดือน) กระทรวงพาณิชย์ ส่งเสริมตลาดผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าวและนวัตกรรม ในเชิงพาณิชย์

- ระยะยาว (18 เดือน) กระทรวงพาณิชย์ สร้างภาพลักษณ์และประชาสัมพันธ์ข้าวที่ตอบสนองตลาดบน

แผนภาพที่ 4-1 แสดงแผนการบริหารจัดการข้าวครบวงจร

สินค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

มาตรการควบคุมการขนย้ายข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปี 2560 ประกาศ กกร. เรื่องการควบคุมการขนย้ายข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2560 ลงวันที่ 24 มกราคม 2560 ดังนี้ห้ามมิให้ขนย้ายข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ซึ่งมีปริมาณครั้งละหนึ่งหมื่นกิโลกรัมขึ้นไปออกจากท้องที่

1. อ.โป่งน้ำร้อน และสอยดาว จ.จันทบุรี
2. อ.รัฐประศาสน์ คลองหาด ตาพระยา และโคกสูง จ.สระแก้ว
3. อ.สิรินธร โขงเจียม โพธิ์ไทร นาดาล เขมราฐ บุณฑริก นาจะหลวย น้ำยืนและศรีเมืองใหม่ จ.อุบลราชธานี
4. อ.เฉลิมพระเกียรติ สองแคว และทุ่งช้าง จ.น่าน
5. อ.แม่สาย เชียงของ เวียงแก่น แม่ฟ้าหลวง เทิง และแม่จัน จ.เชียงราย
6. อ.ท่าลี่ เชียงคาน ปากชม นาแห้ว ด่านซ้าย และภูเรือ จ.เลย

เว้นแต่จะได้รับหนังสืออนุญาตจากประธานคณะกรรมการส่วนจังหวัดว่าด้วยราคาสินค้าและบริการหรือผู้ซึ่งประธานคณะกรรมการส่วนจังหวัดว่าด้วยราคาสินค้าและบริการมอบหมายหรือพาณิชย์จังหวัด สำหรับท้องที่ที่ทำการขนย้าย

5. กฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกร ตามนโยบายของภาครัฐ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนดให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวและผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์รวมถึงพืชเศรษฐกิจอื่น ๆ ที่กำหนด ต้องขึ้นทะเบียนเกษตรกรเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการบริหารจัดการสินค้าเกษตรของประเทศ โดยกำหนดขั้นตอน ดังนี้

5.1 การประชาสัมพันธ์เพื่อให้เกษตรกรรับทราบถึงความสำคัญของการขึ้นทะเบียนและการปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกร เช่น หากไม่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร เกษตรกรรายนั้น ๆ จะไม่สามารถเข้าร่วมโครงการตามนโยบายของภาครัฐด้านการเกษตรได้ และหากไม่ปรับปรุงข้อมูลกิจกรรมการเกษตรก็อาจจะไม่ได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐเมื่อพื้นที่ทางการเกษตรได้รับความเสียหายจากภัยทางธรรมชาติ เป็นต้น ทั้งนี้การประชาสัมพันธ์ข้อมูลจะมีในหลายรูปแบบ ทั้งสื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ แผ่นพับ ตลอดจนสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เป็นต้น อนึ่ง ในปี พ.ศ. 2560 รัฐบาลมีนโยบายบูรณาการฐานข้อมูลประชาชนและการบริการภาครัฐจะมีหน่วยรับบริการแจ้งปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรเพิ่มขึ้น ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ที่มีความพร้อม)

5.2 เกษตรกรแจ้งความประสงค์ขอปรับปรุงข้อมูลทำการเกษตรในทะเบียนเกษตรกร หรือขอเพิ่มแปลงใหม่หรือขึ้นทะเบียนใหม่ หลังจากทำการเกษตรไปแล้วไม่น้อยกว่า 15 วัน (ทุกพืช ทุกกิจกรรม)

5.2.1 เกษตรกรรายเดิม แปลงเดิม

5.2.1.1. สามารถแจ้งปรับปรุงได้ที่ สำนักงานเกษตรอำเภอทุกแห่ง หรือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความพร้อม (และร่วมเป็นหน่วยสนับสนุน) ที่เกษตรกรมีพื้นที่ การเกษตรอยู่โดยใช้บัตรประจำตัวประชาชนตัวจริงยื่นต่อเจ้าหน้าที่ เพื่อยืนยันข้อมูลการเพาะ ปลูกเดิม สำหรับพื้นที่ที่เกษตรกรปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีผลต่อนโยบายตามมาตรการ เช่น ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง ให้เจ้าหน้าที่พิมพ์ใบคำร้องขอปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรให้ เกษตรกรกรอกข้อมูลกิจกรรมการเกษตร เพื่อความชัดเจนในการบันทึกข้อมูลเข้าระบบ

5.2.1.2. ช่วงรณรงค์จัดเก็บข้อมูล ตั้งแต่ 1 กรกฎาคม - 31 สิงหาคม 2559 เกษตรกรสามารถแจ้งปรับปรุงข้อมูลได้ที่ ตัวแทนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) โดยเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบตำบล พิมพ์ใบคำร้องขอปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรราย หมู่บ้านเพื่อให้ ตัวแทน อกม.ทำหน้าที่จัดเก็บข้อมูลตามรายชื่อและแบบพิมพ์ที่ได้รับ โดยย้าให้ เกษตรกรกรอกข้อมูลให้สมบูรณ์ ถูกต้องครบถ้วน ตามความเป็นจริง

*** เฉพาะเกษตรกรรายเดิมแปลงเดิม ที่ยังไม่ได้แจ้งปรับปรุงข้อมูล ส่วนเกษตรกรรายเดิมแปลง ใหม่ หรือเกษตรกรรายใหม่ ต้องไปแจ้งปรับปรุงข้อมูลหรือแจ้งขึ้นทะเบียนใหม่ ที่สำนักงานเกษตรอำเภอที่มีแปลงกิจกรรมอยู่เท่านั้น

5.2.2 เกษตรกรรายเดิม แต่เพิ่มแปลงใหม่ หรือเกษตรกรรายใหม่

5.2.2.1. เกษตรกรรายเดิม แต่เพิ่มแปลงใหม่ นำบัตรประจำตัวประชาชน ตัวจริงยื่นต่อเจ้าหน้าที่ให้เจ้าหน้าที่พิมพ์ใบคำร้องขอปรับปรุงข้อมูลทะเบียนเกษตรกรให้เกษตรกร กรอกข้อมูลกิจกรรมการเกษตรแปลงเดิม รวมทั้งแปลงใหม่ พร้อมทั้งยื่นหลักฐานแสดงสิทธิการใช้ ประโยชน์ในที่ดินแปลงใหม่ ณ สำนักงานเกษตรอำเภอที่ตั้งแปลงที่ดินที่ทำการกิจกรรมอยู่ หากมีแปลง ที่ทำการกิจกรรมหลายพื้นที่ หลายอำเภอ ให้ยื่นที่สำนักงานเกษตรอำเภอที่ตั้งแปลงหลัก (อำเภอที่มี พื้นที่ปลูกมากที่สุด) หรือที่ตั้งแปลงตามสำนักงานเกษตรอำเภอที่ขึ้นทะเบียนไว้แล้ว

5.2.2.2. เกษตรกรรายใหม่ นำบัตรประจำ ตัวประชาชนตัวจริง และแบบ คำร้อง ทบก.01 พร้อมหลักฐานแสดงสิทธิการใช้ประโยชน์ในที่ดิน ยื่นต่อเจ้าหน้าที่สำนักงาน เกษตรอำเภอที่ตั้งแปลงที่ดินที่ทำการกิจกรรมอยู่ หากมีแปลงที่ทำการกิจกรรมหลายพื้นที่ หลายอำเภอ ให้ยื่นที่สำนักงานเกษตรอำเภอที่ตั้งแปลงหลัก (แปลงที่มีพื้นที่ปลูกมากที่สุดหรือที่ตั้งแปลงตาม ทะเบียนบ้าน) โดยกรอกข้อมูลกิจกรรมการเกษตรให้สมบูรณ์ ถูกต้อง ครบถ้วน ตามความเป็นจริง

5.2.3 กรณีใช้อุปกรณ์เคลื่อนที่ Tablet โดยใช้โปรแกรม TAMIS เจ้าหน้าที่สามารถรับขึ้นทะเบียนเกษตรกรในพื้นที่ที่ตั้งแปลง พร้อมวาดผังแปลงไปพร้อม ๆ กันในคราวเดียวได้ โดยเกษตรกรนำบัตรประจำตัวประชาชนตัวจริงยื่นต่อเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ หรืออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และแจ้งข้อมูลกิจกรรมการเกษตร พร้อมระบุขอบเขตแปลงของตัวเองต่อเจ้าหน้าที่เพื่อจะได้คำนวณพื้นที่แปลง

5.3. การตรวจสอบพื้นที่ (เฉพาะ ข้าว, ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์, มันสำปะหลัง, ปาล์มน้ำมัน, ยางพารา, สับปะรดโรงงาน, อ้อยโรงงาน และกาแฟ)

5.3.1 ผู้ดำเนินการตรวจสอบ

5.3.1.1. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ผู้รับผิดชอบตำบล หรือ

5.3.1.2. อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ตามภารกิจที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมอบหมาย

5.3.1.3. คณะทำงานตรวจสอบการขึ้นทะเบียนเกษตรกรระดับหมู่บ้าน ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัด แต่งตั้ง (กรณีต้องใช้ข้อมูลทะเบียนเกษตรกรเพื่อรับประโยชน์ตามมาตรการต่าง ๆ จากภาครัฐ) ประกอบด้วย

ผู้ใหญ่บ้าน/ประธานชุมชน	ประธานคณะทำงาน
ผู้ทรงคุณวุฒิในหมู่บ้าน/ชุมชน	คณะทำงาน
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)	คณะทำงานและเลขานุการ

มีหน้าที่ รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบตำบล ให้ช่วยดำเนินการตรวจสอบพื้นที่จริงพร้อมวัดพิกัด-วัดพื้นที่ที่ตั้งแปลง

สำหรับกรุงเทพมหานครสามารถใช้บุคคลเหล่านี้ในการแต่งตั้งเป็นคณะทำงานได้ด้วย :

สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาเกษตรกรระดับหมู่บ้าน/ตำบล คณะกรรมการศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล ทั้งนี้บุคคลดังกล่าวจะต้องอยู่ในวาระการดำรงตำแหน่ง

5.3.2 วิธีการตรวจสอบ

5.3.2.1. การตรวจสอบเอกสาร

ตรวจสอบเอกสารหลักฐานที่ใช้ประกอบการขอขึ้นทะเบียน/ปรับปรุงทะเบียน เช่น เอกสารแสดงตน (หน้า 4 ข้อ 3) เอกสารแสดงสิทธิในที่ดินของเกษตรกร (หน้า 5 ข้อ 4) การตรวจสอบเอกสารนอกจากการตรวจความถูกต้องครบถ้วนของเอกสารสิทธิในที่ดินที่มาขึ้นทะเบียนแล้วต้องตรวจสอบความสัมพันธ์ของจำนวนพื้นที่ทำการเกษตรที่เคยแจ้งขึ้นทะเบียนไว้

5.3.2.2. ระบบโปรแกรมตรวจสอบความถูกต้อง

5.3.2.2.1. ดำเนินการตรวจสอบเฉพาะพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ใช้ข้อมูลสารสนเทศเปรียบเทียบกับฐานทะเบียนเดิม ตรวจสอบกับประวัติการปลูกที่เคยขึ้นทะเบียนไว้กับฐานข้อมูลกรมส่งเสริมการเกษตรฐานข้อมูลการถือครองที่ดิน ตรวจสอบความซ้ำซ้อนของเอกสารสิทธิ์ที่มาขอขึ้นทะเบียน และตรวจสอบกับข้อมูลในแผนที่ภาพถ่ายดาวเทียมตามทะเบียนเกษตรกร

5.3.2.2.2. กรมส่งเสริมการเกษตรได้มีความร่วมมือกับกรมที่ดิน ดำเนินการเชื่อมโยงฐานข้อมูลระบบพื้นที่และขอบเขต ของเอกสารสิทธิ์ น.ส. 4 ที่กรมที่ดินได้ดำเนินการจัดเก็บไว้ในรูปไฟล์แล้ว จำนวน 34 จังหวัด จะช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบข้อมูลได้ถูกต้องยิ่งขึ้น

5.3.2.2.3. ตรวจสอบข้อมูลบุคคล กับสำนักทะเบียนราษฎร กระทรวงมหาดไทย เพื่อให้ได้ข้อมูลชื่อ สกุล สมาชิกในครัวเรือนที่เป็นปัจจุบัน

5.3.2.2.4. การตรวจสอบทางสังคม โดยการปิดประกาศรายชื่อผู้มาแจ้งขอปรับปรุงทะเบียนเมื่อระบบโปรแกรมตรวจสอบความถูกต้องแล้ว ให้จัดพิมพ์ข้อมูลของเกษตรกรรายเดิม แปลงเดิมไปติดประกาศในหมู่บ้าน/ชุมชน เป็นเวลา 3 วัน เพื่อการยืนยันหรือคัดค้าน ว่ามีการเพาะปลูกจริงในเขตหมู่บ้าน/ชุมชน นั้น

5.3.2.2.5. การตรวจสอบพื้นที่

ในกรณีเกษตรกรรายใหม่ หรือแปลงที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์พื้นที่เช่า หรือรายเดิมแต่มีการ เพิ่มแปลงหรือเปลี่ยนแปลงพื้นที่ หรือเป็นเกษตรกรรายเดิมพื้นที่เดิม แต่ถูกคัดค้านภายหลัง การปิดประกาศ ให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบตำบลหรือคณะทำงานตรวจสอบการขึ้นทะเบียนเกษตรกร ระดับหมู่บ้าน ดำเนินการตรวจสอบพื้นที่ทั้งหมดพร้อมวัดพิกัด และวาดพื้นที่ที่ตั้งแปลง ทุกแปลงที่มาขอแจ้งขึ้นทะเบียน หากพบมีที่อยู่อาศัย อาคารเลี้ยงสัตว์ หรือสระน้ำในแปลงนั้นให้หักพื้นที่ออก โดยสามารถทำได้ 3 แนวทาง คือ

วิธีที่ 1 ใช้เครื่อง GPS ออกเดินสำรวจรอบแปลงพื้นที่จริงเพื่อวัดพื้นที่

วิธีที่ 2 ใช้โปรแกรม GISagro ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตรร่วมมือกับสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน, GISTDA) พัฒนาขึ้นสามารถวัดพิกัดและวัดพื้นที่แปลงจากภาพถ่ายดาวเทียม ซึ่งสามารถดำเนินการได้ที่สำนักงานเกษตรอำเภอ อบต. หรือสถานที่ที่สามารถเชื่อมต่อ INTERNET ได้

วิธีที่ 3 ใช้โปรแกรม TAMIS ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตรร่วมมือกับ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) เพื่อเพิ่มช่องทางการขึ้นทะเบียนและ วาดผังแปลงไปพร้อม ๆ กันในคราวเดียว โดยใช้อุปกรณ์เคลื่อนที่ Tablet ซึ่งสามารถดาวน์โหลด แอปพลิเคชัน ได้จากเว็บไซต์ทะเบียนเกษตรกร

*** เป้าหมายการดำเนินการตรวจสอบในปี 2560 เพื่อป้องกันการขึ้นทะเบียนซ้ำซ้อนให้เน้นหนักการวัดพิกัดและวาดแปลง โดยเรียงลำดับตามความสำคัญดังนี้

1. เกษตรกรรายใหม่ หรือรายเดิมแต่เพิ่มแปลงใหม่
2. พื้นที่เดิมที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ พื้นที่เช่า พื้นที่ป่า
3. พื้นที่โครงการสำคัญ เช่น แปลงใหญ่, ศพก.
4. พื้นที่เดิม แปลงเดิม

5.3.3 การเชื่อมโยงข้อมูล ระหว่างหน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในปี พ.ศ. 2560 รัฐบาลมีนโยบายบูรณาการฐานข้อมูล ระหว่างหน่วยงานภาครัฐในสังกัดกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ โดยมอบหมายให้กรมส่งเสริมการเกษตรเป็นหน่วยงานหลักในการเชื่อมโยง ข้อมูล โดยมีการนำเข้าฐานข้อมูลเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ (กรมปศุสัตว์) และฐานข้อมูลเกษตรกรผู้เลี้ยง สัตว์น้ำ(กรมประมง) รวมเข้ากับฐานข้อมูลกรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อบันทึกข้อมูลลงในสมุด ทะเบียนเกษตรกร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการดำเนินงาน

1. ประโยชน์ต่อภาครัฐ

- 1.1 ภาครัฐสามารถใช้ฐานข้อมูลในการกำหนดนโยบาย แผนงานและการจัดการ ด้านการผลิต การส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปัจจัย การผลิต การตลาดและราคาสินค้าเกษตร
- 1.2 ภาครัฐสามารถใช้ฐานข้อมูลมาจำแนกเกษตรกรเป็นกลุ่มเป้าหมายในการดำเนิน มาตรการต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ
- 1.3 ภาครัฐสามารถใช้ฐานข้อมูล ในการติดตามและประเมินผล การดำเนินงานตามมาตรการ โครงการ

2. ประโยชน์ต่อเกษตรกร

- 2.1 เกษตรกรจะได้รับความสะดวกในการรับบริการจากภาครัฐ เช่นความช่วยเหลือ เกษตรกรหลังน้ำท่วม เป็นต้น
- 2.2 เกษตรกรสามารถใช้บัตรประจำตัวประชาชนที่บรรจุข้อมูลของตนเองเพื่อขอรับ สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ตามที่ราชการกำหนด
- 2.3 การวางแผนของภาครัฐมีความถูกต้องและเหมาะสม จากการใช้ฐานข้อมูลตาม

โครงการที่มีข้อมูลทันสมัยเป็นปัจจุบัน อันเป็นผลให้ปัญหาเรื่องความแปรปรวนของราคาสินค้าเกษตรน้อยลงส่งผลดีต่อเกษตรกร

6. กฎหมายของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกร ตามนโยบายของภาครัฐ

เพื่อให้ความช่วยเหลือเกษตรกรเป็นไปอย่างมีระบบและครอบคลุมพืชเศรษฐกิจซึ่งถือเป็นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศและเกี่ยวข้องกับเกษตรกรส่วนใหญ่ของประเทศ คณะรัฐมนตรีจึงมีมติแต่งตั้งคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายของประเทศในการแก้ไขปัญหาสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ณ ปัจจุบัน มีดังนี้

6.1 คณะกรรมการนโยบายและบริหารจัดการข้าว เรียกโดยย่อว่า “นบข.” องค์ประกอบของคณะกรรมการ ประกอบด้วย

1. นายกรัฐมนตรี	เป็นประธานกรรมการ
2. รองนายกรัฐมนตรีด้านเศรษฐกิจ	เป็นรองประธานกรรมการ
3. ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี	กรรมการ
๔. ปลัดกระทรวงมหาดไทย	กรรมการ
๕. ปลัดกระทรวงการคลัง	กรรมการ
๖. ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	กรรมการ
๗. เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	กรรมการ
๘. เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา	กรรมการ
๙. ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ	กรรมการ
๑๐. อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร	กรรมการ
๑๑. ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	กรรมการ
๑๒. ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๓ ท่าน ที่ประธานแต่งตั้ง	กรรมการ
๑๓. ปลัดกระทรวงพาณิชย์	กรรมการและเลขานุการ
๑๔. อธิบดีกรมการค้าภายใน	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๕. อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๖. เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๗. อธิบดีกรมการข้าว	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

6.1.1 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการฯ

6.1.1.1 เสนอแนะนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาและแก้ไขปัญหาข้าวทั้งระบบ กำหนดมาตรการระยะสั้นและระยะยาวให้เชื่อมโยง ทั้งการผลิต การตลาด และการแปรรูป อย่างครบวงจร โดยครอบคลุมการขึ้นทะเบียนเกษตรกร การพัฒนาการผลิต การพัฒนาระบบตลาด การแปรรูป เพื่อเพิ่มมูลค่า การควบคุมคุณภาพและมาตรฐาน การวิจัยพัฒนา และเพิ่มการใช้ข้าวในประเทศ รวมทั้งแนวทางการเจรจาของไทยเกี่ยวกับข้าวระหว่างประเทศต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

6.1.1.2 กำหนดและเสนอมาตรการเพื่อดูแลให้เกษตรกรมีรายได้ที่เหมาะสมโดยเน้นกลไกตลาด เสนอแผนปฏิบัติการ รวมทั้งงบประมาณที่ด้อยใช้ในการดูแลระดับราคาข้าว เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องและคณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบและอนุมัติตามขั้นตอน

6.1.1.3 ติดตามและกำกับดูแลการปฏิบัติตามนโยบายและยุทธศาสตร์ มาตรการ และแผนปฏิบัติการตามที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี

6.1.1.4 ติดตามและตรวจสอบการดำเนินโครงการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่ผ่านมาของรัฐบาล

6.1.1.5 แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน และคณะที่ปรึกษา เพื่อดำเนินการศึกษา วิเคราะห์ และเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการข้าวต่อคณะกรรมการนโยบายและบริหารจัดการข้าว

6.1.1.6 เชิญบุคคลที่เกี่ยวข้องมาชี้แจงหรือขอเอกสารหลักฐาน โดยให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของทางราชการให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินการของคณะกรรมการ

6.1.1.7 ดำเนินการอื่นตามที่นายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

6.2 การกำหนดนโยบายการนำเข้าวัตถุดิบทดแทนจะดำเนินการโดยคณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เรียกโดยย่อว่า “ นบขพ.” ซึ่งแต่งตั้งโดยมติคณะรัฐมนตรี ดังนี้

6.2.1 องค์ประกอบคณะกรรมการฯ จำนวน ๑๖ คน มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ เป็นประธานกรรมการ และอธิบดีกรมการค้าภายใน เป็นกรรมการและเลขานุการ

1. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์	ประธานกรรมการ
2. ปลัดกระทรวงพาณิชย์	กรรมการ
3. ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	กรรมการ
๔. ปลัดกระทรวงมหาดไทย	กรรมการ
๕. ปลัดกระทรวงการคลัง	กรรมการ
๖. ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ	กรรมการ

๗. เลขธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	กรรมการ
๘ อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ	กรรมการ
๙ อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร	กรรมการ
๑๐ อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์	กรรมการ
๑๑ เลขธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	กรรมการ
๑๒ ประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติ	กรรมการ
๑๓ ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	กรรมการ
๑๔ อธิบดีกรมการค้าภายใน	กรรมการและเลขานุการ
๑๕ รองอธิบดีกรมการค้าภายใน ที่กำกับดูแลกองส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตร ๒	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๖ ผู้อำนวยการกองส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตร ๒ กรมการค้าภายใน	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

6.2.2. อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการฯ

6.2.2.1. เสนอกรอบนโยบาย ยุทธศาสตร์ และมาตรการเกี่ยวกับสินค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อให้การบริหารจัดการสินค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์สอดคล้องกันทั้งระบบ และมีการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพและประสิทธิผลอย่างต่อเนื่อง

6.2.2.2. อนุมัติแผนงาน โครงการ และมาตรการเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

6.2.2.3. ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มคุณภาพ ลดต้นทุน และส่งเสริมการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

6.2.2.4. พิจารณาหลักเกณฑ์ และวิธีการสนับสนุน ช่วยเหลือเกษตรกร สถาบันเกษตรกร ผู้ประกอบการค้า และผู้ส่งออกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เพื่อให้การบริหารจัดการข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ทั้งระบบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

6.2.2.5. ติดตาม กำกับดูแลการปฏิบัติตามนโยบาย มาตรการ และโครงการที่ได้รับการอนุมัติ

6.2.2.6. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงาน และคณะที่ปรึกษาเพื่อดำเนินการด้านการผลิต การตลาด และการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หรือตามที่ได้รับมอบหมาย

6.2.2.7. เชิญบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูล ข้อเท็จจริงและความเห็น รวมทั้งส่งเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการ

7. กฎหมายของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตนำเข้าวัตถุดิบทดแทนเพื่อแปรรูป

กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตนำเข้าวัตถุดิบทดแทนเพื่อแปรรูปในอุตสาหกรรมปศุสัตว์ของไทย มีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยจะขอยกมาเพียงแต่หน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

7.1. กระทรวงพาณิชย์

7.1.1 ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง กำหนดให้ข้าวสาลีเป็นสินค้าที่ต้องขออนุญาตและต้องปฏิบัติตามมาตรการจัดระเบียบในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2559 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน 2559 มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดข้าวสาลี หมายความว่า ข้าวสาลีที่ใช้เป็นวัตถุดิบอาหารสัตว์ ตามพิกัดอัตราศุลกากร ประเภทย่อย ๑๐๐๑.๕๕.๕๐ เป็นสินค้าที่ต้องขออนุญาตในการนำเข้ามาในราชอาณาจักร เว้นแต่เป็นการนำติดตัวเข้ามา หรือการนำเข้ามาเพื่อเป็นตัวอย่าง หรือการศึกษาวิจัยในปริมาณเท่าที่จำเป็น โดยกำหนดการนำเข้าข้าวสาลีเข้ามาในราชอาณาจักรต้องเป็นการนำเข้ามาเพื่อใช้ในการผลิตอาหารสัตว์ในกิจการของผู้ขออนุญาตเท่านั้น

7.1.2 ระเบียบกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการขออนุญาตและการอนุญาตให้นำข้าวสาลีเข้ามาในราชอาณาจักร พ.ศ. 2559 ลงวันที่ 20 ธันวาคม 2559 มีสาระสำคัญในเรื่อง คุณสมบัติผู้ขออนุญาตนำเข้าสาลีเข้ามาในราชอาณาจักร ซึ่งต้องเป็นเจ้าของกิจการผลิตอาหารสัตว์และได้รับการขึ้นทะเบียนไว้กับปศุสัตว์ และไม่เป็นผู้อยู่ระหว่างถูกระงับการออกใบอนุญาตนำเข้า กำหนดการพิจารณาอนุญาตให้นำข้าวสาลีเข้ามาในราชอาณาจักร ผู้ขออนุญาตจะต้องมีเอกสารหลักฐานที่แสดงว่าได้รับซื้อข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ภายในประเทศเป็นปริมาณ 3 ส่วนต่อการขออนุญาตนำเข้าข้าวสาลี 1 ส่วน โดยน้ำหนัก โดยสามารถใช้หลักฐานการซื้อตั้งแต่วันที่ 16 พฤศจิกายน 2559 และยื่นคำขอรับใบอนุญาตที่กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตร

7.1.3 ระเบียบกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการขออนุญาตและการอนุญาตให้นำข้าวสาลีเข้ามาในราชอาณาจักร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ลงวันที่ 26 มกราคม 2560

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

-ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดอาหารสัตว์ควบคุมเฉพาะ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕ ลงวันที่ 29 กรกฎาคม 2559

-ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานของอาหารสัตว์ควบคุมเฉพาะ ประเภทวัตถุดิบ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕ ลงวันที่ 29 กรกฎาคม 2559

แนวคิดการบริหารจัดการนำเข้าวัตถุดิบทดแทนอย่างสมดุล

การบริหารจัดการนำเข้าวัตถุดิบทดแทนอย่างสมดุลจะทำให้สร้างความพึงพอใจกับผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน มีความจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชน การสร้างฐานข้อมูลความต้องการใช้และความต้องการนำเข้าวัตถุดิบทดแทนสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) เข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมอาหารสัตว์แบบครบวงจรที่มีความสมดุล ตลอดจนลดผลกระทบต่อเกษตรกรผู้ปลูกพืช รวมทั้งผลกระทบต่อผู้บริโภคในเรื่องระดับราคาสินค้าที่เกี่ยวข้องนั้น จึงถือเป็นความท้าทายในเรื่องของการสร้างความสมดุลตามกลไกตลาดปกติ ซึ่งมีแนวคิดดำเนินการ ดังนี้

1. การสร้างฐานข้อมูลการนำเข้าส่งออกสินค้าที่มีความอ่อนไหวต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสินค้าทดแทนที่เกี่ยวข้อง แบบ Rael Time เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในระดับนโยบาย ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน โดยอาจจะมีการแชร์ข้อมูลจากหน่วยงานที่อำนวยความสะดวกให้กับผู้ประกอบการค้าในแต่ละด้าน แล้วนำมาประมวลผลโดยหน่วยงานเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ

2. การนำเข้าวัตถุดิบทดแทนต้องอยู่ในช่วงเวลาและปริมาณที่เหมาะสม โดยการใช้มาตรการ ดังนี้

2.1 การกำหนดราคา Trigger Price ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และผลิตภัณฑ์ข้าวไว้ในระดับที่ปกป้องเกษตรกรภายในประเทศเพื่อให้มีระดับที่สามารถอยู่ได้ (จุดคุ้มทุน) เป็นต้น

2.2 การกำหนดสัดส่วนการใช้ผลผลิตในประเทศต่อการนำเข้าผลิตภัณฑ์ทดแทน

2.3 การกำหนดอัตราภาษีที่เป็นธรรม เพื่อผู้ประกอบการที่รับซื้อผลผลิตในประเทศสามารถแข่งขันได้ ให้มีสิทธิประโยชน์ทางภาษีเทียบเท่ากับผู้นำเข้าวัตถุดิบทดแทนจากต่างประเทศ

2.4 การตรวจสอบสารปนเปื้อนอย่างเข้มงวดและจริงจัง

สรุป

+++++

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์สินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ทั้งปริมาณการผลิต และความต้องการด้านการตลาด ตลอดจนวิถีการค้า รูปแบบการค้าที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งวิเคราะห์แนวโน้ม การนำเข้าสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ในประเทศ เข้าสู่ระบบการแปรรูป ตลอดจนแนวทางแก้ไขปัญหาสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ในประเทศ โดยนำเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมการแปรรูป เพื่อวางแผนด้านการผลิต ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดอันจะส่งผลให้สามารถแก้ไขปัญหาสินค้าเกษตรพืชไร่ มีเสถียรภาพสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจของชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน

สรุป

ภาคการเกษตรถือเป็นฐานรากทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงของชาติ ดังนั้นการกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจน ตลอดจนการบริหารจัดการทั้งระบบที่สามารถขับเคลื่อนได้ โดยเฉพาะสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) เข้าสู่ระบบการแปรรูปแบบครบวงจร ซึ่งจะยังผลให้ยกระดับรายได้ของเกษตรกร และสร้างกลไกเศรษฐกิจให้สามารถขับเคลื่อนไปพร้อมกันทั้งระบบได้ในระยะยาว โดยแนวทางการบริหารจัดการต้องคำนึงถึงระบบการผลิตและการค้ามีประสิทธิภาพและสร้างความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาครัฐควรเป็นตัวกลางที่อำนวยความสะดวกและสร้างความเป็นธรรมให้เกิดสมดุลทางเศรษฐกิจ แก่ทุกๆ ฝ่าย ทั้งในส่วนของผู้ประกอบการค้า เกษตรกร และผู้บริโภค

การบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) เข้าสู่ระบบการแปรรูปแบบครบวงจร พบว่าปริมาณความต้องการใช้สินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) เข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมมีแนวโน้มสูงมากขึ้นเนื่องจากประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตเนื้อสัตว์ของโลก โดยขณะที่โรงงานอาหารสัตว์มีการปรับตัวในเรื่องของต้นทุนการรับวัตถุดิบ ในขณะที่เดียวกันภาครัฐมุ่งเน้นในเรื่องผลกระทบเชิงระบบต้องมีความสมดุล โดยเป็นการให้ความสำคัญของเกษตรกรกร ผู้ประกอบการค้าในวงจรการค้าและการผลิตทั้งอุตสาหกรรมหลักและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้บริโภคสินค้าขึ้นปลาย

ข้อเสนอแนะ

การบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ผู้ระบบการแปรรูปแบบครบวงจร ซึ่งจะยังผลต่อการแก้ไขปัญหาสินค้าพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ในระยะยาว ดังนี้

1. สินค้าข้าว

1.1 ด้านการผลิต

สร้างจุดแข็งในเรื่องการวางแผนการปลูกพืชเศรษฐกิจโดยเน้นเรื่องคุณภาพพร้อมๆ กับสามารถกำหนดช่วงการเก็บเกี่ยวต้องสอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรมภายในประเทศ

1.2 ด้านการตลาด

เกษตรกร ควรได้รับการช่วยเหลือในเรื่องข้อมูลข่าวสารทางการตลาดที่รวดเร็ว เพื่อช่วยในกระบวนการตัดสินใจในการซื้อขายผลผลิตกับผู้ประกอบการค้า นอกจากนั้นควรได้รับการสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น เครื่องอบลดความชื้น เพื่อจะทำให้มีอำนาจต่อรองเพิ่มขึ้น

ผู้ประกอบการค้า ควรมีการเชื่อมโยงช่องทางการตลาดระหว่างเกษตรกรและผู้ประกอบการค้า ให้เชื่อมถึงกันมากขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อช่วยยกระดับราคาสินค้าเกษตรพืชไร่

ภาครัฐควรเล็งเห็นความสำคัญของเกษตรกรเป็นหลักโดยสร้างความสมดุลในวงจรการค้าตลอดห่วงโซ่อุปทานสินค้าเกษตรพืชไร่ เพื่อให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระยะยาว

1.3 ด้านการนำเข้าและการส่งออก

จากภาวะการค้าระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน ควรกำหนดปริมาณนำเข้าสินค้าวัตถุดิบทดแทนในปริมาณที่เหมาะสม โดยใช้ฐานข้อมูลจากหน่วยงานอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลการผลิตการตลาดภายในประเทศและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งมีการติดตาม ประมวลผลข้อมูลแบบ Real Time เพื่อลดผลกระทบต่อเกษตรกรซึ่งเป็นฐานรากเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว

2. ดินค้าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

2.1 การกำหนดราคา Trigger Price ผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และผลิตภัณฑ์ข้าวโพดในระดับที่ปกป้องเกษตรกรภายในประเทศเพื่อให้สามารถอยู่ได้ (จุดคุ้มทุน) เป็นต้น

2.2 การกำหนดสัดส่วนการใช้ผลผลิตในประเทศต่อการนำเข้าผลิตภัณฑ์ทดแทนให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์การค้าและการตลาด เพื่อสร้างความสมดุลให้ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคภายในประเทศที่เกี่ยวข้อง ใน Value Chain

2.3 การกำหนดอัตราภาษีที่เป็นธรรม เพื่อผู้ประกอบการที่รับซื้อผลผลิตในประเทศสามารถแข่งขันได้ ให้มีสิทธิประโยชน์ทางภาษีเทียบเท่ากับผู้นำเข้าวัตถุดิบทดแทนจากต่างประเทศ

2.4 สร้างกระบวนการส่งเสริมการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์คุณภาพต้นแบบในวิถีเกษตรอินทรีย์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ให้คุณค่าสารอาหารที่ครบถ้วน เชื่อมโยงธุรกิจอาหารสัตว์คุณภาพและผลิตภัณฑ์แปรรูปคุณภาพแก่ผู้บริโภค

บรรณานุกรม

กรมการค้าภายใน. (2559). “สถานการณ์ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์” เอกสารประกอบการประชุม
กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์.

โชคชัยแสงแก้ว, ธนาคม จงจิระ, เลอพงษ์ บุญชนะภักดี และ สุรเดช วลีอิทธิกุล. (2556). “แนวทางการ
กำหนดอุปสงค์และอุปทานข้าวเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ” เอกสารวิจัย , วิทยาลัย
ป้องกันราชอาณาจักร.

ธารเกษม วณิชจักรวงศ์. (2554). “แนวทางการสร้างความยั่งยืนในการค้าข้าวของประเทศไทย”.
เอกสารวิจัย , วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

นิพนธ์ วงศ์ตระหง่าน. (2536). “สินค้าที่มีบทบาทต่อความมั่นคงของเศรษฐกิจไทย” เอกสารวิจัย ,
วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

พงษ์ชัย เศรษฐีวรรณ. (2550). “ปัญหาข้าวไทยกับผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ” เอกสารวิจัย ,
วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

วัชร บุญชูเศรษฐกิจ. (2540). “การรักษาเสถียรภาพราคาสินค้าเกษตรกับความมั่นคงแห่งชาติ”
เอกสารวิจัย , วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

อภิชาติ สูดแสง. (๒๕๕๗). “แนวทางการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีบริหารจัดการสินค้าเกษตรไทย
เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ” เอกสารวิจัย , วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางนิตดา หมั่นอนันต์
วัน เดือน ปีเกิด	04 สิงหาคม 2504
การศึกษา	2532 ระดับปริญญาตรี บริหารธุรกิจบัณฑิต/การจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2548 ปริญญาโท บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ประวัติเครื่องราช	2530 จัตุรถาภรณ์มงกุฎไทย (จ.ม.)+ 2535 จตุรถาภรณ์ช้างเผือก (จ.ช.) 2538 ตริตาภรณ์มงกุฎไทย (ต.ม.) 2542 ตริตาภรณ์ช้างเผือก (ต.ช.) 2547 ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย (ท.ม.) 2550 เหรียญจักรพรรดิมาลา (ร.จ.พ.) 2551 ทวีติยาภรณ์ช้างเผือก (ท.ช.)
ประวัติการทำงานโดยย่อ	2548 - 2549 การค้าภายในจังหวัดเลย 2549 – 2553 การค้าภายในจังหวัดเพชรบุรี 2553 -2558 การค้าภายในจังหวัดเชียงใหม่ 2558 – ปัจจุบัน พาณิชย์จังหวัดเชียงใหม่
ตำแหน่งปัจจุบัน	พาณิชย์จังหวัดเชียงใหม่

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การเศรษฐกิจ

เรื่อง การบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์)
ผู้เรียบเรียง ระบบการแปรรูปแบบครบวงจร
ผู้วิจัย นางนิตดา หมั่นอนันต์ หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 59
ตำแหน่ง พาณิชยจังหวัดเชียงใหม่

ความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทย เป็นดินแดนแห่งแผ่นดินธรรมและแผ่นดินทอง มีความอุดมสมบูรณ์จากทรัพยากรธรรมชาติ ตามสภาพภูมิศาสตร์ ที่เอื้อต่อการทำการเกษตรกรรมตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ประเทศไทย ยังวางตำแหน่งของประเทศ คือ คริวของโลก ซึ่งคงปฏิเสธไม่ได้ เพราะวิถีชีวิตของประชาชนคนไทยร้อยละ 43 ที่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร โดยแยกเป็นชนิดภาคการเกษตร ทั้งพืชไร่ พืชสวน พืชผัก ผลไม้ ปศุสัตว์ ในรอบ 1 ปี ประเทศไทยมีสินค้าเกษตรที่สามารถป้อนตลาดในประเทศและตลาดโลกได้ครบทั้ง 12 เดือน

แต่จากสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งเข้าสู่สังคมเศรษฐกิจอาเซียน และข้อตกลงทางการค้า (Free Trade Area : FTA) และ (World Trade Organization : WTO) รวมทั้งกฎหมายทางการค้าอื่น ๆ ที่มีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจของประเทศ และเศรษฐกิจโลก ได้สร้างการแข่งขันทางการค้าแบบไร้พรมแดน ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาคสินค้าเกษตรของประเทศไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และเมื่อเปรียบเทียบรายได้เกษตรกรในอดีตย้อนหลังประมาณ 10 -20 ปี พืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ของประเทศไทย ถือเป็นพืชเศรษฐกิจหลัก เช่น ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง และถั่วเหลือง ยังคงมีราคาแทบจะไม่แตกต่างจากเดิมทั้งที่ปัจจุบันอัตราค่าเงินมีการปรับเปลี่ยน อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงตามวงจรเศรษฐกิจ แต่รายได้ของเกษตรกรกลับเท่าเดิมและมีหนี้สิน เพิ่มมากขึ้นถึงร้อยละ 81.1 ของ Gross Domestic Product ใน พ.ศ. 2559

จากหลายปัจจัยส่งผลกระทบต่อให้เกษตรกรของไทยมีชีวิตที่ลำบากกว่าอดีต เพราะสินค้าอุตสาหกรรมต่าง ๆ ได้ปรับตัวสูงขึ้นตามค่าเงินและเศรษฐกิจโลก แต่สินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ของไทยยังย่ำอยู่กับที่และถูกซ้ำเติมจากระบบนายทุน ที่พยายามแข่งขันการค้าในตลาดโลก โดยลี้มนึกถึงเกษตรกรในประเทศ ซึ่งเป็นบรรพบุรุษและกระดูกสันหลังของประเทศชาติตั้งแต่อดีตกาล

/ภาครัฐบาล...

ภาครัฐบาล อาจมีจุดอ่อนในการรับรู้ข่าวสารทางเศรษฐกิจที่ล่าช้า ขาดข้อมูลแบบ Real Time เพื่อประกอบการตัดสินใจ เนื่องจากหน่วยงานภาครัฐแยกบทบาทภารกิจความรับผิดชอบในแต่ละภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยไม่ได้วางแผนให้เป็นระบบ ในด้านการบริหารจัดการกับสินค้าเกษตรแต่ละชนิด โดยข้อเท็จจริงแล้วมีหลายภาคส่วนทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่ต้องมีการวางแผนบูรณาการ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้น ภาครัฐจึงต้องสูญเสียงบประมาณมากมายในแต่ละปี ที่จะนำไปแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือเกษตรกรในช่วงที่ผลผลิตสินค้าเกษตรราคาตกต่ำ ทั้งที่ในข้อเท็จจริงปริมาณการผลิตไม่เพียงพอสำหรับการใช้ภายในประเทศเสียด้วยซ้ำ อีกทั้งต้องมีการกำหนดโควตานำเข้าเพื่อให้ภาคเอกชนได้มีวัตถุดิบเพียงพอต่อการผลิตในภาคอุตสาหกรรม จากความไม่สมดุลดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจและเป็นปัญหาด้านเสถียรภาพ ความเชื่อมั่นของรัฐบาลที่จะขาดความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจของประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์สินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ทั้งปริมาณการผลิต และความต้องการด้านการตลาด ตลอดจนวิธีการค้า รูปแบบการค้าที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อการวิเคราะห์แนวโน้ม การนำเข้าสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ในประเทศเข้าสู่ระบบการแปรรูป
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ในประเทศ เพื่อสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจของชาติอย่างสมดุลและยั่งยืน

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ศึกษาปัญหาสินค้าเกษตรพืชไร่ที่เกิดผลกระทบจากการนำเข้าวัตถุดิบอื่นที่สามารถนำมาใช้ทดแทนกันได้ เช่น ข้าว และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
2. วิเคราะห์ศักยภาพของสินค้าเกษตรพืชไร่ที่มีความผันผวนด้านราคาและสถานการณ์เป็นประจำ โดยนำเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมการแปรรูป เพื่อวางแผนด้านการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดอันจะส่งผลให้สามารถแก้ไขปัญหาสินค้าเกษตรพืชไร่มีเสถียรภาพอย่างยั่งยืนต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย...

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลสภาพปัญหาของสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ในด้านปริมาณการผลิตและการตลาด ย้อนหลังไม่น้อยกว่า 5 ปี
2. ศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหามาจากนโยบายของภาครัฐ งบประมาณที่ใช้ไปของแต่ละชนิดสินค้า
3. ศึกษาข้อมูลการส่งเสริมและเชื่อมโยงการนำสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) เข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมในประเทศ
4. ศึกษาผลกระทบจากการนำเข้าสินค้าทดแทนสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ภายในประเทศ
5. เสนอแนวทางการบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) เข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมแบบครบวงจร

ผลการวิจัย

การบริหารจัดการนำเข้าวัตถุดิบทดแทนอย่างสมดุลจะทำให้สร้างความพึงพอใจกับผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน มีความจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชน การสร้างฐานข้อมูลความต้องการใช้และความต้องการนำเข้าวัตถุดิบทดแทนสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) เข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมอาหารสัตว์แบบครบวงจรที่มีความสมดุล ตลอดจนลดผลกระทบต่อเกษตรกรผู้ปลูกพืช รวมทั้งผลกระทบต่อผู้บริโภคในเรื่องระดับราคาสินค้าที่เกี่ยวข้องนั้น จึงถือเป็นความท้าทายในเรื่องของการสร้างความสมดุลตามกลไกตลาดปกติ ซึ่งมีแนวคิดดำเนินการ ดังนี้

1. การสร้างฐานข้อมูลการนำเข้าส่งออกสินค้าที่มีความอ่อนไหวต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสินค้าทดแทนที่เกี่ยวข้อง แบบ Real Time เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในระดับนโยบาย ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน โดยอาจจะมีการแชร์ข้อมูลจากหน่วยงานที่อำนวยความสะดวกให้กับผู้ประกอบการค้าในแต่ละด้าน แล้วนำมาประมวลผลโดยหน่วยงานเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจ
2. การนำเข้าวัตถุดิบทดแทนต้องอยู่ในระดับที่เหมาะสมในเรื่องของปริมาณ โดยการใช้มาตรการกำหนดสัดส่วน ซึ่งไม่ส่งผลกระทบต่อระดับราคาซื้อขายผลผลิตของเกษตรกรภายในประเทศ

ภาคการเกษตรถือเป็นฐานรากทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคม และความมั่นคงของชาติ ดังนั้นการกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจนตลอดการบริหารจัดการทั้งระบบที่สามารถขับเคลื่อนได้ โดยเฉพาะสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ผู้ประกอบการแปรรูปแบบครบวงจร ซึ่งจะยังผลให้ยกระดับรายได้ของเกษตรกรและสร้างกลไกเศรษฐกิจให้สามารถขับเคลื่อนไปพร้อมกันทั้งระบบได้ในระยะยาว โดยแนวทางการบริหารจัดการต้องคำนึงถึงระบบการผลิตและการค้ามีประสิทธิภาพและสร้างความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาครัฐควรเป็นตัวกลางที่อำนวยความสะดวกและสร้างความเป็นธรรมให้เกิดสมดุลทางเศรษฐกิจ แก่ทุกๆ ฝ่าย ทั้งในส่วนของผู้ประกอบการค้า เกษตรกร และผู้บริโภค

การบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ผู้ประกอบการแปรรูป แบบครบวงจร พบว่าปริมาณความต้องการใช้สินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมมีแนวโน้มสูงมากขึ้นเนื่องจากประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตเนื้อสัตว์ของโลก โดยขณะที่โรงงานอาหารสัตว์มีการปรับตัวในเรื่องของต้นทุนการรับวัตถุดิบ และในขณะเดียวกันภาครัฐมุ่งเน้นในเรื่องผลกระทบเชิงระบบต้องมีความสมดุล โดยเป็นการให้ความสำคัญของเกษตรกรกร ผู้ประกอบการค้าในวงจรการค้าและการผลิตทั้งอุตสาหกรรมหลักและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้บริโภคสินค้าขึ้นปลาย

ข้อเสนอแนะ

การบริหารจัดการสินค้าเกษตรพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ผู้ระบบการแปรรูปแบบครบวงจร ซึ่งจะยังผลต่อการแก้ไขปัญหาสินค้าพืชไร่ (ข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ในระยะยาว ดังนี้

1. ด้านการผลิต

สร้างจุดแข็งในเรื่องการวางแผนการปลูกพืชเศรษฐกิจ โดยเน้นเรื่องคุณภาพ พร้อมทั้งสามารถกำหนดช่วงการเก็บเกี่ยวต้องสอดคล้องกับความต้องการของอุตสาหกรรมภายในประเทศ

2. ด้านการตลาด

เกษตรกร ควรได้รับการช่วยเหลือในเรื่องข้อมูลข่าวสารทางการตลาดที่รวดเร็วเพื่อช่วยในกระบวนการตัดสินใจในการซื้อขายผลผลิตกับผู้ประกอบการค้า นอกจากนี้ควรได้รับการสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น เครื่องอบลดความชื้น เพื่อจะทำให้มีอำนาจต่อรองเพิ่มขึ้น

ผู้ประกอบการค้า ควรมีการเชื่อมโยงช่องทางการตลาดระหว่างเกษตรกรและผู้ประกอบการค้า ให้เชื่อมถึงกันมากขึ้นทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อช่วยยกระดับราคาสินค้าเกษตรพืชไร่

ภาครัฐควรเล็งเห็นความสำคัญของเกษตรกรเป็นหลักโดยสร้างความสมดุลในวงจรการค้าตลอดห่วงโซ่อุปทานสินค้าเกษตรพืชไร่ เพื่อให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระยะยาว

3. ด้านการนำเข้าและการส่งออก

จากภาวะการค้าระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน ควรกำหนดปริมาณนำเข้าสินค้าวัตถุดิบทดแทนในปริมาณที่เหมาะสม โดยใช้ฐานข้อมูลจากหน่วยงานอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลการผลิตการตลาดภายในประเทศและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งมีการติดตาม ประมวลผลข้อมูลแบบ Real Time เพื่อลดผลกระทบต่อเกษตรกรซึ่งเป็นฐานรากเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว